

Attityder till och erfarenheter av Nätuniversitetets IT-stödda
distansutbildningar hos studenter, lärare och prefekter 2003-2006
- slutrapport II från en 3-årig utvärdering

Pernilla Westerberg & Gunilla Mårald

UCER is an international research centre at Umeå University. The centre conducts evaluation research and provides postgraduate teaching and research training in evaluation.

UCER performs independent high-quality evaluations. The centre also develops the methodology of evaluation and designs evaluation systems.

UCER is governed by a Managing Board and supported by an international Scientific Advisory Group of distinguished researchers.

To order Evaluation and Research reports please contact:
Umeå Centre for Evaluation Research, Umeå University
SE-901 87 Umeå, Sweden

Phone: +46 (0)90 786 65 98

Fax: +46 (0)90 786 60 90

Umeå Centre for Evaluation Research

Research Reports No 19

Umeå Centre for Evaluation Research
Umeå University, Sweden

ISSN 1403-8056
ISBN 978-91-7264-245-4

© UCER Pernilla Westerberg & Gunilla Mårald
Printed at the University Printing Office 2007

Attityder till och
erfarenheter av
Nätuniversitetets IT-stödda
distansutbildningar hos
studenter, lärare och
prefekter 2003-2006

– slutrapport II från en 3-årig utvärdering

Gunilla Mårald
Pernilla Westerberg

Umeå Centre for Evaluation Research
Research Reports No 19, December 2006

Förord

Den föreliggande studien är en av två slutrapporter i det treåriga utvärderingsprojektet ”studentnyttan”, som genomförts av Centrum för utvärderingsforskning vid Umeå universitet, på uppdrag av Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning (tidigare Myndigheten för Sveriges nätuniversitet). Utvärderingsuppdraget har haft tre syften, 1) att utvärdera hur studenter upplevt nyttan/värdet av IT-stödda distansutbildningar och olika former av utbildningsstöd, 2) att undersöka avhopp och orsaker till avhopp, 3) att utvärdera om och i så fall hur olika intressenters attityder till Nätuniversitetet och IT-stödda distansutbildningar har förändrats mellan åren 2003 och 2006. Denna slutrapport fokuserar det sistnämnda syftet. Övriga publikationer inom projektet finns på UCERs hemsida <http://www.ucer.umu.se/Utvärdering/projekt/natuniv.html>

Det treåriga arbetet med utvärderingen har löpande följts av en referensgrupp¹ bestående av forskare med anknytning till högre utbildning och IT-stödd distansutbildning samt av studenter. Vi vill också passa på att rikta ett stort tack för alla värdefulla synpunkter som lämnats av referensgruppen. Vi hoppas att slutrapporten ska vara av intresse för alla som engagerar sig i IT-stödd distansutbildning och följer utvecklingen på området. Fel och brister i rapporten är vi själva naturligtvis ansvariga för. Synpunkter på rapporten tar vi tacksamt emot.

Umeå juni 2006

Pernilla Westerberg
Gunilla Mårald

¹ Referensgruppen består av: Anna Cederlund studeranderepresentant från Umeå universitet, Gunnar Grepperud professor i pedagogik vid Tromsø universitet, Åke Grönlund professor i informatik vid Örebro universitet, Bo Hidén universitetsråd vid Karlstads universitet, Ove Karlsson Vestman professor i pedagogik vid Mälardalens högskola, Per Anders Strandberg studeranderepresentant från Linköpings universitet. Under de första åren ingick Kjell Gunnarsson förvaltningschef vid Malmö högskola i referensgruppen, som senare ersattes av Bo Hidén.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	2
SUMMARY	4
UTVÄRDERINGENS UPPLÄGGNING	10
UTVÄRDERINGENS SYFTE	10
METODER OCH UNDERLAG	10
ANALYS	12
FÖRÄNDRINGAR INOM HÖGRE UTBILDNING	16
HÖGRE UTBILDNING	16
MYNDIGHETENS INSATSER	17
LÄROSÄTENAS INSATSER	19
ATTITYDER TILL IT-STÖDD DISTANSUTBILDNING	24
STUDENTERNAS ATTITYDER	24
LÄRARNAS OCH PREFEKTERNAS ATTITYDER	34
ERFARENHETER AV IT-STÖDD DISTANSUTBILDNING	44
STUDENTERNAS ERFARENHETER	44
LÄRARES OCH PREFEKTERS ERFARENHETER	48
SAMMANFATTANDE ANALYS	54
OLIKA INTRESSENTERS ATTITYDER OCH ERFARENHETER 2003-2006	54
ERFARENHETERNAS BETYDELSE FÖR ATTITYDERNA	59
TRANSFORMERING AV HÖGRE UTBILDNING	61
SLUTSATSER	64
REFERENSER	66
BILAGA 1: GENOMFÖRANDE AV ATTITYD- OCH ERFARENHETSSTUDIEN 2006	70
BILAGA 2: ENKÄTSVAR (TOTALT ANTAL)	74
BILAGA 3: MYNDIGHETENS REGERINGSUPPDRAG (2005:1236)	76
BILAGA 4: STUDENTSVAR	78
BILAGA 5: SVAR FRÅN LÄRARE OCH PREFEKTER	84

SAMMANFATTNING

Rapportens syfte är att beskriva attityder till och erfarenheter av IT-stödd distansutbildning bland studenter, lärare och prefekter och förändringar som skett mellan åren 2003 och 2006. De övergripande frågor som lyfts fram i rapporten är;

- Vilka attityder till och erfarenheter av IT-stödd distansutbildning har studenter, lärare och prefekter?
- Har det skett några förändringar mellan åren 2003 och 2006?
- Finns det någon koppling mellan attityder och erfarenheter?
- Vad kan förklara förekommande attityder och eventuella förändringar i attityderna?

De tre intressentgrupperna, studenter, lärare och prefekter, är generellt positiva till IT-stödd distansutbildning och allt arbete som görs för att främja utvecklingen av dessa, t.ex. Myndigheten för Sveriges nätuniversitets² insatser. Vi kan också skönja en utveckling mot att fler är positiva till utvecklingen än för tre år sedan. Den ökade tillgängligheten och rekryteringen till högre utbildning är några förklaringar till de positiva attityderna. Lärare och prefekter upplever dessutom ett minskat kollegialt motstånd och en institutionsledning som är mer positiv än för tre år sedan. Trots detta kvarstår en del attityder om att studieformen har begränsningar och i förhållande till campusutbildning inte är lika bra. Attityderna handlar exempelvis om att alla ämnen inte går att ge som IT-stödd distansutbildning, studieformen är inte lämplig för nybörjare, kvaliteten och pedagogiken är sämre än campusutbildning. Det tycks dock finnas en tydlig koppling mellan ökade erfarenheter och positiva attityder. Vi kan notera en hel del negativa attityder främst bland studenter och prefekter som har mindre erfarenheter av IT-stödda distansutbildningar.

De tre intressentgruppernas erfarenheter av IT-stödd distansutbildning och informations- och kommunikationsteknik (IKT) har ökat över tre år. Många studenter har erfarenheter av mer än en IT-stödd distansutbildning 2006. Motiven till valet av studieform är i stort sett desamma, främst är de arbets- eller utbildningsrelaterade, men för en del är de också intressestyrda. Studieformen har oförändrat stor betydelse för studenternas möjligheter att kunna studera. Vi kan också se att fler studenter har använt webbportalen, där lärosätena inom Nätuniversitetet presenterar sitt utbud av IT-stödda distansutbildningar. Webbportalen anses vara betydelsefull av såväl studenter, lärare som prefekter. Synpunkter om att mer information om utbildningar behövs

² Idag Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning

samt att fler utbildningar på ”högre nivåer” än A-kurser bör finnas som IT-stödd distansutbildning finns bland studenter.

Fler lärare än tidigare arbetar med studieformen och motiven för både lärare och prefekter är att tillgängliggöra sin utbildning bättre men också för att ”hänga med” i utvecklingen. Studien visar att lärarnas arbetsbelastning på IT-stödda distansutbildningar fortfarande är hög av olika anledningar så som att studenterna har oförändrat höga krav på lärares tillgänglighet. Under de tre åren som vi har följt har även de ekonomiska förutsättningarna ändrats i och med att det extra ekonomiska stödet som gavs av Utbildningsdepartementet upphörde 2005. En hel del prefekter och lärare anser att stödet borde ha funnits kvar, eftersom många anser att dessa utbildningar generellt är mer resurskrävande. Å andra sidan anses IT-stödd distansutbildning och campusutbildning ha närmat sig varandra på olika sätt. Dels är IKT generellt mer vanligt inom högre utbildning samt att arbetet med IT-stödd distansutbildning har bidragit till att utveckla pedagogiken inom campusutbildning. Vad gäller framtiden finns en samstämmighet bland studenter, lärare och prefekter om att studieformen är här för att stanna och att den kommer att spela en allt större roll framgent.

SUMMARY

The purpose of this evaluation study is to examine attitudes and experiences of IT based distance (ITD) education and courses in higher education among students, teachers and head of university departments. The overall questions are;

- What attitudes and experiences of ITD education do students, teachers and head of university departments have?
- (How) have the attitudes and experiences changed between 2003 and 2006?
- Is there a correlation between attitudes and experiences?
- What can explain existing and changing attitudes?

The three stakeholders are generally positive to ITD education and to initiatives taken to promote the development, such as the work done by the Swedish Agency for Networks and Cooperation in Higher Education. A gradual change in attitudes has been identified between 2006 and 2003. More students, teachers and head of departments express positive attitudes to ITD education over time. Greater accessibility of higher education and increasing recruitments can help explaining the more positive attitudes. Furthermore, teachers and head of university department express less collegial resistance combined with more positive attitudes at the management level.

Despite a generally positive attitude, remaining worries exist regarding ITD education. This form of education is perceived to have disadvantages compared with On campus education. Some of the disadvantages mentioned are: ITD education is not suitable for all courses; ITD is inappropriate as entrance to higher education; the quality and pedagogy in ITD education are perceived to be lower compared with On campus education. The evaluation also indicates that experiences of ITD education is correlated to positive attitudes. Persons with less experience of ITD education tend to have more negative attitudes.

The three stakeholders' experience of information and communication technology (IKT) and ITD education have increased over time. More students carry experiences from more than one ITD course. Students motives for choosing this form of education are more or less the same as three years ago. First and foremost the motives to start an ITD course relate to work and education but for some students it is a recreational pursuit. The evaluation confirms that ITD education is the only possible form of education for some students. More students use the national webpage to apply for a ITD course today compared with three years ago. All stakeholders agree that the webpage is an important tool for gaining information about ITD courses. Nonetheless

students want more information about the courses and also think that all existing ITD courses should be presented on the webpage.

The study shows an increase in the number of teachers involved in ITD education. The motives for engagement mentioned by teachers and head of university department are to increase student recruitment and to be part of the general development in higher education. However, although they are positive to the development many teachers feel they have a heavy workload, eg. due to students high expectation on teacher's accessibility and feed back.

In 2005 the Ministry of Education, Research and Culture withdrew an extra funding provided since 2002 for promoting ITD courses. Both teachers and head of university department underscore a need for ongoing economic support, mostly due to the higher costs for development and maintenance of these courses. On the other hand teachers and head of university department experience a convergence between ITD education and On campus education. Not only is IKT more common in higher education, but also the pedagogy in On campus education has been improved due to ITD education. The three stakeholder groups examined in this report generally think that ITD education is here to stay and that it will be more important in higher education in the future.

INLEDNING

Sedan mitten av 1990-talet har informations- och kommunikationsteknik (IKT) blivit ett allt vanligare inslag i högre utbildning. Antalet IT-stödda distansutbildningar har också ökat kraftigt sedan dess. Detta kan dels ses som ett svar på den generella utvecklingen vad gäller användningen av IT i samhället men också som ett resultat av politiska påtryckningar för att öka tillgängligheten till högre utbildning med hjälp av IT-stöd. År 2002 bildades Nätuniversitetet³, som är en samverkan mellan idag 35 svenska lärosäten, som erbjuder IT-stödd distansutbildning vilken presenteras på en gemensam webbplats.⁴ För att stödja utvecklingen av IT-stödd distansutbildning tillsattes samma år Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Myndigheten tillhandahåller bland annat den portal där lärosätena kan registrera sitt utbud av IT-stödda distansutbildningar. Dessutom utdelades ett extra ekonomiskt stöd för dessa utbildningar mellan åren 2002 och 2004.

IT-stödd distansutbildning kan betraktas från olika perspektiv så som att den ger studenten större flexibilitet och frihet i sina studier eller att den innebär nya sätt att kommunicera på och nya sätt att distribuera utbildningens innehåll. Detta har till stora delar förändrat ”studerandets” utseende likväl som lärarrollen. För lärare får ett större inslag av interaktion och kommunikation över nätet konsekvenser för bland annat planering och genomförande.⁵ Studieförmen öppnar också upp ytterligare ett sätt för institutionerna att nå studenter på, och ett sätt att konkurrera på.

Studier vid UCER visar att många studenter och lärare är positiva till studieförmen.⁶ Men det råder samtidigt en viss skepticism mot IT-stödd distansutbildning, bland både studenter, lärare och institutionsledning. 2003 fanns attityder bland studenter om att IT-stödda distansutbildningar innebar lägre krav och hade sämre pedagogik. Bland lärare observerades hög arbetsbelastning och ett visst kollegialt motstånd mot IT-stödd distans-

³ Blekinge Tekniska Högskola, Danshögskolan, Ersta Sköndal högskola, Göteborgs universitet, Högskolan i Borås, Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Jönköping, Högskolan i Kalmar, Högskolan i Kristianstad, Högskolan i Skövde, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla, Högskolan på Gotland, Idrottshögskolan i Stockholm, Karlstads universitet, Karolinska institutet, Kungliga tekniska högskolan, Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Lärarhögskolan i Stockholm, Malmö högskola, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Stockholms universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, Södertörns högskola, Teologiska högskolan Stockholm, Umeå universitet, Uppsala universitet, Växjö universitet, Örebro teologiska högskola, Örebro universitet.

⁴ www.netuniversity.se

⁵ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarfarebiter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Wännman Toresson, G. & Östlund B. (2002): Ny roll, ny kompetens för distansläraren. I Gisselberg M. (red): *Distanslärare och distanslärande: En antologi*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 6:2002. Härnösand.

⁶ Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

utbildning.⁷ Attityder som kan upplevas som ett hinder för utvecklingen av IT-stödd distansutbildning.

Denna rapport innehåller en uppföljning och sammanfattande analys av en attityd- och erfarenhetsstudie bland studenter, lärare och prefekter som genomfördes år 2003.⁸ Den behandlar också resultat från en enkätundersökning med lärare på programutbildningar inom Nätuniversitetet utförd våren 2005 samt resultaten från en intervjustudie 2004 med fokus på den miljö där IT-stödda distansutbildningar utvecklas.⁹ I rapporten ges en bild av de erfarenheter och attityder som omger IT-stödd distansutbildning och förändringar som skett mellan åren 2003-2006. Rapporten tar fasta på främjande faktorer men också faktorer som utgör hinder för Nätuniversitetet, myndighetens arbete och utvecklingen inom IT-stödd distansutbildning.

Begrepp

I rapporten används begreppet *IT* i generella termer och omfattar exempelvis e-post, videokonferenser, chatt och plattformar. När begreppet *IT-stödd distansutbildning* används i rapporten syftar det enbart på utbildningar som ingår i Nätuniversitetets utbud. Det bör understrykas att andra förekommande IT-stödda distansutbildningar inte undersökts i denna rapport. Här ryms stora variationer mellan utbildningarna, från att bygga på avancerade IT-stöd och distanspedagogik till utbildningar med mindre inslag av IKT och distanspedagogik. Begreppet *campusutbildningar* omfattar reguljära/på platsen utbildningar som bedrivs på campus och *traditionella distansutbildningar* är distansutbildningar som inte ingår i Nätuniversitetets kursutbud. Begreppet *utbildningar* används för både kurser och längre utbildningsprogram.

Vi vill uppmärksamma läsaren på skillnaden mellan Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (idag Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning) och Nätuniversitetet eller som ibland benämns Sveriges nätuniversitet. Myndigheten är fysiskt placerad i Härnösand där ett antal personer arbetar. Nätuniversitetet å sin sida är inget nytt universitet utan används som begrepp för de 35 lärosäten som samverkar kring IT-stödd distansutbildning och presenterar sitt utbud av dessa på den portal som Myndigheten tillhandahåller.

⁷ Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå

⁸ Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå

⁹ Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärar erfarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

Rapportens disposition

Härefter följer en beskrivning av utvärderingens uppläggning och av de studier som ligger till grund för rapporten samt hur materialet analyserats. I det efterföljande kapitlet ges en skildring av förändringar inom högre utbildning samt Myndigheten för Sveriges nätuniversitet och lärosätenas arbete kring IT-stödd distansutbildning. I kapitlet efter redogör vi för de attityder som finns bland intressenterna, först studenternas och därefter lärare och prefekters attityder till IT-stödda distansutbildningar och vilka förändringar som har skett över tid. Kapitlet följs av en redovisning av intressenternas nuvarande erfarenheter jämfört med för tre år sedan. Resultaten kompletteras genomgående av resultat från tidigare delstudier vid UCER som gjorts inom ramen för den treåriga ”studentnyttutvärderingen”. Rapporten avrundas med en sammanfattande analys där vi tar fasta på intressenternas erfarenheter, attityder och attitydförändringar sammanvävt med forskning på området. Vi avslutar rapporten med att presentera våra slutsatser.

UTVÄRDERINGENS UPPLÄGGNING

Utvärderingens syfte

Syftet med rapporten är att beskriva attityder till och erfarenheter av Nätuniversitetets IT-stödda distansutbildningar som finns bland intressenterna; studenter, lärare och prefekter. I synnerhet undersöks förändringar i erfarenheter och attityder mellan åren 2003 och 2006. De övergripande frågor som lyfts fram i rapporten är:

1. Vilka attityder till och erfarenheter av IT-stödd distansutbildning har studenter, lärare och prefekter?
2. Har det skett några förändringar mellan åren 2003 och 2006?
3. Finns det någon koppling mellan attityder och erfarenheter?
4. Vad kan förklara förekommande attityder och eventuella förändringar i attityderna?

Studien är upplagd som en intressentutvärdering. Motivet till att välja de tre intressentgrupperna är att de är nyckelaktörer med olika roller i Nätuniversitetet och kan tänkas ha olika attityder och erfarenheter av IT-stödda distansutbildningar. Studenterna är mottagare och användare av IT-stödda distansutbildningar. Lärarna kan till ytterligheterna representeras av eldsjälar till lärare som blivit mer eller mindre tillsagda att medverka i arbetet med IT-stödda distansutbildningar. Lärarna påverkar utvecklingen i hög grad vilket gör dem till en nyckelgrupp. Prefekter har å sin sida ett övergripande ansvar och kan påverka institutionens arbete i olika riktningar vad gäller campusutbildningar såväl som IT-stödda distansutbildningar de är därför en betydelsefull grupp att inkludera i studien.

Metoder och underlag

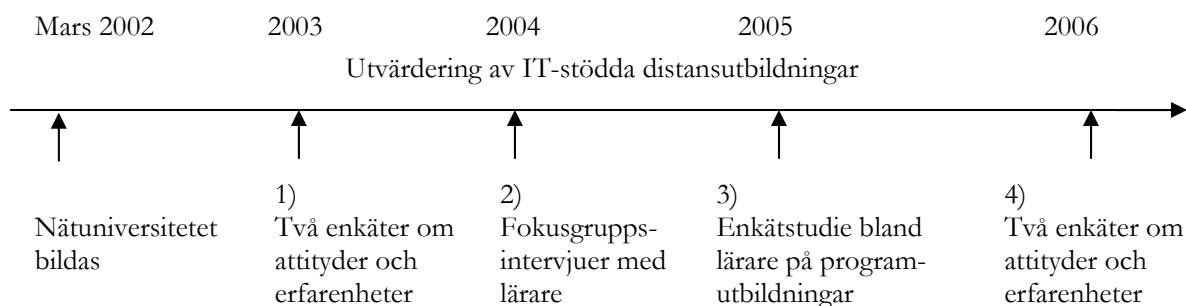
Framförallt kvantitativa men också kvalitativa undersökningsmetoder har använts i de olika delrapporter som ligger till grund för denna slutrapport. Deltagandet i studierna har byggts på frivillighet. Underlaget till slutrapporten är följande delstudier:

- 1) Två elektroniska enkäter utskickade hösten 2003, en till studenter på IT-stödda distansutbildningar och en till lärare på IT-stödda distansutbildningar samt prefekter och/eller studierektorer med grundutbildningsansvar vid 34 lärosäten.¹⁰ I enkäterna undersöktes attityder till och erfarenheter av Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning. Frågorna till studenterna behandlade studieerfarenheter, motiv till att läsa en IT-stödd distansutbildning och vilka attityderna till

¹⁰ Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

utbildningen och olika IT-stöd var samt tankar om framtiden. Enkäten riktad till lärare och prefekter omfattade erfarenheter av att arbeta med IT-stödd distansutbildning, inställning till ekonomiskt stöd, attityder till utbildningsformen och tankar om framtiden.

- 2) Fokusgruppsintervjuer med lärare vid tre lärosäten genomfördes våren 2004.¹¹ Studien är ett komplement till enkätstudie 1) och initierades som en följd av att enkätresultaten visat att det förekom negativa attityder till IT-stödd distansutbildning bland kolleger. Frågorna handlade om arbetsmiljö, utvecklingstänkande på institutionerna¹², IT-stödda distanskurser kontra campuskurser, förutsättningar för IT-stödd distansutbildning och dess framtid. Endast en liten del av dessa resultat redovisas här och läsaren hänvisas till den fullständiga rapporten som finns att hämta på www.ucer.umu.se.

- 3) En enkätundersökning med lärare på IT-stödda distansprogram genomfördes våren 2005.¹³ En elektronisk enkät skickades ut till lärare på 25 programutbildningar. De teman som togs upp kring lärarnas arbetserfarenheter av IT-stödd programutbildning var; transformeringen från campus- till IT-stödd distansutbildning, pedagogik och lärande i IT-stödd distansmiljö, arbetssituation samt kvalitetsfrågor i IT-stödd distansmiljö.
- 4) En uppföljande enkätstudie till enkätstudie 1) utfördes i slutet av 2005/början av 2006. Resultaten presenteras för första gången i denna rapport. Samtliga citat som presenteras i rapporten är kommentarer hämtade från denna studie. En enkät skickades till, i så stor utsträckning som det var möjligt, samma lärare och prefekter som 2003. En enkät skickades till studenter på samma IT-stödda distansutbildningar som 2003 också i så stor utsträckning som var möjligt. Enkäterna innehöll samma frågor och några tilläggsfrågor om attityder till IT-stödd distansutbildning kontra campusutbildning. I enkäterna fanns flera möjligheter till att ge

¹¹ Westerberg P. & Märald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹² Med institution menar vi den organisatoriska enhet som närmast bär ansvaret för grundutbildningen.

¹³ Detta var ett tilläggprojekt som UCER genomförde på uppdrag av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Se Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerfarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

synpunkter i öppna svarsfält. Observera att några frågor handlar om studenters, lärares och prefekters erfarenhet av IT-stödd distansutbildning, vilket omfattar den erfarenhet de samlat på sig fram till svarstillfället, dvs. även medräknat den erfarenhet som man har hunnit skaffa sig från den aktuella kursen. En närmare beskrivning av enkätstudiens genomförande och av de svarande görs i bilaga 1.¹⁴ Det bör noteras att urvalet skiljer sig mycket mellan första och andra undersökningstillfället och att bortfallet är stort. Sammanfattningsvis kan vi nämna att bland studenterna 2006 jämfört med studenterna 2003 var könsfördelningen densamma, färre var äldre än 30 år, fler var studievana. I jämförelse med hela studentpopulationen inom Nätuniversitetet finns i rapporten en viss överrepresentation av kvinnor och studievana, vilket bör hållas i minnet i analysen.¹⁵ Vad gäller lärarna och prefekterna är det fler 2006 som arbetade på stora institutioner/enheter (50 eller fler anställda). Andelen män och kvinnor var densamma som år 2003. Fler av lärarna och prefekterna var över 50 år. Undervisningserfarenheterna bland särskilt lärare men också prefekter var stora, något större än 2003. Vi vill passa på att tillägga att tabellerna i rapporten presenteras i sammanfattande form och läsaren hänvisas till bilagorna 6 och 7 för en utförlig redovisning av statistiken.

Analys

Analysen av attityder och erfarenheter, samt hur dessa har förändrats mellan åren 2003 och 2006 genomförs med hjälp av beskrivande statistik, korstabulering och korrelationsanalyser som baseras på de svar som respondenterna lämnat i ovan nämnda enkäter. Vidare tolkas attityd- och erfarenhetsundersökningens resultat mot teorier om attitydförändring och transformering inom högre utbildning.

I den empiriska analysen har hänsyn tagits till hur de svarandes bakgrund och erfarenheter påverkar attityderna. Studenternas svar har analyserats utifrån ålder, kön, vilket ämnesområde man studerar inom, studievana, erfarenheter av IT-stödda distansutbildningar och IT-vana. Lärarnas och prefekternas svar har analyserats utifrån huruvida ålder, kön, ämnesområde, storlek på institutionerna, IT-vana och erfarenheter av IT-stödd distansutbildning påverkat hur man har svarat. Jämförelser via medelvärdesprövning har gjorts på samtliga frågor utifrån signifikansnivån $p < 0,05$. I de fall skillnader har

¹⁴ Resultaten från enkäten år 2006 grundar sig på svar från 643 studenter, 60 lärare och 33 prefekter, vilket i angiven ordning motsvarar svarsfrekvenser på 45 %, 60 % och 45 %. Resultaten från år 2003 grundar sig på 128 studentsvar (40 %), 67 lärarsvar (71 %) och svar från 47 prefekter (56 %).

¹⁵ Höskoleverket (2004): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet – tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2004:30 R, Stockholm. Märald G. & Westerberg P. (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter bt 2003*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Höskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 2: tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2005:49 R, Stockholm.

upptäckts redovisas dessa och om inget sägs föreligger inga statistiskt signifikanta skillnader.

Man bör notera att då vi redovisar lärarnas och prefekternas svar i rapporten grundar de sig på relativt små grupper. Vi ser det dock som intressant att särskilja de bägge grupperna. För enkelhetens skull står L för lärare och P för prefekter tabellerna.

Attityder till och erfarenheter av IT-stödda distansutbildningar kan studeras och tolkas på olika sätt. Vi kan se det utifrån ett makro till ett mikroperspektiv, från ett stort perspektiv till det lilla perspektivet på individnivå. Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv skulle man kunna se att satsningarna på IT-stödd distansutbildning leder till att höja befolkningens utbildningsnivå och därmed kan bidra till ekonomisk tillväxt för samhället. Ett annat är förhållande till demokrati och demokratisering av högre utbildning, dvs. att den görs mer tillgänglig för befolkningen. På individnivå skulle man kunna tänka sig att ökad tillgång till högre utbildning kan få flera konsekvenser, exempelvis att man inte behöver flytta eller att man kan utbilda sig vid sidan av ett arbete.

Attityder kan påverka individens beteende och förhållning till olika företeelser. Attityder till IT-stödd distansutbildning kan grundas på egna erfarenheter, exempelvis om man som lärare eller som student har arbetat med respektive läst sådan utbildning. Det kan också vara så att attityder till IT-stödd distansutbildning existerar utan någon direkt förankring i egna erfarenheter. Attityder kan eventuellt variera med individens ålder, kön, om man har familj eller inte, IT-vana och så vidare. Förändringar, så som statens insatser, myndighetens och lärares arbete, kan också tänkas påverka individers attityder till IT-stödd distansutbildning.

Attityder och attitydförändringar kan alltså förklaras och tolkas på många olika sätt. Betraktat från ett rationellt perspektiv påverkas individens beteende inte i första hand av attityder. En rationell individ agerar utifrån fullständig kunskap om olika alternativ och väljer det mest rationella alternativet.¹⁶ En student skulle utifrån sina erfarenheter om olika studieformer i förlängningen välja det som passar bäst, naturligtvis under förutsättning att detta går. I detta fall är erfarenheterna det som styr beteendet.

Ett annat sätt att tolka attityder och attitydförändringar är att ny kunskap/information som strider mot den kunskap/uppfattning som individen har skapar ett icke harmoniskt tillstånd (sk. dissonans).¹⁷ Individen kan då antingen 1) ändra sitt beteende eller 2) behålla sin inställning/attityd och ändra sin "kunskap". Exempelvis kan man ta en person som arbetar med

¹⁶ *Learning theory*. Se Fitzpatrick J. L. et al. (2004): *Program evaluation: alternative approaches and practical guidelines*. (3rd ed.) New York, Longman.

¹⁷ *Kognitiv dissonans* se Festinger L. (1957): *A theory of cognitive dissonance*. Stanford, Californien, Stanford University Press.

campusutbildningar. Denne får kunskap om att vissa kurser lämpar sig bättre att ha som IT-stödd distansutbildning, exempelvis för att öka rekryteringsunderlaget. 1) för att minska dissonansen kan individen helt enkelt ändra sitt beteende och använda studieformen eller 2) hålla kvar vid sitt beteende men ändra sin "kunskap"; "studieformen passar inte mitt ämne då det krävs mycket diskussion", "mitt ämne kräver studenters närvaro på campus" eller "IT-stödd distansutbildning lämpar sig inte för nybörjarstudenter" och så vidare. Man skulle kunna säga att man försvarar sina val, dvs. framhäver positiva sidor med sitt valda alternativ och negativa sidor med andra alternativ. Attityder behöver inte heller sammanfalla med beteende, trots att en individ är emot IT kanske han/hon ändå läser en IT-stödd distansutbildning.¹⁸

Utifrån dessa utgångspunkter undersöks och tolkas förekommande attityder och attitydförändringar bland dessa tre huvudintressenter till Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning.

¹⁸ Bohner G. & Wänke M. (2002): *Attitudes and Attitude Change*. TJ International Ltd, Padstow, Cornwall.

FÖRÄNDRINGAR INOM HÖGRE UTBILDNING

Högre utbildning

Det finns tydliga politiska krav på Sveriges universitet och högskolor att öka tillgängligheten och bredda rekryteringen till högre utbildning. Så har också skett, mellan åren 1990-2004 ökade antalet studenter från 170 000 till 340 000.¹⁹ Detta har inneburit en ökning av, så som Högskoleverket (HSV) benämner det, ”icke-traditionella” studenter, exempelvis deltidsstuderande och personer som är äldre än 25 år.²⁰ Det är en utvecklingslinje som också följer de politiska ambitionerna som finns inom den Europeiska Unionen. En av utvecklingsprocesserna är den antagna Bologna-processen. Målet är att skapa ett europeiskt område för högre utbildning till 2010, dvs. främja rörligheten mellan de olika utbildningssystemen. Inom ramen för denna pågår ett förändringsarbete av utbildnings- och examensstrukturen inom svensk högre utbildning och kan till stora delar sägas handla om en övergång från en lärarcentrerad till en mer studentcentrerad undervisning. Utöver denna finns Lissabonstrategin som antogs 2001 av EUs medlemsländer och där man ser utbildning som en viktig del i den internationella konkurrensen och där ökade möjligheter till ”livslångt lärande” för befolkningen är viktiga.²¹ Enligt Lissabonstrategin ska EU bli världens konkurrenskraftigaste region år 2010. Tre viktiga mål har ställts upp; att förbättra utbildningens kvalitet och effektivitet, att göra utbildningen tillgänglig för alla, samt att öppna upp utbildningssystemen gentemot omvärlden.²² En stark tilltro finns till IKT och ”e-learning” som ett medel att nå de uppsatta målen, men man konstaterar också att det är lång väg kvar att gå.²³

Despite the considerable efforts undertaken, the e-learning sector is still fragmented and there are many open questions surrounding the use of ICT and the skills needed to participate in the information society.

¹⁹ Högskoleverket (2006): *Högre utbildning och forskning 1945-2005 – en översikt*. 2006:3 R, Stockholm.

²⁰ Brandell (2001): *Studenterna i Sverige. Om livet och tillvaron som student vid sekelskiftet 2000*. Högskoleverket 2001:26 R, Stockholm. Högskoleverket (2005): *Universitet och högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2005*. 2005: 26 R, Stockholm.

²¹ Begreppet *livslångt lärande* kan sägas vila på två principer. Ett livslångt lärande pågår hela livet och för det andra inkluderas inte bara utbildning utan även arbetslivet och vardagens händelser ingår i ett livslångt lärande. <http://www.elearningconference.org/>. Se information om Lissabonstrategin; http://europa.eu.int/information_society/europe/i2010/docs/launch/lisbon_com_2005_24_en.pdf besökt 06-04-25.

²² Se EU-upplysningen på länken http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_1720.aspx besökt 06-04-25.

Högskoleverket (2006): *Högre utbildning och forskning 1945-2005 – en översikt*. 2006:3 R, Stockholm.

²³ KOM (2005): 229. Meddelande från kommissionen. *i2010 – Det europeiska informationsamballet för tillväxt och sysselsättning*. Europeiska gemenskapernas kommission, Bryssel.

A broad partnership between the various stakeholders of industry, education and training, public sector and civil society and social partners is needed to reap the full benefits of ICT and learning in the Knowledge Society.²⁴

Rådet för högre utbildning, en myndighet som nyligen avvecklats och vars arbetsuppgifter kring pedagogisk utveckling nu ingår i Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning, har i sin sista rapport betonat att vi bara är i början av IT-revolutionen.²⁵ Konsekvenserna av förändringarna inom högre utbildning är flera. En är, vilken redan har noterats, att studentpopulationen har blivit mer heterogen, studenter med olika behov och förutsättningar vilket ställer andra och större krav på lärosätena och på enskilda lärare. Flexibla studieformer får konsekvenser för hur utbildningen planeras, genomförs och sättet att lära ut, från traditionella salsföreläsningar till mer individualiserade, studentcentrerade former där läraren har en mer handledande roll och guidar studenter i läroprocessen.²⁶ I en IT-stödd distansutbildning blir det viktigt för läraren att organisera lärmiljöer som exempelvis medger interaktion via nätet mellan lärare och student och mellan studenter.²⁷

Det är bland annat i ljuset av utvecklingen mot ett allt större inslag av IKT i högre utbildning och ökad tillämpning av ”distanspedagogiska” metoder som attityder och erfarenheter av Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning kan förstås.

Myndighetens insatser

Förutom den generella utvecklingen kan attityder påverkas av specifika insatser som görs för att påverka dessa. Syftet med inrättandet av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet 2002 var att öka och stödja lärosätenas samverkan kring IT-stödd distansutbildning och att understödja ökad tillgänglighet och breddad rekrytering till högre utbildning.²⁸ Myndighetens uppgifter har under perioden 2003-2005 varit;

- Erbjuder effektiv och relevant presentation och information om universitets och högskolors utbud av IT-stödd distansutbildning.

²⁴ <http://www.elearningconference.org/conclusions/index.htm> besökt 06-04-25.

²⁵ Högskoleverket (2005): *Att utveckla den högre utbildningen – testamentet efter Rådet för högre utbildning*. Stockholm.

²⁶ Wännman Toresson, G. & Östlund B. (2002): Ny roll, ny kompetens för distansläraren. I Gisselberg M. (red): *Distanslärare och distanslärande: En antologi*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 6:2002. Härnösand.

²⁷ Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2003): *Kvalitet i IT-stödd distansutbildning – en rapport från arbetsgruppen för kvalitetskriterier*. Härnösand.

²⁸ Prop. 2001/02:15 *Den öppna högskolan*.

- Ge universitet och högskolor stöd av hög kvalitet och relevans för samverkan kring IT-stödd distansutbildning inom Sveriges nätuniversitet och för utveckling av IT-stödd utbildning inom områden som saknar sådan.²⁹

I bilaga 3 presenteras det regeringsuppdrag som myndigheten har.³⁰ I uppdraget har ingått att särskilt registrera den IT-stödda distansutbildning som lärosätena anmäler och att presentera utbudet elektroniskt på en portal samt att svara för administration av och samordna Nätuniversitetets verksamhet.³¹ Det är värt att notera att det aldrig har funnits några kriterier för vilka utbildningar som kan ingå i Nätuniversitetets kursutbud. I högskolelagen står att ”samverkan avser kurser och program som utgör högskoleutbildning, bedrivs på distans och grundas på informations- och kommunikationsteknik och registreras hos Myndigheten för Sveriges nätuniversitet”.³² För myndigheten har det inte varit eftersträvansvärt att upprätta kriterier för IT-stödd distansutbildning.³³ Därigenom är det upp till lärosätena att själva välja vad som ska ingå i Nätuniversitetets utbud. Registreringen av utbildningar är frivillig.

Myndighetens portal har förändrats sedan 2003. Söktjänsten för kurser och program har förbättrats så till vida att sökalternativen har förfinats. Dessutom ska beskrivningen av kurserna innehålla uppgifter om; sammankomster, lärarstöd, IT-stöd och examination.³⁴

En del av myndighetens arbete består av marknadsföringsinsatser av portalen och av Nätuniversitetet. Detta har skett och sker via dags- och veckotidningar, mässor, konferenser och seminarieverksamheter.

Som ett led i att stödja utvecklingen av IT-stödd distansutbildning vid universitet och högskolor har ett flertal projekt satts igång. Sedan våren 2002 har 58 projekt påbörjats, en del av dessa har slutförts, andra pågår fortfarande. Projekten är till stor del initierade av lärosätena själva för att främja utvecklingen av IT-stödd distansutbildning. Insatserna är behovsstyrda, dvs.

²⁹ Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2004): *Årsredovisning 2004*. Härnösand.

³⁰ SFS 2005:1236 *Förordningen med instruktion för Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning*. Regeringen, Stockholm. Här presenteras också det vidgade uppdraget som omfattar att ge lärosätena stöd till breddad rekrytering och pedagogisk utveckling. Från och med den 15 januari 2006 gäller detta utökade uppdrag och i och med detta har myndigheten ändrat namn till; Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning. Prop. 2005/06:1 *Den öppna högskolan*.

³¹ Myndigheten ansvarar för två databaser; *den juridiska databasen* och *sökdata-basen*. I den juridiska databasen registrerar lärosätena sina kurser och det är utifrån denna registrering som en extra ekonomisk ersättning beräknats under åren 2002-2004. Sökdata-basen är den databas som studenter och andra kan komma åt via myndighetens portal och där det samlade utbudet av IT-stödd distansutbildning presenteras.

³² SFS 2002:25 *Högskoleförordningen. Förordningen om samverkan genom Sveriges nätuniversitet*. Regeringen, Stockholm.

³³ Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, i en skrivelse till Utbildnings- och kulturdepartementet 2002-10-28.

³⁴ För mer information se NyA projektet:

<http://www.myndigheten.netuniversity.se/page/1831/anvisningarkursinformation%28emil%29.htm>

myndigheten har efter behovsanalyser utförda av kommuner och lärosäten beslutat om vilka projekt som ska stödjas. I synnerhet har samverkansprojekt inom ingenjör-, lärar- och sjuksköterskeutbildningar främjats. Biblioteks- och informationsresurser har också främjats liksom förbättringar av studievägledningen av IT-stödd distansutbildning. Kvaliteten inom IT-stödd distansutbildning är ett prioriterat område och inom detta har myndigheten gett sitt stöd till projekt om undervisningsplattformar, synkron kommunikation, digitala lärarresurser och lärcentramiljöer.³⁵

HSV utvärderade 2005, på uppdrag av regeringen, betydelsen av myndighetens stöd till lärosätena inom Nätuniversitetet. HSV gav också rekommendationer för det fortsatta arbetet, i synnerhet med tanke på det vidgade uppdraget att ge stöd till breddad rekrytering och pedagogisk utveckling. HSVs omdöme var överlag positivt. Utvärderingen visade att myndigheten, utifrån sin tolkning av det politiska uppdraget och högskoleförordningen, antagit en defensiv roll gentemot lärosätena. I och med det breddade uppdraget anser HSV att myndigheten måste anta en mer offensiv roll. Man vill också se mer systematiska uppföljningar av de projekt som myndigheten ger sitt stöd till.³⁶ Sammantaget har Myndigheten genom portalen och en mängd projekt gjort insatser som kan tänkas ha påverkat attityden till Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning.

Lärosätenas insatser

Förutom en generell utveckling och specifika insatser som myndigheten svarat för kan lärosätena själva ha drivit på utvecklingen och därvid påverkat attityderna. Idag ingår 35 svenska lärosäten i Nätuniversitetet. År 2003 var de 32 stycken. Från och med 2003 har lärosätena enligt regleringsbrev för Sveriges universitet och högskolor arbetat för att öka tillgängligheten till och utbudet av IT-stödd distansutbildning.³⁷ Mellan åren 2003 och 2005 har antalet IT-stödda distansutbildningar ökat i antal från 2057 till 2700.³⁸ De IT-stödda distansutbildningarna är nyutvecklade eller transformerade från

³⁵ För mer information se Myndighetens hemsida www.netuniversity.se

³⁶ Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 1: Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.* 2005:48 R. Stockholm.

³⁷ De tre huvudmålen för grundläggande högskoleutbildning är; 1) Som långsiktigt mål gäller att hälften av en årskull skall ha påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder. 2) Universitet och högskolor skall aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan 3) Universitet och högskolor skall öka tillgängligheten till och omfattningen av antalet kurser i form av IT-stödd distansutbildning inom högre utbildning. Utbildnings- och kulturdepartementet U2005/9498/UH Regleringsbrev för budgetåret 2006 avseende Gemensamma bestämmelser för universitet och högskolor m.m.

³⁸ Det är kurser och program som lärosätena registrerat i den s.k. juridiska databasen. Forsberg H-O. (2006): *Kartläggning av registrerade kurser och program inom Nätuniversitetet 2005.* Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning, Härnösand. Mellan åren 2003-2005 har kurser som räknas som traditionella distanskurser minskat i antal, dock inte i samma omfattning som antalet nätuniversitetskurser har ökat. Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 2. Tillgänglighet, rekrytering och ersättning.* 2005:49 R., Stockholm.

campusutbildningar eller traditionella distansutbildningar. Majoriteten av kurserna inom Nätuniversitetet är korta, de flesta omfattar 5 högskolepoäng, varav många är A-nivåkurser.³⁹

Antalet distansstudenter har proportionellt sett ökat snabbare än antalet campusstudenter.⁴⁰ Var femte student läste på distans läsåret 2004/2005.⁴¹ Många som läser IT-stödda distansutbildningar är emellertid samtidigt registrerade på annan utbildning, främst campusutbildning (tabell 1).⁴² I tabellen nedan står annan utbildning för campus- och/eller traditionella distansutbildningar.

Tabell 1. Antal studenter

Höst-terminen år	Nätuniversitetet	Nätuniversitetet + annan högre utbildning	Totalt Nätuniversitetet	Totala student- populationen
2002	14 140	8 276	22 416	328 808
2003	20 958	11 751	32 709	339 977
2004	25 221	12 680	37 901	337 415

Källa: Högskoleverket 2005:49 R.

I HSVs uppföljning 2005 av Nätuniversitetet konstaterade man emellertid att studentpopulationen inom Nätuniversitetet utgjorde en mycket liten del av det totala antalet helårsstudenter inom högre utbildning, detta eftersom studenterna generellt var registrerade på förhållandevis få högskolepoäng.⁴³ Samma uppföljning visar också att det tycks vara vanligare att traditionella och IT-stödda distansutbildningar används i fort- och vidareutbildande syfte. Andelen återkommande studenter, de som haft ett studieuppehåll i minst tre terminer, är betydligt större än bland campusstudenter.⁴⁴ De flesta studenter inom Nätuniversitetet finns inom ämnesområdena juridik och samhällsvetenskap samt humaniora och teologi. Emellertid har ökningen över de tre senaste åren varit relativt sett störst inom medicin och odontologi, vård och omsorg samt teknik. I HSVs årsrapport 2005 konstaterar man också att

³⁹ År 2005 omfattade 61 % av kursutbudet 5 poäng eller mindre. Högskoleverket (2005): *Universitet och högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2005*. 2005: 26 R, Stockholm.

⁴⁰ *ibid.*

⁴¹ 80 900 var distansstudenter varav 56 500 nätuniversitetsstudenter. Statistiska Centralbyrån (SCB) Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden UF 20 SM 0601.

⁴² Statistiska Centralbyrån (SCB) Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden UF 20 SM 0601. Mårald G. & Westerberg P. (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter ht 2003*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁴³ Antalet nätstudenter 2002/2003 (37 900 stycken) utgjorde endast 6 % av det totala antalet helårsstudenter samma år. En helårsstudent motsvarar registrering på kurser som omfattar heltidsstudier under ett år, dvs. 40 högskolepoäng. Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 2. Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2005:49 R., Stockholm.

⁴⁴ *ibid.*

lärosätenas satsningar på IT-stödd distansutbildning har ökat tillgängligheten och breddat rekryteringen till högre utbildning i Sverige.⁴⁵

Extra ekonomisk ersättning 2002-2004

Ytterligare en faktor som kan ha haft betydelse för att främja utvecklingen av IT-stödda distansutbildningar är de stimulansmedel som Utbildningsdepartementet delade ut för att stödja utvecklingen på området. Mellan åren 2002-2004 gavs en extra ersättning till lärosätena för de IT-stödda distansutbildningar som rapporterades in till myndigheten. Totalt fördelades 470 miljoner i extra medel.⁴⁶ Från och med 2005 ges emellertid samma ersättning för dessa kurser som för annan högskoleutbildning.

Lärosätena fick själva bestämma vad de extra resurserna skulle användas till. På en del lärosäten stannade resurserna på central nivå medan resurserna på andra lärosäten fördelades direkt till de institutioner/enheter som hade registrerat sin IT-stödda distansutbildning hos myndigheten. På många lärosäten där de extra resurserna helt/delvis stannat på central nivå har de använts som en gemensam resurs för att exempelvis bygga upp och/eller förbättra IT-infrastrukturen och pedagogik, bygga upp stödstrukturer för studenter och lärare så som biblioteks- och informationsstöd, teknisk support och utbildning. På decentraliserad nivå har de extra resurserna exempelvis använts till pedagogisk och teknisk utveckling samt för nyutveckling och anpassning av kurser till Nätuniversitetet.⁴⁷

Hur de extra resurserna använts har alltså varierat. Till stor del har det berott på hur långt de enskilda institutionerna/enheterna och lärosätena kommit i arbetet med IT-stödd distansutbildning och hur utvecklingen generellt sett ut. Vi kan peka på tre vanliga utvecklingsmodeller; a) ”bottom-up perspektiv” där utvecklingen sker och drivs på underifrån av hängivna ”eldsjälar”, b) ”förhandlingsmodellen” som karaktäriseras av att utvecklingen sker både under- och uppifrån, c) ”top-down perspektiv” där utvecklingen främst är ett resultat av centrala beslut.⁴⁸ I det sistnämnda fallet kan utvecklingen kännas påtvingande. Å andra sidan kan det första fallet ”låt tusen blommor blomma” innebära att det utvecklas vitt skilda IT-system med brist på samordning och utan koordinerad erfarenhetspridning.

Lärosätenas egna satsningar på IT-stödd distansutbildning varierar. Vid Högskolan på Gotland, Mittuniversitetet, Lunds universitet och Högskolan i

⁴⁵ Högskoleverket (2005): *Universitet och högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2005*. 2005:26 R, Stockholm.

⁴⁶ För åren 2002 och 2003 fördelade regeringen totalt 370 miljoner och för 2004 gavs 100 miljoner i extra ersättning till 33 universitet och högskolor som då ingick i Nätuniversitetet.

⁴⁷ Prop. 2005/06:1 *Budgetproposition för år 2006*.

⁴⁸ Hedestig U. (2002): Lärcentrets och institutioners roller i det virtuella universitetet. I Gisselberg M. (red): *Distanslärare och distanslärande – en antologi*. Distum, 6:2002. Härnösand. Gisselberg M. et al. (2004): *Från ord till handling. En studie av mål och visioner, strategiska beslut och organisatoriska förutsättningar av betydelse för den IT-stödda distansutbildningen vid lärosätena inom Nätuniversitetet*. Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, Härnösand.

Gävle har distansutbildning funnits länge och utvecklingen av IT-stödda distansutbildningar pågick redan innan Nätuniversitetet bildades. Vid Högskolan på Gotland, Högskolan i Gävle och Mittuniversitetet var hälften av studenterna distansstuderande läsåret 2003/04.⁴⁹ Läsåret 2004/05 hade Mittuniversitetet i särklass flest IT-stödda distansutbildningar.⁵⁰ Vid andra lärosäten så som Stockholms universitet utgör IT-stödda distanskurser en mycket liten del av totala utbildningsutbudet och utvecklingen kan närmast ses som en framväxt av enskilda initiativ vid olika institutioner/enheter.⁵¹ Bland annat beror skillnaderna mellan lärosäten på vilka behov man har av att tillgängliggöra sin utbildning. Stockholms universitet har ett stort lokalt rekryteringsunderlag och är i mindre behov att ytterligare tillgängliggöra sitt utbildningsutbud. Lärosäten i Norrland och exempelvis Högskolan på Gotland är däremot tvingade att vidga sitt upptagningsområde på olika sätt, exempelvis genom att erbjuda fler IT-stödda distansutbildningar.

Campusutbildning är emellertid fortfarande den vanligaste utbildningsformen vid de allra flesta lärosäten. Men enligt lärosätenas årsredovisningar för 2004 har utvecklingen av och arbetet med IT-stödd distansutbildning också kommit campusutbildningen till del, så som teknisk och pedagogisk utveckling. HSV betonar också att IT-stödd distansutbildning numera är en etablerad utbildningsform och att användningen av teknik och pedagogik inom IT-stödd distansutbildning är positiv för alla studenter inom högre utbildning.⁵²

Sammanfattningsvis har lärosätena använt olika strategier för att främja utvecklingen av IT-stödd distansutbildning. Vissa lärosäten hade kommit långt i utvecklingen av distansutbildning med IT-stöd före Nätuniversitetet bildades och innan de politiska kraven gjorde sig gällande. Man kan anta att attityderna till Nätuniversitetet är något mer positiva vid lärosäten som redan haft goda erfarenheter av IT-stödd distansutbildning och likaså att positiva erfarenheter av utvecklingsprojekt och erfarenheter av IT-stödd distansutbildning också påverkar attityderna i en positiv riktning.

⁴⁹ Högskoleverket (2005): *Universitet och högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2005*. 2005:26 R, Stockholm.

⁵⁰ Statistiska Centralbyrån (SCB) Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden UF 20 SM 0601.

⁵¹ Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 2. Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2005:49 R., Stockholm.

⁵² Högskoleverket (2005): *Universitet och högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2005*. 2005:26 R, Stockholm.

ATTITYDER TILL IT-STÖDD DISTANSUTBILDNING

I detta avsnitt beskrivs attityderna till IT-stödd distansutbildning och förändringen mellan åren 2003 och 2006. Närmast följer en redovisning av attityder bland studenter på IT-stödda distansutbildningar följt av en redogörelse av attityder bland lärare som arbetar med IT-stödd distansutbildning och prefekters attityder. I tabellerna presenteras resultaten för 2003 inom parentes, medelvärden för 2003 och 2006 samt förändring i procentenheter längst till höger.

Studenternas attityder

Redan 2003 fanns en generellt positiv inställning till IT-stödd distansutbildning bland studenter som läste IT-stödd distansutbildning. Nio av tio studenter var positiva eller mycket positiva till studieformen. Tre år senare är inställningen till studieformen lika positiv (tabell 2).⁵³ Mer än hälften av studenterna, främst kvinnor, är t o m mycket positiva.⁵⁴ Även nybörjarstudenter och studenter med liten erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar är positiva. Andra delstudier och annan forskning med studenter på IT-stödda distansutbildningar visar att en hel del studenter skulle kunna tänka sig att läsa fler kurser via samma studieform samt rekommendera andra att läsa IT-stödda distansutbildningar.⁵⁵

Tabell 2. Studenters inställning till IT-stödd distansutbildning 2006 och 2003 (%)
2006 *n* = 643 (2003 *n* = 128)

Mycket negativ/negativ	Varken positiv eller negativ	Positiv/mycket positiv	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
1 (1)	7 (8)	91 (91)	1 (0)	4,4	4,4	Oför.

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Varför är studenterna positiva till IT-stödd distansutbildning?

Varför studenterna är positiva till IT-stödd distansutbildning finns det olika förklaringar till. De fördelar som studenterna 2006 nämner är till stora delar desamma som för tre år sedan. Främst har det att göra med att högre utbildning görs tillgänglig för fler, högre utbildning möjliggörs trots familj, vart man är bosatt, arbete, annan utbildning och övrig livssituation.

⁵³ Se även bilaga 4 tabell 1.

⁵⁴ Nästan 10 procentenheter fler kvinnor än män är mycket positiva till IT-stödd distansutbildning

⁵⁵ Mårald G. & Westerberg P. (2006): *IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik ht 2004 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Mårald G. & Westerberg P. (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Rekkedal T. (1999): *Courses on the WWW- Student Experiences and Attitudes Towards WWW Courses – II*. Evaluation Report Written for the MMWWW Leonardo Online Training Project.

Möjligheterna att kunna planera sin egen tid, frihet att kunna studera i egen takt och på valfri plats och att ett ökat och breddat kursutbud blir tillgängligt nämns också som argument.⁵⁶ En del studenter anser också att det finns ett bra kursutbud som passar utifrån de egna behoven.

Alla har möjlighet att skaffa sig en utbildning oavsett vart man bor och hur familjesituationen ser ut.

Bra att kunna studera på de tider som passar mig, valfriheten ökar.

Det finns många fördelar med att läsa kurser via Internet. För min del innebär det att jag kan kombinera studier med att fortfarande ha kvar ett heltidsjobb. Det går att planera studierna efter eget schema och lägga upp studierna så att det passar med jobb.

Studieformens krav och begränsningar

Det är inte bara positiva synpunkter som studenterna har, många har förbehåll och menar att IT-stödd distansutbildning ställer stora krav på individen, vilket är attityder som också fanns 2003. En inställning som finns kvar bland studenterna efter tre år är att en viss studievana krävs för att kunna studera på IT-stödda distansutbildningar. En del studenter anser att IT-stödda distansutbildningar är alldeles för komplicerade för nybörjare (tabell 3).⁵⁷ I 2003 års enkätundersökning visade det sig emellertid vara främst de studievana studenterna som ansåg att IT-stödd distansutbildning endast är för studievana personer. Det är ett svarsmönster som inte går att utläsa i 2006 års enkät, svaren är ungefär desamma oavsett studievana, vilket betyder att även en del ”nybörjare” menar att studieformen inte passar för nybörjare. Det kan helt enkelt vara så att en del hellre föredrar att påbörja sina studier på campus. En nyligen gjord delstudie vid UCER med nybörjare på IT-stödda distansutbildningar visade dock att de var positiva till studieformen och passade bra även om man var nybörjare. En del menade att man på detta sätt kunde ”pröva på” högre utbildning utan att behöva flytta eller ändra på sin övriga livssituation.⁵⁸

⁵⁶ Några studenter menar också att det är en kostnadsfråga; främst nämns minskade pendlingskostnader, möjlighet att fortsätta arbeta och att slippa ta studielån. Några få nämner även en miljöaspekt i form av minskat resande.

⁵⁷ Det ska betonas att gruppen studenter som inte har några tidigare högskolepoäng, endast utgörs av 5 % av det totala antalet studenter (643 st.). 11 % av studenterna hade 20 högskolepoäng eller mindre, dessa studenter definieras i slutrapporten som studieovana. Se bilaga 4 tabell 2.

⁵⁸ Almqvist L. (2006): *Nybörjarstudenter inom Nätuniversitetet*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

Tabell 3. Studenters inställning till påståendet; IT-stödda distanskurser är endast för studievana personer (kurserna är alldeles för komplicerade för nybörjare) (%)
2006 *n* = 643 (2003 *n* = 128)

Instämmer inte/ instämmer inte alls	Varken eller	Instämmer/ instämmer helt	Vet ej/ ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
52 (52)	22 (27)	21 (21)	5	2,4	2,6	+0,2

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Åtskilliga studenter menar att flexibilitet och frihet i tid och rum kräver självdisciplin och struktureringsförmåga, man skulle kunna säga att studieformen innebär ”frihet under ansvar”. Studievana anses också krävas för att kunna tillgodogöra sig utbildningen i synnerhet om ingen kontakt med andra studenter förekommer. Dessa åsikter fanns också för tre år sedan.

För en del nybörjare är det kanske inga problem. Men har man aldrig studerat innan är det definitivt svårare eftersom man inte har den nära kontakten (*med andra studenter och/eller lärare*). Man måste verkligen ta tag i allting själv och förstå på egen hand.

Det kan vara svårare att tillgodogöra sig stöd om man fysiskt befinner sig på annan plats om man inte studerat tidigare.

Kurserna är inte för komplicerade kanske, men det krävs en studievana för att kunna strukturera sig och tillgodogöra sig kursen.

En del studenter tycker tvärtom att det inte krävs någon studievana, det är viktigare med individens intresse, motivation, IT-vana, kontakten med lärare och andra studenter samt att informationen är tydlig på utbildningen. Dessa synpunkter får stöd i UCERs delstudie bland nybörjarstudenter på IT-stödda distansutbildningar och som dessutom visar att studenterna inte upplevde att studieformen innebar någon försvårande omständighet för att kunna klara av sin kurs.⁵⁹

På IT-stödda distansutbildningar används alltid någon form av IT-stöd till skillnad från många campusutbildningar. Det är endast ett fåtal studenter som anser att det krävs en viss IT-vana för att klara av att studera på en IT-stödda distansutbildningar, vilket kan bero på att fler och fler individer har någon form av IT-erfarenhet. Däremot anser majoriteten av studenterna, i synnerhet kvinnor, äldre och studenter inom medicin/vård, att det bör erbjudas introduktionskurser i den teknik som används på IT-stödd distansutbildning (tabell 4). Det är fler studenter 2006 än 2003 som menar att introduktionskurser behövs, vilket är något förvånande med tanke på att IT-vanan ökar över tid. En del studenter anser dock att introduktionskurser bör vara frivilliga

⁵⁹ Almqvist L. (2006): *Nybörjarstudenter inom Nätuniversitetet*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

eftersom IT-kompetensen bland studenter varierar så mycket. Dessutom kan IT-stöden som används vara mer eller mindre avancerade.

Tabell 4. Studenters inställning till påståendet: Det bör erbjudas introduktionskurser i den teknik som används i den IT-stödda distansutbildningen (%) 2006 $n=643$ (2003 $n=128$)

Instämmer inte/ instämmer inte alls	Varken eller	Instämmer/ instämmer helt	Vet ej/ ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
16 (30)	21 (20)	58 (50)	5	3,4	3,6	+0,2

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

IT-säkerhet är en viktig aspekt som bör tillgodoses på IT-stödda distansutbildningar, i synnerhet vid examination. Det är precis som 2003, få studenter som anser att IT-säkerheten vid examination är undermålig. Många studenter har på denna fråga svarat ”vet ej”, förmodligen är det en fråga som många inte reflekterat över. En av UCERs delstudier, en enkätundersökning med studenter om IT-säkerhet på IT-stödda distansutbildningar, visar dock att det finns en oro. En ängslan över att material ska hamna fel, försvinna eller att obehöriga får tillgång till materialet.⁶⁰

Studenterna i 2006 års enkät nämner samma typer av begränsningar med studieformen som studenterna gjorde 2003. Bland attityderna märks främst åsikter som att alla ämnen inte går att ge som IT-stödd distansutbildning, att det finns begränsningar med kommunikation via Internet, att IT-stödd distansutbildning endast är ett komplement till campusutbildning och att campusutbildning är det bästa alternativet, men att alla inte har möjlighet att välja detta alternativ.

Något som framkommer mer tydligt i 2006 års enkät i jämförelse med 2003 års enkät är att studenterna menar att det vilar ett stort ansvar på lärare och kursgivande institution för att utbildning på distans med IT-stöd ska fungera. Det måste finnas ett bra kursupplägg, läraren måste ha god IT- och pedagogisk kompetens, ge feedback och se till att allting fungerar. En studie vid UCER av två IT-stödda distansutbildningar med hög genomströmning visar också att de aspekter som studenterna nämner är viktiga att tillgodoses.⁶¹

Fysiska sammankomster eller ej

Synpunkterna verkar gå isär bland studenterna om distansutbildningar med IT-stöd bör innehålla sammankomster eller ej. Frågan har lyfts fram i tidigare delstudier och visar att en del studenter anser dessa vara nödvändiga medan

⁶⁰ Jokela P. & Karlsudd P. (2005): *IT-säkerhet i Nätuniversitetets distansutbildningar*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁶¹ Westerberg P. & Mårald G. (2006): *Avbrott på nätutbildningar – en studie av när och varför studenter hoppar av alternativt fullföljer IT-stödda distansutbildningar*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

andra helst vill vara utan sammankomster.⁶² Samma synpunkter återkommer också bland studenterna i 2006 års enkät.

De studenter som är positiva till fysiska sammankomster anser att fysiska möten skapar bättre förutsättningar för senare diskussioner på Internet och studiesocialt umgänge. Flera anser också att utbildningen blir roligare om man även får mötas fysiskt. Många studenter menar att det utan sammankomster lätt kan skapas en känsla av ensamhet och isolering samt att det blir svårare att motivera sig. En del studenter menar också att fysiska sammankomster är nödvändiga ur ett lärandeperspektiv. Ett erfarenhetsutbyte möjliggörs lättare och likaså att få till stånd djupare diskussioner.

Men samtidigt skapar de fysiska sammankomsterna restriktioner för individen och minskar därigenom flexibiliteten och möjligheten att kunna planera sin egen tid. Några studenter menar att eventuella fysiska sammankomster inte bör vara obligatoriska.

Beroende på vilken typ av kurs man går så är det mer eller mindre viktigt med fysiska sammankomster.

Det kan ibland vara svårt att för många att ta sig till träffen. Många gånger är det ju just därför man läser en distanskurs via nätet för att slippa sammankomster eftersom man av någon anledning inte hinner eller har möjligheten att delta. Visst kan det vara bra att ha någon enstaka träff, även om man är van student.

Det uppstår i mitt tycke alltid en mer inspirerande diskussion när man fysiskt träffas.

En förändring från 2003 är att färre studenter 2006 är positiva till distansutbildningar utan fysiska sammankomster.⁶³ Men analysen visar att det främst är studenter som själva saknar erfarenheter av distansutbildningar utan fysiska sammankomster som är mest negativa.

IT-stödd distansutbildning kontra campusutbildning

År 2003 fanns attityder om att skillnader existerar mellan IT-stödda distansutbildningar och campusutbildningar, så som att pedagogiken på IT-stödda

⁶² Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Mårald G. & Westerberg P. (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Mårald G. & Westerberg P. (2006): *IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik ht 2004 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Almqvist L. & Westerberg P. (2005): *Studenters upplevelser av distansutbildning inom Nätuniversitetet – en fördjupad studie med fokusgrupper på Internet*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁶³ Bilaga 4 tabell 1.

distansutbildningar inte är lika bra som på campusutbildningar.⁶⁴ Finns dessa attityder kvar tre år senare? Innan vi svarar på frågan vill vi först och främst påminna om att de två studieformerna, IT-stödd distansutbildning och campusutbildning, börjar närma sig varandra, något som kan försvåra en jämförelse dem emellan. Dock har över hälften av studenterna i 2006 års enkät stor till mycket stor erfarenhet av både campus- och IT-stödda distansutbildningar och kan därför svara utifrån egna erfarenheter.⁶⁵ Studenterna på de IT-stödda distansutbildningarna är inte lika positiva till campusutbildning, vilket också kan påverka svarsmonstret.⁶⁶

En lika stor andel 2003 som 2006, nästan en fjärdedel av studenterna, anser att pedagogiken på IT-stödda distansutbildningar inte är lika bra som på campusutbildningar (tabell 5). Intressant är att det är främst studenter med liten eller ingen tidigare erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar som menar att pedagogiken på dessa utbildningar relativt sett är sämre. Det tyder på att det handlar om attityder och inte egna erfarenheter.

Tabell 5. I vilken utsträckning instämmer Du i följande påståenden? (%) 2006 *n* = 643 (2003 *n* = 128)

	Instämmer inte/ instämmer inte alls	Varken eller	Instämmer / instämmer helt	Vet ej/ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Pedagogiken i IT-stödda distanskurser är inte lika bra som på campuskurser	36 (38)	26 (36)	24 (25)	14 (1)	2,7	2,9	+0,2
IT-stödda distanskurser är mindre krävande än campuskurser	60 (72)	19 (20)	9 (8)	12	1,9	2,2	+0,3

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Oförändrat är det få studenter som menar att IT-stödda distansutbildningar är mindre krävande än campuskurser (se tabell ovan). Men det finns en del studenter som menar att de är mindre krävande, särskilt studenterna inom teknik/naturvetenskap är av den åsikten.⁶⁷

⁶⁴ Westerberg P. & Märald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos präfektorer, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁶⁵ Studenternas kommentarer till de olika påståendena visar att det tycks vara svårt att jämföra IT-stödd distansutbildning med campusutbildning, dvs. svårt att uttala sig generellt. Några anser att det helt beror på den enskilda kursen.

⁶⁶ 91 % av studenterna var positiva till IT-stödda distansutbildningar medan 60 % av studenterna var positiva till campusutbildningar. Inställningen är i stort sett densamma som år 2003.

⁶⁷ En del av kommentarerna visar att några studenter inte vet vad campusutbildning är och att man därför avstått från att kommentera. Analysen av resultaten visar att det i synnerhet är studenter inom ämnesområdena teknik/naturvetenskap (19 %) som menar att IT-stödda distansutbildningar är mindre krävande än campusutbildningar, jämfört med studenter inom samhällsvetenskap/humaniora (7%) och medicin/vård (12%).

Studenternas kommentarer visar att en del menar att IT-stödda distansutbildningar kräver mer av studenten i form av disciplin och självständighet, vilket också har noterats i attityderna till att studieformen inte passar för nybörjare. Å andra sidan menar en del studenter att IT-stödd distansutbildning är mindre krävande eftersom det ställer mindre krav på att anpassa sig till andra personer, till tider och platser. Om skillnaderna som studenterna menar finns mellan IT-stödda distansutbildningar och campusutbildningar beror på studieformen eller varierande kurskrav oavsett studieform kan inte utläsas av detta material.

Om man menar vad man lär sig på kursen så är inte distanskursen mindre krävande, däremot är den mindre krävande vad gäller att rätta sig efter andra saker som tid och plats.

Den (*kursen*) är mindre krävande eftersom man inte har samma tidsbundenhet. Men i övrigt mer krävande av studenten att ha studiedisciplin.

De kurser som jag har läst som distanskurser har varit ganska avancerade om jag jämför med andra universitetskurser jag läst på traditionellt vis. Nätkurserna har inte haft något speciellt krav på behörighet eller förkunskaper men jag har ändå upplevt dem som krävande.

Tidigare delstudier har visat att för studenter på IT-stödda distansutbildningar är lärarkontakten särskilt viktig.⁶⁸ Kommunikationen kan handla om förmedling av information, feedback på uppgifter, svar på frågor och mycket annat. I 2006 års enkätstudie ställdes frågor om lärarkontakten, studentkontakten och om det är lättare att hoppa av en IT-stödd distansutbildning jämfört med campusutbildning. Svaren visar att en stor andel av studenterna menar att kontakten med lärare är viktigare på IT-stödda distansutbildningar än på campusutbildningar (tabell 6). Särskilt kvinnor och de äldre studenterna tycker att lärarkontakten blir viktigare på IT-stödda distansutbildningar. I sina kommentarer till frågan lyfter studenterna i synnerhet fram feedback, tillgängligheten till läraren och tydlig information och kommunikation från dennes sida som betydelsefulla ingredienser under utbildningens gång. Andra studier vid UCER visar att studenter på IT-stödda distansutbildningar också lägger särskild vikt vid kursens hemsida, information och studievägledning och kommunikationen med andra studenter.⁶⁹

⁶⁸ Mårald G. & Westerberg P. (2006): *IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik ht 2004 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerbefrågningar av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Almqvist L. (2006): *Nybörjarstudenter inom Nätuniversitetet*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Mårald G. (2006): *Avbrott på nätutbildningar – en studie av när och varför studenter hoppar av alternativt fullföljer IT-stödda distansutbildningar*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁶⁹ Mårald G. & Westerberg P. (2006): *IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik ht 2004 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Mårald G. & Westerberg P. (2004): *IT-stödd*

En del studenter i 2006 års enkät anser att kontakten med andra studenter är mer betydelsefull på IT-stödda distansutbildningar i jämförelse med campusutbildningar. Analysen visar intressant nog att äldre studenter och de som studerar inom ämnesområdena medicin/vård i synnerhet anser att kontakten med andra studenter blir viktigare på IT-stödda distansutbildningar. Tidigare delstudier vid UCER visar att speciellt studenterna inom medicin/vård framför studenter inom andra ämnesområden värdesätter kontakten med andra studenter.⁷⁰

Tabell 6. I vilken utsträckning instämmer Du i följande påståenden? (%) 2006 *n* = 643

	Instämmer inte/ instämmer inte alls	Varken eller	Instämmer / instämmer helt	Vet ej/ej svarat	M 2006
Kontakten med lärare är viktigare på IT-stödda distanskurser än på campuskurser	20	31	37	12	3,3
Kontakten med andra studenter är viktigare på IT-stödda distanskurser än på campuskurser	35	33	21	11	2,8
Det är lättare att hoppa av en IT-stödd distanskurs jämfört med att hoppa av en campuskurs	23	23	27	27	3,2

Anmärkning. Dessa frågor ställdes ej i enkäten år 2003. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Många studenter tycker att det är lättare att hoppa av IT-stödda distanskurser än campuskurser, vilket är bekymmersamt. Attityden kan beskrivas som att man som student kan ta ett mindre ansvar om man väljer att hoppa på en IT-stödd distansutbildning. Generellt sett är genomströmningen lägre på IT-stödda distansutbildningar i jämförelse med campusutbildningar, vilket till en del kan förklaras med denna attityd.⁷¹ Analysen visar dock att det framförallt är studenter med liten eller ingen tidigare erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar som anser att det relativt sett är lättare att hoppa av IT-stödda

distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁷⁰ *ibid.*

⁷¹ Westerberg P. & Mårald G. (2006): *Avbrott på nätutbildningar – en studie om när och varför studenter hoppar av alternativt fullföljer IT-stödda distansutbildningar.* UCER, Umeå universitet, Umeå.

distansutbildningar.⁷² Kommentarer till frågan visar att en del studenter menar att det är lättare att hoppa av en IT-stödd distanskurs på grund av brist på ett studiesocialt sammanhang och liten kontakt med lärare. Det är lätt att man blir osynlig om inte tid läggs ned på ”grupptillhörighet”.

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

År 2006 är studenterna lika positiva till myndighetens arbete som för tre år sedan. Visserligen är kännedomen om myndigheten inte särskilt stor, men slutsatsen bygger på studenternas svar på frågor om hur de bedömer myndighetens uppgifter. Studenterna är positiva till att högre utbildning görs mer tillgänglig, att rekryteringen breddas samt att kursutbudet inom Nätuniversitetet presenteras på en gemensam webbplats.⁷³ Den mest påtagliga förändringen över tid är att fler studenter anser att det är angeläget att kursutbudet av IT-stödd distansutbildning presenteras på en gemensam webbplats. Detta överensstämmer inte med HSVs rekommendationer om att utbudet av IT-stödd distansutbildning bör presenteras tillsammans med annan högre utbildning, dvs. på webbplatsen www.studera.nu. I detta fall handlar det mindre om attityder än om vilka behov studenterna har. Är IT-stödd distansutbildning enda alternativet är det självklart en service att få alla möjligheter presenterade samlat.

Få studenter (två av tio) har valt att kommentera sina svar om myndighetens arbete, vilket kan tolkas som att detta inte är för dem, men samtidigt är den service studenterna får oavsett vem som svarar för den av betydelse. De kommentarer som finns visar att allt arbete i riktning mot fler IT-stödda distansutbildningar upplevs vara viktigt. Studenterna menar att det är en del av samhällsutvecklingen och ett ”livslångt lärande” med fort- och vidareutbildning som många gånger påbörjas senare i livet då livssituationen kan inkludera familj och arbete. Kvaliteten behöver också säkerställas på IT-stödda distansutbildningar, men studenterna nämner inte på vilket sätt detta bör göras. Förutom att webbplatsen är viktig anses kursinformationen i vissa fall vara för mager. Bland synpunkterna återkommer inställningen om att alla ämnen inte anses vara lämpliga för IT-stödd distansutbildning för att de till sin karaktär kräver fysiska möten för genomförandet av praktiska moment eller kräver mycket kommunikation med lärare och mellan studenter.

⁷² 57 % av studenterna med liten/ingen tidigare erfarenhet jämfört med 30 % av studenterna med stor/mycket stor erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar tycker att det är lättare att hoppa av IT-stödda distansutbildningar än campusutbildningar.

⁷³ Se bilaga 4 tabell 3 för studenternas attityder till myndighetens arbete.

Om framtiden

Studenterna är lika positiva till framtiden för IT-stödd distansutbildning som för tre år sedan. Studenter menar att Nätuniversitetet kommer att behövas i framtiden. Ett bredare utbud av IT-stödd distansutbildning än vad som finns via Nätuniversitetet idag anses behövas och en majoritet av studenterna vill ha mer information om IT-stödda distansutbildningar.⁷⁴ Analysen av 2006 års enkät visar, som också tidigare noterades, att ett bredare utbud utöver utbildningar på A-nivå önskas. I fort- och vidareutbildande syfte torde efterfrågan på utbildningar över A-nivå öka framgent.

Studenterna gavs möjlighet att skriva ned sina åsikter kring Nätuniversitetets framtid i enkäten, en för positiva och en för negativa attityder. De negativa åsikterna handlar om kvalitet, brist på kontakt, studiesociala aspekter, IT-problem, IT-säkerhetsproblem och att IT-stödd distansutbildning inte får ta över campusutbildningen. En viktig aspekt som lyfts fram är att kursutbudet bör utökas och breddas med fler fortsättningskurser, program och heltidskurser. Det kan vara så att fler studenter har kännedom om hur utbudet ser ut idag än för tre år sedan och därför har synpunkter på det.

De positiva omdömena handlar om att kursutbudet och antalet studenter som läser IT-stödd distansutbildning kommer att öka i framtiden. Studieförmen ger ökade möjligheter till ett livslångt lärande för fler, i synnerhet för förvärvsarbetande, de med familj och de som bor långt från närmaste lärosäte. Den tekniska och pedagogiska utvecklingen kommer att förbättra kurser i framtiden, menar många. Detta är med stor sannolikhet en trolig prognos för IT-stödda distansutbildningars framtid.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan vi se att studenter som läser en IT-stödd distansutbildning är mycket positiv till studieförmen och någon förändring har inte skett i det avseendet mellan åren 2003 och 2006. Den skillnad som framträder är att portalen där utbudet av IT-stödda distansutbildningar presenteras anses vara än mer angelägen.

En del attityder kvarstår efter tre år, så som att pedagogiken på IT-stödda distansutbildningar är sämre än på campusutbildningar. 2006 års enkätsvar visar dessutom att det finns attityder om att avhopp är lättare att göra på IT-stödda distansutbildningar jämfört med att hoppa av campusutbildningar. Huruvida fysiska sammankomster behövs eller inte finns liksom tidigare skilda åsikter om.

Notera att de som svarat är studenter på IT-stödda distansutbildningar och inte studenter i allmänhet och de positiva attityderna kan rimligtvis förklaras med att det handlar om aktiva val. Skulle studenter på campus

⁷⁴ Bilaga 4 tabell 4.

tillfrågas på samma sätt skulle attityderna troligen visa sig mer positiva till campus och mer negativa till IT-stödd distansutbildning.

Lärarnas och prefekternas attityder

Lärares och prefekters inställning till IT-stödd distansutbildning är lika positiv 2006 som 2003 (tabell 7). Både lärare och prefekter uppskattar möjligheterna som studieformen innebär för studenter, men inga synpunkter framförs om de möjligheter som öppnar sig för institutionerna, exempelvis att studieformen kan öka rekryteringen till utbildningar. En intressant aspekt som lärarna och prefekterna år 2006 tar upp är att utvecklingen av IT-stödd distansutbildning, inklusive teknik- och pedagogisk utveckling, ses som positiv för annan utbildning. Svaren visar också tydligt att en del lärare inte riktigt vet vad Nätuniversitetet är.

Tabell 7. Lärares och prefekters inställning till IT-stödd distansutbildning (%)
2006 lärare n=60, prefekter n=33 (2003 lärare n=67, prefekter n=47)

	Negativ/ mycket negativ	Varken positiv eller negativ	Positiv/ mycket positiv	Vet ej/ ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
L	(2)	3 (3)	94 (94)	3 (1)	4,4	4,5	+0,1
P	-	12 (11)	88 (83)	- (6)	4,2	4,4	+0,2

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Åsikter om kollegernas och ledningens inställning till IT-stödd distansutbildning

Enkätundersökningen 2003 och andra studier har visat att det finns ett kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning.⁷⁵ Här har emellertid en förändring skett. År 2006 är det fler lärare som upplever att inställningen till IT-stödd distansutbildning bland kollegorna är positiv, dvs. det kollegiala motståndet har minskat (tabell 8). Majoriteten av lärarna och i synnerhet merparten av prefekterna har svarat att institutionsledningen är positiv till IT-stödd distansutbildning. Notera att prefekterna alltså i högre utsträckning än lärarna anser att den egna institutionsledningen är positiv, dvs. en institutionsledning som de själva är en del av. Dock vet vi inte hur stor andel av lärarna som ingår i institutionsledningen.

⁷⁵ Westerberg P. & Märald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Märald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – En fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerfarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

Tabell 8. Lärares och prefekters inställning till IT-stödd distansutbildning (%)
2006 lärare n=60, prefekter n=33 (2003 lärare n=67, prefekter n=47)

Vilken inställning har:		Negativ /mycket negativ	Varken eller	Positiv/ mycket positiv	Vet ej/ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Majoriteten på Din institution till IT-stödd distansutbildning?	L	7 (16)	37 (49)	40 (30)	16 (5)	3,3	3,6	+0,3
	P	-	49 (26)	42 (63)	9 (9)	3,7	3,7	Oför.
Institutionsledningen till IT-stödd distans- utbildning?	L	2 (3)	17 (21)	70 (72)	11 (4)	4,0	4,0	Oför.
	P	(2)	12 (15)	82 (76)	6 (7)	4,0	4,2	+0,2

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Tidigare studier bland lärare på IT-stödda distansutbildningar visar genomgående att institutionsledningen uppfattas som positiv till IT-stödd distansutbildning.⁷⁶ Detta kan ses som en av flera viktiga förutsättningar för en bra utvecklingsmiljö för IT-stödd distansutbildning.

2006 års enkät visar att många lärare och prefekter menar att den egna inställningen till IT-stödda distansutbildningar är oförändrat positiv eller mer positiv än för tre år sedan (tabell 9). Observera att många lärare och prefekter anser att särskilt kollegernas inställning till IT-stödd distansutbildning blivit mer positiv. Åtskilliga lärare anser också att den egna institutionsledningen blivit mer positiv över de tre senaste åren. Alltså, allt positivare syn på IT-stödd distansundervisning märks tydligt i materialet under dessa tre år.

Tabell 9. Har inställningen till IT-stödda distansutbildningar förändrats över de tre senaste åren? (%) 2006 lärare n=60, prefekter n=33

		Mer negativ	Oförändrad	Mer positiv	Vet ej
Din inställning	L	3	57	40	-
	P	9	61	30	-
Hos majoriteten på Din institution	L	1	27	50	22
	P	-	39	52	9
Hos institutionsledningen	L	5	27	48	20
	P	6	55	33	6

IT-stödda distansutbildningar innebär andra krav och begränsningar

Men det finns fortfarande kvar en inställning bland lärare och prefekter om att studieformen har vissa begränsningar men också att den innebär andra krav jämfört med campusutbildningar. Alltjämt anser en del lärare att IT-stödd distansutbildning endast är lämplig för studievana personer och alldeles för

⁷⁶ Westerberg P. & Märald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerbefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

komplexerade för nybörjare (tabell 10).⁷⁷ En fördjupningsstudie som följer några nybörjarstudenter som börjat högre utbildning med att läsa en IT-stödd distansutbildning visar att (fem) lärare på dessa utbildningar tycker att studieformen visserligen anses passa nybörjare men att de då bör vara äldre.⁷⁸ Samma studie visar att studenterna å sin sida tycker att det är en utmärkt studieform att börja med, bland annat för att de kan testa om de ”håller” för högre studier utan att behöva flytta.

Tabell 10. Inställning i följande påstående: IT-stödda distansutbildningar är endast för studievana personer (kurserna är alldeles för komplexerade för nybörjare)? (%)
2006 lärare n=60, prefekter n=33 (2003 lärare n=67, prefekter n=47)

	Instämmer inte/ instämmer inte alls	Varken eller	Instämmer/ instämmer helt	Vet ej/ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
L	66 (59)	15 (21)	15 (18)	4 (2)	2,2	2,2	Oför
P	64 (51)	24 (28)	9 (19)	3 (2)	2,4	2,3	-0,1

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Oförändrat anser lärare och prefekter att introduktionskurser behövs i den teknik som används på IT-stödda distansutbildningar, vilket överrensstämmer med studenternas inställning. Om IT-säkerhet vid examination inom IT-stödd distansutbildning går åsikterna isär bland lärare och prefekter, vilket den också gjorde 2003. En grupp lärare och prefekter menar att IT-säkerheten inte är undermålig (37 % resp. 21 %) medan andra lärare och prefekter anser att den är det (20 % resp. 30 %). Lärare (och studenter) är dock mer nöjda med IT-säkerheten än vad IT-pedagoger och IT-säkerhetsansvariga är vilket tyder på att det kan finnas IT-säkerhetsproblem som många lärare och studenter inte är medvetna om.⁷⁹

Fortfarande är det en hel del lärare, dock en mindre andel än 2003, som anser att kännedomen om lagstiftning, t.ex. om publicering och upphovsrätt, bland dem som arbetar med IT-stödd distansutbildning är undermålig. Att ta hänsyn till denna lagstiftning i arbetet med IT-stödda distansutbildningar anses även idag innebära ett visst hinder. Främst är det män som anser detta.

Attityder bland studenterna om att det inte går att ha vilka kurser som helst som en IT-stödd distansutbildning är åsikter som även finns bland lärare och prefekter. Detta är en synpunkt som framkommer i flera delstudier.⁸⁰ I

⁷⁷ Bilaga 5 tabell 4.

⁷⁸ Almqvist L. (2006): *Nybörjarstudenter inom Nätuniversitetet*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁷⁹ Jokela P. & Karlsudd P. (2005): *IT-säkerhet i Nätuniversitetets distansutbildningar*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁸⁰ Westerberg P. & Märald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – En fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarrefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

HSV:s utvärdering av ämnet litteraturvetenskap har bedömarna ansett att det inte är lämpligt att ge ämnet på distans och/eller över nätet eftersom de menar att det kan få konsekvenser för utbildningens kvalitet.⁸¹ Om detta till en del är ett utslag för attityder inom bedömargruppen är naturligtvis svårt att avgöra. Vad som lämpar sig och inte lämpar sig är en stor fråga med många bottnar och där attityderna spelar roll. Det finns andra ämnen som det är svårare att tänka skulle kunna fungera som IT-stödd distanskurs men där de som försökt också upplevt att det fungerar bra, exempelvis slöjdutbildning.⁸² Vilka ämnen som lämpar sig för IT-stödd distansutbildning är en fråga som HSV ännu inte behandlat.

Tidigare nämndes att åsikterna går isär vad gäller fysiska sammankomster. 2006 års enkätsvar visar att även om lärarna och prefekterna är relativt positiva till distansutbildningar med sammankomster på eller utanför campus eller helt utan fysiska sammankomster är man inte lika positiv som för tre år sedan.⁸³ I synnerhet lärare jämfört med prefekter är positiva till IT-stödda distansutbildningar utan fysiska sammankomster. Dessutom visar analysen att lärare med erfarenhet av distansutbildningar utan fysiska sammankomster är mer positiva än lärare utan erfarenhet. En kartläggning över de kurser och program som fanns inom Nätuniversitetet 2005 visar också att det skett en ökning av utbildningar utan obligatoriska fysiska sammankomster.⁸⁴

IT-stödd distansutbildning kontra campusutbildning

Tidigare delstudier visar att det finns attityder bland lärare och prefekter om att det föreligger skillnader mellan IT-stödd distansutbildning och campusutbildning, det gäller bland annat skillnader i status, kvalitet och pedagogik.⁸⁵ I stort sett är det lika många lärare och prefekter som för tre år sedan som inte anser att IT-stödd distansutbildning är mindre krävande som campusutbildning (tabell 11). I detta fall är det intressant att notera skillnaden mellan lärare och prefekter, dvs. att betydligt fler lärare inte anser att IT-stödd distansutbildning är mindre krävande som motsvarande campusutbildning. Tidigare resultat från en studie bland lärare på IT-stödda distansutbildningar

⁸¹ Högscoleverket (2006): *Utvärdering av ämnena litteraturvetenskap och retorik vid svenska universitet och högskolor*. 2006:13 R. Stockholm.

⁸² Westerberg P. & Mårald G. (2005) *Avbrott på nätutbildningar – en studie av när och varför studenter hoppas av alternativt fullföljer IT-stödda distansutbildningar*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Bonora E. (2003) *Palliative Care – evaluation of an Internet-based course development project*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁸³ Bilaga 5 tabell 3.

⁸⁴ Forsberg H-O. (2006): *Kartläggning av registrerade kurser och program inom Nätuniversitetet 2005*. Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning Rapport februari 2006, Härnösand.

⁸⁵ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

visar att endast en av tio ansåg att den var mindre krävande än motsvarande campusutbildning.⁸⁶ Resultaten visar tvärtom att IT-stödda distansutbildningar kan vara mer arbetskrävande än campusutbildningar, men detta torde variera ganska mycket.

Tabell 11. I vilken utsträckning instämmer Du i följande påståenden? (%)
2006 lärare n=60, prefekter n=33 (2003 lärare n=67, prefekter n=47)

		Instämmer inte/ instämmer inte alls	Varken eller	Instämmer /instämmer helt	Vet ej/ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
IT-stödda distanskurser är mindre krävande än campuskurser	L	82 (81)	12 (15)	3 (4)	3 (1)	1,6	1,6	Öför.
	P	67 (75)	12 (17)	12 (6)	9 (2)	1,8	2,0	+0,2
Pedagogiken i IT-stödda distanskurser är inte lika bra som på campuskurser	L	59 (54)	20 (23)	21 (21)	0 (2)	2,3	2,4	+0,1
	P	33 (49)	37 (23)	21 (24)	9 (4)	2,6	2,7	+0,1

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Alltjämt är det en grupp lärare och prefekter som anser att pedagogiken i IT-stödda distansutbildningar inte är lika bra som på campusutbildningar. Även en del lärare med stor erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar är av den åsikten. Anledningen kan vara att det tar tid att utveckla IT-stödda distansutbildningar och bygga upp en erfarenhet kring att undervisa i en IT-stödd miljö.

I 2006 års enkät ställdes även frågor kring studenternas arbetsinsatser och kvaliteten på IT-stödda distansutbildningar i förhållande till campusutbildningar. Skillnaden mellan lärarnas och prefekternas attityder syns särskilt tydligt i frågan om studenternas arbetsinsatser är mindre på IT-stödda distansutbildningar jämfört med motsvarande campusutbildningar. Lärarna tycker inte att kraven är mindre på IT-stödda distansutbildningar, vilket också framkommer i en annan studie, medan en del prefekter menar att det är så.⁸⁷ Det kan till och med vara så att många lärare anser att IT-stödda distansstudenters arbetsinsatser är större än campusstudenters arbetsinsatser.

Fler prefekter än lärare som anser att kvaliteten på IT-stödda distansutbildningar inte är lika bra som på campusutbildningar. Det är framförallt lärare och prefekter med mindre erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar som i högre grad anser att kvaliteten på dessa utbildningar är sämre jämfört med campusutbildningar. Detta tyder på att attityder kan påverkas av

⁸⁶ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁸⁷ Bilaga 5 tabell 4. se även Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

erfarenheter eller att de som redan är positiva till IT stödd distansutbildning prövar sig fram och skaffar sig erfarenheter som förstärker de positiva attityderna.

Ekonomiskt stöd till IT-stödd distansutbildning

Mellan åren 2002-2004 fördelade Utbildningsdepartementet ett extra ekonomiskt stöd till den IT-stödda distansutbildning som anmäldes till Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. I enkätundersökningen 2003 ansåg åtta av tio lärare och prefekter att studieformen behövde ett extra ekonomiskt stöd. För en del lärare och prefekter var den extra ekonomiska ersättningen ett skäl till att satsa på IT-stödd distansutbildning. Samma undersökning visade att majoriteten av lärare och prefekter menade att det var angeläget med ett fortsatt stöd.⁸⁸ 2006 anser merparten av lärarna och prefekterna att stödet borde ha fortsatt. En större andel prefekter än lärare är av den åsikten.⁸⁹

Lärarnas och prefekternas kommentarer visar att det indragna stödet anses ha bidragit till att bromsa upp arbetet med IT-stödd distansutbildning främst på grund av att nyutveckling och anpassning av kurser till Nätuniversitetet är mer kostsamt och kräver mer lärarresurser. Några anser även att intresset har svalnat då ekonomiska incitamentet inte längre finns kvar. Stödet anses ha varit allt för kortvarigt då det handlar om en verksamhet som fortfarande håller på att byggas upp vid lärosätena. En del mindre lärosäten och mindre institutioner menar att de inte har råd att själva skjuta till medel för denna typ av kurser. En annan konsekvens av det indragna stödet är att campusutbildning prioriteras framför IT-stödd distansutbildning. Särskilt kännbart torde det vara för institutioner som fått medlen fördelade direkt till den egna verksamheten. Ett litet antal prefekter betonar också att genomströmningen inom IT-stödd distansutbildning oftast är betydligt lägre jämfört med campusutbildning, varför en satsning på IT-stödda distansutbildningar kan innebära förluster. Studien bland lärare på IT-stödda distansprogram visar att särskilda utvecklingsmedel ansågs vara betydelsefulla i utvecklingen av IT-stödda distansutbildningar.⁹⁰

Drygt hälften av lärarna och prefekterna känner till hur det extra ekonomiska stödet som tilldelades mellan åren 2002-2004 har fördelats vid det egna lärosätet.⁹¹ Vi har dock inte frågat om resurserna har stannat på central nivå

⁸⁸ Westerberg P. & Märald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁸⁹ Bilaga 5 tabell 5.

⁹⁰ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarenerfarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁹¹ Bilaga 5 tabell 5.

eller ”sipprat ner” till institutionsnivå. HSVs utvärdering visar att det har sett olika ut på lärosätena.⁹²

Oavsett på vilken nivå resurserna har stannat är det intressant att veta vad medlen har använts till. Lärarna och prefekterna har i vår enkät svarat att det extra ekonomiska stödet i första hand använts till pedagogisk utveckling av IT-stödda distanskurser och till anpassning av kurser (tabell 12). Stödet har även gått till investeringar i nytt tekniskt stöd samt till kompetensutveckling av personal. I tabellen nedan presenterar vi hur lärare och prefekter 2003 svarat vad stödet borde användas till och hur lärare och prefekter 2006 svarat på vilket sätt stödet har använts. Enkätsvaren bland lärarna och prefekterna 2006 visar att stödet till pedagogisk utveckling av IT-stödda distansutbildningar och kompetensutveckling av personal har varit betydligt mindre i verkligheten jämfört med vad som man menade behövdes. En förklaring till de stora procentuella differenserna i tabell x är att betydligt fler i enkäten 2003 svarade med två eller flera svarsalternativ än i enkäten 2006. Men det kan ändå ge indikationer på vad som har prioriterats och vad man anser vara viktigt för att stödja utvecklingen av IT-stödda distansutbildningar.

Tabell 12. Lärares och prefekters syn på behov av och erfarenheter av extra resurser för IT-stödd distansutbildning (%)

	2003 (<i>n</i> =114) Vad anser Du att det extra ekonomiska stödet ska användas till?	2006 (<i>n</i> =93) Det extra ekonomiska stödet användes till;
Pedagogisk utveckling av IT-stödda distansutbildningar	85	46
Anpassning av kurser till Nätuniversitetet	31	38
Investering i nytt tekniskt stöd	36	22
Kompetenshöjning av personal	65	26
Centrala stödfunktioner (t.ex. biblioteksstöd)	21	10
Inget svar	-	44

Anmärkning. Maximalt tre svarsalternativ kunde anges.2003.

De flesta har valt att inte kommentera sina svar, men de synpunkter som har lämnats skiljer sig åt. Några menar att stödet gick till lärare som fick extra utrymme och resurser för att förkovra sig och genomföra kurser. En annan

⁹² Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 1: Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.* 2005:48 R. Stockholm.

kommentar är att det ekonomiska stödet hanterades på central nivå och att genomförda satsningar varit kontraproduktiva. Ytterligare en synpunkt är att det behövs en större resurstilldelning till IT-stödd distansutbildning än till campusutbildning eftersom arbetet med IT-stödda distansutbildningar är mer resurskrävande på många sätt. Endast fyra av tio lärare och prefekter anser att resurserna användes på rätt sätt, men det är många som inte har någon uppfattning i frågan, vilket tyder på att många inte vet hur det extra stödet har använts.

I synnerhet lärarna är av åsikten att den egna institutionen/enheten bör satsa extra resurser på IT-stödda distansutbildningar. Jämfört med 2003 är det dock en mindre andel av lärarna som anser detta. En anledning kan vara att man tycker att den egna institutionen satsar tillräckligt med resurser eller att man är nöjd med stödet som lärosätet ger. Det kan också vara så att man anser att det är lärosätet som borde satsa mer i första hand och inte de enskilda institutionerna.

Attityder till Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Genomgående är lärare och prefekter lika positiva som för tre år sedan till myndighetens arbete, vilket också överrensstämmer med studenternas uppfattningar.⁹³ Både lärare och prefekter anser att det är angeläget med en gemensam portal för kursutbudet av IT-stödda distansutbildningar, att öka tillgängligheten till högre utbildning, att bredda rekryteringen och att pedagogiken utvecklas för distansutbildningar i allmänhet.

Både 2003 och 2006 års studier visar att lärare och prefekter är positiva till att främja samarbetet mellan universitet, högskolor och lärcentra vad gäller IT-stödd distansutbildning. Dock visar en tidigare studie bland lärare på IT-stödda distansutbildningar att samarbetet mellan lärare på den egna institutionen är av störst betydelse i det direkta arbetet med IT-stödda distansutbildningar. Samarbetet med andra institutioner och andra lärosäten tillmättes däremot liten betydelse.⁹⁴

Myndigheten har inte ställt upp några centrala kriterier för vad som kan ingå i Nätuniversitetets kursutbud. Detta har varit en fråga för institutioner/lärosäten att själva ta ställning till. Många lärare och prefekter tycker att detta är bra, medan andra menar att kriterier skulle kunna användas som en sorts kvalitetskontroll.

Vi kan se att inställningen genomgående är positiv till att myndigheten finns och förmodligen ser man det som ett bra stöd för den allmänna utvecklingen av IT-stödda distansutbildningar. Det bör observeras att detta är

⁹³ Se bilaga 5 tabell 7 för lärarnas och prefekternas attityder till myndighetens arbete.

⁹⁴ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

attityder som noterades i ett skede då myndigheten ännu inte hade fått sitt vidgade uppdrag, med fokus på pedagogisk utveckling och breddad rekrytering som omfattar högre utbildning i allmänhet och inte enbart med fokus på IT-stödd distansutbildning.

Om framtiden

Lärare och prefekter är lika positiva till Nätuniversitetets framtid som för tre år sedan. I synnerhet lärare, men också prefekter anser att Nätuniversitetet behövs och att den nuvarande formen för Nätuniversitetet bör finnas kvar även i framtiden (tabell 13). En tidigare delstudie visade också att lärare var mycket positiva till IT-stödda distansutbildningars framtid. Dessutom ansågs det att fler IT-stödda distansutbildningar bör utvecklas i framtiden.⁹⁵ Detta pekar på att lärares och prefekters syn på IT-stödda distansutbildningar är att det är en studieform som är här för att stanna och att den har blivit ett permanent inslag i högre utbildning.

Lärarnas och prefekternas kommentarer till frågan om Nätuniversitetets framtid visar att många inte skiljer på Nätuniversitetet och det arbete som Myndigheten för Sveriges nätuniversitet står för. Oavsett är det viktigt att ta fasta på att både lärare och prefekter har positiva attityder till IT-stödda distansutbildningars framtid.

Tabell 13. Vad anser Du om framtiden?

2006 lärare n=60, prefekter n=33 (2003 lärare n=67, prefekter n=47)

		Instämmer inte/ instämmer inte alls	Varken eller	Instämmer / instämmer helt	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Den nuvarande formen för Nätuniversitetet bör finnas kvar	L	3 (3)	30 (27)	65 (65)	2 (5)	4,0	3,8	-0,2
	P	12 (8)	40 (40)	45 (43)	3 (9)	3,5	3,4	-0,1
Nätuniversitetet behövs inte	L	73 (77)	22 (6)	2 (9)	3 (8)	1,6	1,9	+0,3
	P	58 (61)	33 (23)	6 (7)	3 (9)	2,0	2,3	+0,3

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Sammanfattningsvis

Resultaten visar att lärare som arbetar med IT-stödda distanskurser och prefekter är oförändrat positiva till studieformen och dess framtid. En skillnad över tid är att kolleger och institutionsledning uppfattas som mer positiva. Trots detta finns det bland annat kvar attityder om kvalitetskillnader mellan

⁹⁵ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

IT-stödda distansutbildningar och campusutbildningar. Många lärare och prefekter hade gärna sett ett extra ekonomiskt stöd till IT-stödda distansutbildningar eftersom dessa vanligtvis är mer resurskrävande än campusutbildningar.

ERFARENHETER AV IT-STÖDD DISTANSUTBILDNING

Hittills har de tre huvudintressenternas attityder till Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning redovisats. I detta avsnitt beskrivs dessa gruppers erfarenheter av IT-stödd distansutbildning. Fokus ligger här på gruppernas egna erfarenheter av IT-stödd distansutbildning och på eventuella förändringar under åren 2003-2006.

Den generella bilden är att intressentgrupperna har positiva erfarenheter av IT-stödda distansutbildningar. Men ett antal problem och brister kan dock urskiljas samt en del förändringar över tid.

Studenternas erfarenheter

Studieerfarenheter

En större andel av studenterna 2006 har erfarenhet av IT-stödd distansutbildning jämfört med 2003 (tabell 14).⁹⁶ Fyra av tio studenter har sedan tidigare läst en eller flera IT-stödda distansutbildningar.⁹⁷ Detta tyder på att flera är nöjda med valet av studieform eftersom man mer än en gång väljer att läsa via en IT-stödd distansutbildning.

Tabell 14. Studenternas erfarenheter av IT-stödd distansutbildning. (%)
2006 *n* = 643 (2003 *n* = 128)

Ingen erfarenhet/liten erfarenhet	Varken stor eller liten	Stor erfarenhet/ mycket stor erfarenhet	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
27 (39)	30 (26)	42 (35)	1	3,1	3,2	+0,1

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Det ska emellertid noteras att en tredjedel av studenterna som svarade att de har stor erfarenhet av IT-stödd distansutbildning hade inte läst en kurs inom Nätuniversitetet tidigare, förutom kursen som de läste vid tillfället då de besvarade enkäten.⁹⁸ Varför de ändå menar att de har stor erfarenhet av IT-stödd distansutbildning kan mer bero på att man inte känner till att utbildningen ingått i Nätuniversitetets kursutbud. Det är också en fråga om vad studenterna själva uppfattar som IT-stödd distansutbildning. Ibland kan det vara svårt att skilja på IT-stödd distansutbildning och campusutbildning å

⁹⁶ Bilaga 4 tabell 5.

⁹⁷ Sex av tio av studenterna med stor till mycket stor erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar hade tidigare läst en eller flera kurser inom Nätuniversitetet. Denna fråga ställdes inte i 2003 års enkät. Se bilaga 4 tabell 6. I enkäterna 2006 och 2003 har studenterna inte fått svara på hur pass aktiva studenterna har varit på sina kurser.

⁹⁸ Exempelvis har 74 % av studenterna inom medicin/vård svarat att de inte har läst någon kurs inom Nätuniversitetet sedan tidigare, av dessa studenter är det ändå 60 % som svarat att de har stor till mycket stor erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar.

ena sidan och mellan traditionell distansutbildning och IT-stödd distansutbildning å den andra eftersom IT-inslaget ökar i både campusutbildning och traditionell distansutbildning.

Överhuvudtaget har nästan samtliga studenter i 2006 års enkätstudie i likhet med 2003 års enkätstudie studerat vid universitet/högskola tidigare, endast 6 % hade inga tidigare högskolepoäng.⁹⁹ Tidigare delstudier visar också att en stor del av studenterna som läser IT-stödda distansutbildningar har erfarenheter av högre utbildning sedan tidigare, men det betyder inte att denna erfarenhet är aktuell.¹⁰⁰ Många studenter kan vara ”återvändare” så som yrkesverksamma personer som vill höja/breda sin yrkeskompetens.¹⁰¹ Sedan tidigare vet vi också att en stor del av studenterna inom Nätuniversitetet samtidigt läser campusutbildningar.¹⁰²

Studenternas IT-erfarenheter är goda

Studenternas IT-erfarenheter är genomgående goda. Deras IT-erfarenheter innefattar kommunikation via e-post, att hämta instruktioner på kurs-hemsidor, söka i databaser och att använda bibliotekstjänster.¹⁰³ En större andel studenter 2006, jämfört med 2003, har också stor erfarenhet av att använda plattformar (tre av tio). Däremot är det fortfarande relativt få studenter, två av tio, som har stor erfarenhet av att kommunicera via ljud och bild. IT-vanan bland studenterna på IT-stödda distansutbildningar tycks variera beroende på inom vilket ämnesområde man studerar. Studenterna inom medicin/vård har inte lika stora IT-erfarenheter som studenterna inom samhällsvetenskap/humaniora och studenterna inom teknik/naturvetenskap. Även tidigare utvärderingar vid UCER visar att IT-vanan varierar inom olika ämnesområden.¹⁰⁴ Vi vet också att IT-stöden och hur dessa används ser olika ut.¹⁰⁵ Underlag saknas dock för att dra slutsatser huruvida ”våra” studenter är mer eller mindre IT-vana i jämförelse med hela studentpopulationen.

⁹⁹ De flesta studenter har erfarenheter från campusutbildning och i mindre grad av olika varianter av distansutbildningar. Se bilaga 4 tabell 5.

¹⁰⁰ Westerberg P. & Mårald G. (2006): *Avbrott på nätutbildningar – en studie av när och varför studenter hoppar av alternativt fullföljer IT-stödda distansutbildningar*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Mårald G. & Westerberg P. (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter höstterminen 2003*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹⁰¹ Se Horm P. & Olofsson S. (2002): för en beskrivning av begreppet.

¹⁰² Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 2: Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2005:49 R Stockholm, Mårald G. & Westerberg P. (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter höstterminen 2003*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹⁰³ Bilaga 4 tabell 7.

¹⁰⁴ Mårald G. & Westerberg P. (2006): *IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik, ht 2004 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Mårald G. & Westerberg P. (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård, höstterminen 2003- ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹⁰⁵ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärar(erfarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

Studenterna har också tillfrågats om hur de ser på andra studenters och lärares IT-kompetens. Enkätundersökningen 2006 visar att det är något fler studenter som anser att IT-kompetensen bland studenter på IT-stödda distansutbildningar är bra (tabell 15).

Tabell 15. Hur anser Du att IT-kompetensen för IT-stödda distanskurser ser ut idag? (%)
2006 *n* =643 (2003 *n*=128)

	Mycket dålig/dålig	Varken bra eller dålig	Bra/ mycket bra	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Bland studenter	6 (14)	38 (35)	54 (48)	2 (3)	3,4	3,6	+0,2
Bland lärare	7 (15)	35 (43)	56 (37)	2 (5)	3,3	3,6	+0,3

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Mycket intressant är att det är betydligt fler studenter än tidigare som anser att lärarnas IT-kompetens är bra. Här har det alltså skett en markant förändring jämfört med för tre år sedan då IT-kompetensen hos lärare ansågs vara lägre. Detta gör att studenterna idag bedömer att IT-kompetensen är lika god bland lärare som bland studenter.

Nätuniversitetets portal

Ett av Myndigheten för Sveriges nätuniversitets huvuduppdrag har varit att tillhandahålla en webbplats/portal för kurser och utbildningar som ingår i Nätuniversitetet. Webbplatsen har, som alla nya webbplatser, inte varit känd utan måste ”marknadsföras”. Den aktuella platsen har också förändrats under dessa tre år. Vilka erfarenheter har då studenterna haft av webbplatsen? Den vanligaste vägen som studenterna har kommit i kontakt med Nätuniversitetet är via information från universitet/högskola, exempelvis via lärosätenas egna hemsidor.¹⁰⁶ Men fler studenter än tidigare har gått via Nätuniversitetets portal.¹⁰⁷ Vi har tidigare kunnat notera att både studenter, lärare och prefekter tycker att det är angeläget med en portal för det samlade utbudet av IT-stödda distansutbildningar. En nyligen publicerad studie visar också att fler människor känner till Nätuniversitetets portal 2006 jämfört med för tre år sedan.¹⁰⁸ En del studenter har använt sig av HSVs www.studera.nu för att söka IT-stödda distansutbildningar.¹⁰⁹ En liten andel studenter har fått tips av kolleger, bekanta och kamrater, information om Nätuniversitetet eller via

¹⁰⁶ Bilaga 4 tabell 9.

¹⁰⁷ 19 % av studenterna mot tidigare 13 % av studenterna har kommit i kontakt med Nätuniversitetet via Nätuniversitetets hemsida www.netuniversity.se.

¹⁰⁸ Jensen J. (2005): Marknadsundersökning Nätuniversitetet. *Södra tornet kommunikation AB*.

¹⁰⁹ I enkäten år 2003 fanns inte www.studera.nu med som svarsalternativ.

studievägledning. Några få har nämnt andra kontaktvägar så som via annonser i facktidningar och sökningar på Internet (Google).

Motiv till att läsa en IT-stödd distansutbildning

Det vanligaste motivet bland studenterna till att börja läsa en IT-stödd distansutbildning är att höja den egna kompetensen, vilket torde vara ett mycket vanligt motiv till att börja studera inom högre utbildning överhuvudtaget.¹¹⁰ En tidigare studie vid HSV där man presenterade en bild av hela studentpopulationen och deras situation, däribland studenternas motiv till att läsa en högre utbildning, visade att de två främsta motiven var att man var intresserad av det ämne man läste och att det leder fram till den examen och det yrke som man vill ägna sig åt.¹¹¹ Dessa motiv framkommer också i delstudier gjorda vid UCER av studenter på IT-stödda distansutbildningar.¹¹² Emellertid gäller motivet att läsa till en examen bara för en del studenter på IT-stödda distansutbildningar.¹¹³ En stor del av studenterna på IT-stödda distansutbildningar befinner sig redan i yrkeslivet. Motiven för ”återvändare” kan vara andra. Förutom att höja den egna kompetensen visar 2006 års enkät att för många studenter på IT-stödda distansutbildningar handlar det om att på sikt kunna byta arbete och att klara sina arbetsuppgifter bättre. För många ”återvändare” kan det säkerligen finnas många olika yrkesrelaterade skäl och också familjemässiga skäl för att studera. Att höja sin kompetens kan också få goda effekter på den privata ekonomin. Nära två av tio studenter menar att de läser en IT-stödd distansutbildning för att berika fritiden, vilket dock är något mindre andel än bland studenter 2003.¹¹⁴

Betydelsen av att det är just en IT-stödd distansutbildning

För studenterna på IT-stödda distansutbildningar är det betydelsefullt att utbildningen går på distans med IT-stöd. Skälen till detta är ofta flera. Det handlar främst om att kunna studera i sin egen takt, vid sidan av arbete, familj

¹¹⁰ Bilaga 4 tabell 10.

¹¹¹ Brandell L. (2001): *Studenterna i Sverige. Om livet och tillvaron som student vid sekelskiftet 2000*. Högskoleverkets rapportserie 2001:26R Stockholm.

¹¹² Mårald G. & Westerberg P. (2006): *IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik, höstterminen 2004 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Mårald G. & Westerberg P. (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård, höstterminen 2003 – ur studentens perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Almqvist L. & Westerberg P. (2005): *Studenters upplevelser av distansutbildning inom Nätuniversitetet – en fördjupad studie med fokusgrupper på Internet*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹¹³ Ett motiv som inte finns med här men som i viss mån framkommit i några av delstudierna är att IT-stödda distansutbildningar läses parallellt med annan utbildning för att bredda utbildningen eller för att korta ned den sammanlagda utbildningstiden.

¹¹⁴ Förändringarna över tid är emellertid svåra att kommentera då betydligt färre studenter 2006 i jämförelse med 2003 valt att svara med mer än ett svarsalternativ.

och att kunna studera även om avståndet till lärosätet är stort.¹¹⁵ Det är alltså viktigt för dessa studenter att samtidigt kunna sköta sina övriga åtaganden vid sidan av studierna.

Sammanfattningsvis

Fler studenter har efterhand skaffat sig erfarenhet av att läsa IT-stödda distansutbildningar. IT-kompetensen bland både studenter och i synnerhet bland lärare anses vara bra och har blivit bättre nu än för tre år sedan. Vi kan också se att fler studenter har kommit i kontakt med IT-stödd distansutbildning via Nätuniversitetets portal. Motiven till att läsa en IT-stödd distansutbildning är många gånger yrkes- eller utbildningsrelaterade, för en del tycks de också var intressestyrda. För de flesta är studieformen av olika skäl betydelsefull för att kunna studera, exempelvis för att kunna kombinera studierna med familj och arbete.

Lärares och prefekters erfarenheter

Erfarenheter av IT-stödda distansutbildningar

Merparten av lärarna som svarat på enkäterna har undervisat på IT-stödda distansutbildningar tidigare, det gäller både 2003 och 2006 (tabell 16).¹¹⁶ Många av lärarna har genomgående stora undervisningserfarenheter. De flesta har dessutom erfarenhet av undervisning på campus och med andra ord erfarenhet av båda studieformerna.¹¹⁷ Jämförelsevis är det en mindre andel prefekter som har undervisat på IT-stödda distansutbildningar, det är dock en markant ökning jämfört med 2003. En stor andel av lärarna har stor till mycket stor erfarenhet av att utveckla nya IT-stödda distansutbildningar (67 %) och/eller av att utveckla/anpassa befintliga kurser till IT-stödda distansutbildningar (55 %). En viss förskjutning mellan 2003 och 2006 från att ha medverkat i att anpassa befintliga kurser till att utveckla nya kurser går att utläsa i svaren.

¹¹⁵ Bilaga 4 tabell 11. Nära tre av tio studenter i enkätundersökningen år 2006 svarade ”nej, det är främst innehållet jag är intresserad av”. Men drygt hälften av dessa har också nämnt andra svarsalternativ som pekar på att studieformen har betydelse, dvs. att studierna går på distans med IT-stöd.

En intressant parallell går att dra till en studie kring de möjligheter som öppnats upp då vuxenutbildning erbjuds via lärcentra. Studien visade att en stor del av lärcentrastudenterna inte tidigare ansett sig kunna börja studera på grund av avstånd till närmaste lärosäte och/eller på grund av familjesituationen. Se Ericsson AJ (2006): *Mini-lärcentra i fjällkommun – att studera i den yttersta glesbygden*. Södra Lapplands Forskningsenhet, Vilhelmina.

¹¹⁶ Bilaga 5 tabell 9.

¹¹⁷ Bilaga 5 tabell 10.

Tabell 16. I vilken utsträckning har Du medverkat i: (%)
 2006 lärare n=60, prefekter n=33 (2003 lärare n=67, prefekter n=47)

		Ingen erfarenhet / liten erfarenhet	Varken stor eller liten	Stor erfarenhet / mycket stor erfarenhet	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Undervisning på IT-stödda distanskurser?	L	8 (12)	17 (11)	72 (72)	3 (5)	4,2	4,1	-0,1
	P	30 (34)	18 (7)	30 (19)	21 (40)	2,4	3,1	+0,7
Utveckling av nya IT-stödda distanskurser?	L	10 (20)	18 (14)	67 (61)	5 (6)	3,8	4,0	+0,2
	P	37 (21)	9 (17)	33 (22)	21 (40)	2,9	3,1	+0,2
Utveckling/anpassning av befintliga kurser till Nätuniversitetet?	L	13 (19)	25 (13)	55 (60)	7 (8)	3,8	3,7	-0,1
	P	36 (27)	12 (13)	30 (17)	21 (43)	2,6	2,8	+0,2

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Lärares och prefekters IT-erfarenheter

Lärares och prefekters IT-erfarenheter kan generellt sägas vara goda, det gäller framförallt bland lärare och de som är under 50 år.¹¹⁸ Det är också fler, både bland lärare och prefekter, som har stor erfarenhet av olika IT-stöd jämfört med för tre år sedan. Merparten har erfarenhet av att lägga ut instruktioner på kurshemsidor, söka i databaser och använda bibliotekstjänster. Jämfört med 2003 har betydligt fler lärare och prefekter stor erfarenhet av att använda plattformar. Fler lärare, särskilt många män, har också erfarenhet av att kommunicera via ljud och bild t.ex. via videokonferenser.

I enkäten från 2006 har vi även frågat om erfarenheter av att läsa och svara på skriftliga inlägg och diskutera med andra asynkront (ej i realtid) eller synkront (i realtid). Många lärare, fler än sju av tio, har stor erfarenhet av asynkrona diskussionsforum. Nära hälften av lärarna har stor vana av synkrona diskussionsforum.

Tidigare i rapporten redovisades att betydligt fler studenter 2006 jämfört med 2003 upplever att IT-kompetensen bland lärare är bra. Lärarna själva bedömer dock inte sin IT-kompetens vara lika hög som studenterna har gjort (tabell 17). Det är emellertid betydligt fler lärare än för tre år sedan som menar att IT-kompetensen bland lärare är bra till mycket bra. En större andel lärare jämfört med för tre år sedan anser också att IT-kompetensen bland studenter är bra till mycket bra och det är till och med så att lärarna bedömer den som något bättre än vad studenterna själva har gjort. Lite överraskande tycker studenter att lärarna har bättre IT kompetens än vad lärarna själva tycker och lärarna tycker på motsvarande sätt att studenterna har lite högre IT kompetens än vad studenterna själva tycker.

¹¹⁸ Bilaga 5 tabell 12.

Tabell 17. IT-kompetensen bland lärare och studenter på IT-stödda distanskurser (%)
2006 lärare n=60, prefekter n=33 (2003 lärare n=67, prefekter n=47)

		Mycket dålig/ dålig	Varken bra eller dålig	Bra/ mycket bra	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Bland studenter	L	3 (27)	32 (27)	60 (43)	5 (3)	3,2	3,7	+0,5
	P	9 (2)	30 (32)	40 (30)	21 (36)	3,4	3,4	Oför.
Bland lärare	L	25 (56)	38 (32)	32 (9)	5 (3)	2,4	3,0	+0,6
	P	15 (19)	24 (30)	40 (15)	21 (36)	3,0	3,3	+0,3

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Motiv till att arbeta med IT-stödda distansutbildningar

Motiven till att arbeta med IT-stödd distansutbildning är i stort sett desamma som för tre år sedan.¹¹⁹ Motiven tycks på många sätt sammanfalla med de politiska målen för IT-stödd distansutbildning. Att öka tillgängligheten till utbildning är också ett sätt för institutionerna att anpassa sig till rådande omständigheter, för en del kanske det till och med är nödvändigt att vidga rekryteringen till vissa utbildningar.

Det vanligaste motivet är att den egna institutionen/enheten vill nå fler studenter. Andra vanliga motiv är att det anses vara framtiden inom kursutveckling, ger bra marknadsföring av institutionen/enheten samt ökar möjligheterna till att nå en internationell marknad. För en del lärare handlar det om att man gillar att arbeta med teknik. Endast en av tio lärare menar att de blivit beordrade att medverka i arbetet med IT-stödda distansutbildningar. Två nya svarsalternativ fanns med i 2006 års enkät. En fjärdedel av lärarna och prefekterna tycker att ”studenterna är mer självständiga och motiverade” och att ”undervisningsformen passar mig bra”.

Sammantaget handlar motiven framförallt om att tillgängliggöra utbildning och om att följa med i utvecklingen inom högre utbildning, något som också framkommer i kommentarerna till frågan. Andra synpunkter handlar om att utbildningsformen passar bra för den målgrupp av studenter som man vänder sig till. Arbetet med IT-stödd distansutbildning anses också ge en positiv utveckling av pedagogik och användning av IT-stöd i allmänhet.

Arbetsituation

Tidigare resultat har visat att det ofta är ett fåtal lärare som står för förändringsarbetet vad gäller IT-stödd distansutbildning.¹²⁰ Arbets-

¹¹⁹ Bilaga 5 tabell 13.

¹²⁰ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerbefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

belastningen upplevs också av många lärare som hög. Vissa moment i arbetet så som utveckling, planering och förberedelse av IT-stödd distansutbildning tar mer tid i anspråk än samma moment på motsvarande campusutbildning. Arbetet upplevs även innehålla mer kvälls- och helgarbete. Även att handleda och ge individuell återkoppling till studenter på IT-stödda distansutbildningar upplevs som mer tidskrävande än på campusutbildningar.¹²¹

Enkätundersökningen 2006 visar att en stor andel bland både lärare och prefekter bedömer att fler kolleger på den egna institutionen är engagerade i IT-stödd distansutbildning jämfört med 2002, det år då Nätuniversitetet bildades.¹²² Det är alltså fler som är engagerade samtidigt som det kollegiala motståndet har minskat.

Över tid är det färre lärare som tycker att arbetsbelastningen är hög vid nyutveckling av IT-stödda distansutbildningar (tabell 18). Oförändrat över tid upplevs arbetsbelastningen vara hög vid utveckling och anpassning av IT-stödda distansutbildningar. Arbetsbelastningen upplevs vara särskilt hög vid undervisning och det är fler lärare som upplever detta jämfört med 2003. Arbetsbelastningen anses dock minska efter tredje gången läraren undervisat på utbildningen. Ett oförändrat förhållande är att prefekterna, vilka har långt ifrån samma erfarenheter av att arbeta med IT-stödda distansutbildningar som lärarna, genomgående anser att arbetsbelastningen är lägre i jämförelse med vad lärarna tycker.¹²³

¹²¹ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerfarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹²² Bilaga 5. tabell 14.

¹²³ Se även bilaga 5 tabell 15.

Tabell 18. Hur upplever Du arbetsbelastningen när det gäller att:
2006 lärare n=60, prefekter n=33 (2003 lärare n=67, prefekter n=47)

		Låg	Varken hög eller låg	Hög	Vet ej/ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Utveckla nya IT-stödda distansutbildningar?	L	2 (4)	17 (5)	70 (86)	11 (5)	4,4	4,2	-0,2
	P	3 (0)	6 (2)	61 (58)	30 (40)	4,4	4,2	-0,2
Utveckla/anpassa befintliga utbildningar till Nätuniversitetet?	L	3 (3)	15 (19)	67 (68)	15 (10)	4,0	4,0	Oför.
	P	3 (0)	15 (9)	51 (51)	30 (40)	4,2	4,0	-0,2
Undervisa på IT-stödda distansutbildningar 1:a gången?	L	2 (3)	8 (14)	87 (78)	3 (5)	4,3	4,5	+0,2
	P	3 (0)	18 (4)	54 (51)	24 (45)	4,4	4,1	-0,3
Undervisa på IT-stödda distansutbildningar 3:e gången och därefter?	L	17 (16)	47 (29)	28 (44)	8 (11)	3,3	3,1	-0,2
	P	21 (13)	24 (21)	24 (19)	30 (47)	3,2	3,1	-0,1

Anmärkning. M = medelvärde på en 5-gradig skala. +/- förändring i medelvärde.

Lärarnas kommentarer till frågan visar att arbetsbelastningen delvis är kopplad till antalet studenter och att IT-stödda distansutbildningar kräver mer av lärare både i utvecklingen av utbildningarna och i undervisningen. I några av UCERs delstudier bland studenter på IT-stödda distansutbildningar framkom att studenterna i synnerhet efterfrågar lärare som ska vara ”en *handledande* lärare som genom uppgifter, tips och vägledning inspirerar studenterna att själva söka kunskap och gå utöver sitt vanliga sätt att tänka”.¹²⁴ Det är också tydligt att för studenter på IT-stödda distansutbildningar är kontakten med läraren oerhört viktig.

Att arbetsbelastningen är hög vid undervisning hänger delvis ihop med lärarrollen och studenternas krav på lärarnas tillgänglighet. Lika många lärare som för tre år sedan upplever att studenterna har höga förväntningar på lärarnas tillgänglighet. Även här kvarstår skillnader mellan lärarnas och prefekternas uppfattning, dvs. att prefekterna bedömer belastningen som lägre.

I enkätundersökningen 2006 ställdes också frågan om studenters krav på tillgänglighet på IT-stödda distanskurser skiljer sig från kraven bland studenter på motsvarande campuskurser.¹²⁵ Nära hälften av både lärare och prefekter anser att förväntningarna på tillgänglighet är högre bland distansstudenter. Ett framtida scenario är att i takt med studenternas ökade erfarenheter av både studieformen och IKT ställs högre krav på kursgivande institutioner och lärare.

¹²⁴ Mårald G. & Westerberg P. (2005): *IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik ht 2004 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Mårald G. & Westerberg P. (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹²⁵ Bilaga 5 tabellerna 16 och 17.

IT-stödd distansutbildning kontra campusutbildning

Vi har sett att lärarna och prefekterna upplever skillnader mellan IT-stödd distansutbildning och campusutbildning. Säkerligen finns många faktiska skillnader mellan dessa men det blir allt mer påtagligt att de båda studieformerna närmar sig varandra. 2006 års enkätsvar visar att både lärare och prefekter, oavsett tidigare erfarenhet av IT-stödda distansutbildningar, upplever att arbetet med IT-stödd distansutbildning har bidragit till att ett större inslag av IT-stöd används på campusutbildning.¹²⁶ Arbetet med IT-stödd distansutbildning anses också har bidragit till att utveckla pedagogiken på campusutbildning. Detta är också något som till viss del framkommit i tidigare kommentarer till andra frågor. Utbildningsformerna anses också har närmat sig varandra. Det är i stort sett ingen av lärarna och prefekterna som anser att IT-stödd distansutbildning har bidragit till att sänka kvaliteten inom högre utbildning.¹²⁷

Sammanfattning

De skillnader som framträder över tid är att fler lärare skaffat sig erfarenheter av IT-stödda distansutbildningar. Bland lärarnas kolleger är fler engagerade i arbetet med IT-stödda distansutbildningar. Den egna liksom studenternas IT-kompetens upplevs vara bättre än för tre år sedan. Arbetsbelastningen på IT-stödda distansutbildningar upplevs fortsatt vara hög. Däremot anser inte prefekterna att arbetsbelastningen är lika hög som lärarna erfar. Både lärare och prefekter upplever att IT-stödda distansutbildningar och campusutbildningar har närmat sig varandra på olika sätt.

¹²⁶ Bilaga x tabell x. Fler än sju av tio lärare och fem av tio prefekter anser detta. Frågorna ställdes inte i 2003 års enkät och att fjärdedel av prefekterna i 2006 års enkät inte har besvarat frågorna.

¹²⁷ Bilaga 5 tabell 18.

SAMMANFATTANDE ANALYS

Syftet med denna rapport har varit att ge en uppdaterad bild av vilka erfarenheter och attityder som finns till IT-stödd distansutbildning samt om det har skett några förändringar över tid. Vi har angripit syftet med utgångspunkt i att studenterna, lärarna och prefekterna har olika perspektiv och förhållande till IT-stödd distansutbildning. Det är bland annat utifrån dessa tre intressenters perspektiv som attityderna till studieformen kan förstås och förklaras. Nedan tolkas och diskuteras de resultat som kommit fram i enkätstudierna mot attitydförändringsteorier och generella tendenser inom högre utbildning.

Olika intressenters attityder och erfarenheter 2003-2006

Vi kan konstatera att särskilt studenternas och lärarnas erfarenheter av IT-stödd distansutbildning och IKT har ökat över tid. Dessa två intressenter är generellt positiva till studieformen och till arbetet som Myndigheten för Sveriges nätuniversitet utfört så här långt. Åsikterna överrensstämmer så till vida att man är generellt positiv till att högre utbildning blir mer tillgänglig och att rekryteringen breddas, vilket är förenligt med de politiska ambitionerna (i Sverige och EU) myndighetens arbete och Nätuniversitetets intentioner.¹²⁸ Men hur ska denna attityd tolkas? En tolkning är att de som tillfrågats är med på "IT-distanståget". De fördelar och den nytta som intressenterna upplever med studieformen har säkerligen påverkat attityderna mot acceptans. Hade campusstudenter och lärare som inte har erfarenhet av undervisning av IT-stödd distansundervisning fått svara på enkäterna hade de troligen svarat något mindre positivt. Studenter försvarar säkert sina val och få lärare har beordrats till att undervisa på kurserna, så båda grupperna har med sig en positiv grundinställning. Men skrapar vi lite på ytan så finns det en hel del mindre positiva attityder som kvarstår över tid.

Studieformen

De generellt positiva attityderna samexisterar dock med attityder om att studieformen bär på begränsningar och den inte är lämplig att använda i vissa fall. Till de mer vanliga attityderna bland intressenterna hör att studieformen inte är lämplig för nybörjare och att alla ämnen inte går att ge som IT-stödd distansutbildning. Om fysiska sammankomster ska finnas eller ej råder det också delade meningar om.

Att IT-stödda distansutbildningar inte lämpar sig för studieovana individer får stöd av både studieovana och studievana studenter och av en del lärare och prefekter. Men det verkar mer handla om hur man är som person än om man

¹²⁸ Regeringens proposition 2004/05:162 *Ny värld – ny högskola*.

är studievan eller ej och det finns resultat som visar att nybörjare på IT-stödda distansutbildningar också är nöjda.¹²⁹ Svaret på frågan om studieformen är lämplig för nybörjarstudenter eller ej fordrar sannolikt ett mer nyanserat svar. För vissa är det säkert inga problem medan andra skulle kunna ha fördel av att välja en campuskurs istället. Men om en student trivs, lyckas och fullföljer studierna beror på många samverkande faktorer och troligen har studieformen mindre betydelse.

Att alla ämnen inte är lämpliga att ge som IT-stödd distansutbildning är en vanligt förekommande åsikt.¹³⁰ Ofta handlar det om att man tycker att ämnen med exempelvis laborativa moment är mer lämpliga att ha som campusutbildning eller att även utbildningar med många kommunikativa inslag är mer passande att ha på campus. Detta har inte minst aktualiserats efter HSVs utvärdering av ämnet litteraturvetenskap och retorik, där utvärderarna starkt avråder från att ge litteraturvetenskap som IT-stödd distansutbildning då det kan få negativa effekter på kvaliteten.¹³¹

Man kan beskriva de negativa attityder som förekommer till IT stödd distansutbildning som kopplade till traditionell campusutbildning. Att skola in nybörjarstudenter på campus vet lärare hur det går till. Att träffa studenterna fysiskt fyller också olika funktioner. Lärare kan ha byggt upp sin lärarroll och professionella identitet på att möta och skola in studenter på ett speciellt sätt. Att behöva transformera detta till nätmiljö kanske inte alls upplevs som intressant eller ens möjligt. Trots positiva attityder till utvecklingen vill man förmodligen skynda långsamt fram.

Kvalitet, pedagogik och lärande

Attityder om att IT-stödda distansutbildningar har lägre kvalitet än campusutbildningar kvarstår, vilket även ovan ger en indikation om. Bland prefekterna finns exempelvis attityder om att studenters arbetsinsatser är sämre, attityder som kan få konsekvenser för vilken studieform som i första hand prioriteras på institutionerna.

Kvalitet är ett mångtydigt begrepp och kan innefatta både pedagogik och lärande. Inom samtliga grupper, bland både erfarna och oerfarna, finns fortfarande attityder om att pedagogiken inte är lika bra på IT-stödda distansutbildningar som på campusutbildningar. Dessa attityder kan bero på

¹²⁹ Almqvist L. (2006): *Studenters upplevelser av distansutbildning inom Nätuniversitetet – en fördjupad studie med fokusgrupper på Internet*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹³⁰ Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarfarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹³¹ Högskoleverket (2006): *Utvärdering av ämnena litteraturvetenskap och retorik vid svenska universitet och högskolor*. 2006:13 R. Stockholm.

att kvalitetstänkandet är kopplat till campusstudier och att prefekter och lärare kan känna en oro för att tappa kontrollen över kvaliteten i den nya studieformen. Det kan också bero på att man anser att det finns en hel del kvar att göra och att det finns stort utrymme till förbättringar. Att applicera och använda sig av distanspedagogiska metoder kanske inte görs i en handvändning. Många känner möjligtvis att de är inne i en utvecklingsfas vad gäller pedagogiken och inte i en mognadsfas. Pedagogisk utveckling är ett område som både lärare och prefekter tycker är viktigt. UCERs studie bland lärare på IT-stödda distansutbildningar 2005 visar dock på brister i pedagogiken som används i distansutbildning.¹³² Exempelvis att det förekommer liten interaktion mellan studenter och att examinationen inte sker löpande genom utbildningen, vilket strider mot vad som är god kvalitet enligt den kvalitetsutredning som gjordes på uppdrag av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.¹³³ Om vi vänder på steken så vet vi att majoriteten inte tycker att pedagogiken är sämre på IT-stödda distansutbildningar. Tvärtom får vi indikationer på att utvecklingen av IT-stödda distansutbildningar hjälper till att aktualisera och synliggöra pedagogiken inom campusutbildningar också. Stödstrukturer har byggts upp vid lärosätena, så som pedagogiska enheter, vilket torde vara positivt för all högre utbildning.

Studentens lärande måste självklart stå i centrum och vi vet att de flesta studenter och lärare inte tycker att det är några skillnader vad gäller olika studieformers stöd för lärande. Trots detta finns ändå attityder om att IT-stödda distansutbildningar inte kan erbjuda studenter samma förutsättningar för lärande som campusutbildningar, något som också framkommer i en tidigare delstudie vid UCER.¹³⁴ En studie bland studenter på en IT-stödd distansutbildning i Norge visade att studenterna var tveksamma till om man lärde sig lika mycket som på motsvarande campusutbildning.¹³⁵ En orsak till att attityderna bland våra intressenter finns kan vara bristande erfarenheter av IT-stödd distansutbildning och mer tilltro till campusutbildning. En annan anledning kan vara att studieformen fortfarande upplevs lite mer ”skakig”, på grund av många avhopp, teknikproblem, känsla av isolering bland studenter, oerfarna lärare och så vidare.

¹³² Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerfarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹³³ Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2003): *Kvalitet i IT-stödd distansutbildning – en rapport från arbetsgruppen för kvalitetskriterier*. Härnösand.

¹³⁴ Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹³⁵ Rekkedal T. (1999): *Courses on the WWW - Student Experiences and Attitudes Towards WWW Courses – II*. Evaluation Report Written for the MMWWW Leonardo Online Training Project.

IKT och kommunikation

Trots att IT-kompetensen har ökat över tid är det fler studenter, lärare och prefekter som anser att introduktionskurser bör ges i den teknik som används. Detta kan bero på att IT-stöden blivit mer avancerade än för tre år sedan.¹³⁶ Men det handlar inte bara om hur tekniken fungerar utan också om hur det är tänkt att tekniken ska användas under utbildningens gång. Det är just detta som kanske är den brännande frågan, dvs. att tekniken i sig kommer i andra hand och användningen/förståelsen i första hand. Exempelvis hur ett ”bra” samarbete via nätet skapas, vilka roller får var och en i ett diskussionsforum, vilka svårigheter/svagheter och möjligheter finns med en textbaserad kommunikation.

Kommunikation, särskilt med läraren, är en viktig ingrediens i IT-stödd distansutbildning något som vi får bekräftat genom studenternas svar.¹³⁷ Detta kan vara en viktig anledning till varför lärare oförändrat upplever en stor press på att vara tillgängliga för studenterna. Varför den lyfts fram som särskilt viktig kan finnas olika anledningar till. En kan vara att kontakten lärare och student idag innehåller stora brister. Exempelvis bör kontakten lärare och student i högre grad handla om att lärare uppmuntrat till dialog, deltagaraktivitet eller medling av diskussioner på nätet än vad den många gånger gör idag.¹³⁸

Kontakten med andra studenter anses också vara viktig, dock inte lika viktig som kontakten med läraren. Studier visar att kurskamrater har betydelse och en positiv inverkan på tillfredsställelse och motivation vilket kan stödja läroprocessen i en IT-stödd distansutbildning.¹³⁹ All kontakt oavsett om det är med lärare eller kurskamrater är viktig för att stödja lärandet och deltagande.¹⁴⁰ Den torde även minska risken för att studenten känner sig isolerad, särskilt då utbildningen inte innehåller några fysiska sammankomster.

¹³⁶ Tekniken kan sägas innehålla flera delar, dels informationsteknik men också kollaborations- och kommunikationsteknik dvs. tekniken möjliggör kommunikation, samarbete och interaktion på olika sätt.

¹³⁷ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerbefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹³⁸ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarerbefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Dahlgren E. et al (2001): *Folkbildning på distans? – en utvärdering*. Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, Umeå.

¹³⁹ Säljö R. (2000): *Lärandet i praktiken. I ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm, Prisma, Westerberg P. & Mårald G. (2006): *Avbrott på nätutbildningar – en studie av när och varför studenter hoppar av alternativt fullföljer IT-stödda distansutbildningar*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Östlund B. (2005): Stress, disruption and community – Adult learners' experiences of obstacles and opportunities in distance education. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 14-06-2005, Svensson L. (2002): Communities of distance education. Department of Informatics, Göteborg University

¹⁴⁰ Jung I. & Choi S. (2002): Effects of Different Types of Interaction on Learning Achievement, Satisfaction and Participation in Web-Based Instruction. *Innovations in Education and Teaching International*, Vol, 39, No 2/may 01, 2002. Routledge, Taylor & Francis Group. ISSN 1470-3300 online.

Avhopp

Vi har noterat att det finns attityder bland studenter om att det är lättare att hoppa av IT-stödda distansutbildningar jämfört med att hoppa av en campusutbildning. En anledning kan vara att det kan kännas lättare att avbryta kortare kurser, med fördröjd studietakt och som läses vid sidan av annat, så som arbete eller annan utbildning. Genomgående har IT-stödda distansutbildningar lägre genomströmning jämfört med campusutbildningar, vilket bekräftar att avhoppet är vanligare.¹⁴¹ I detta sammanhang har det visat sig att studiesociala miljöer där studenten känner trygghet, ansvarstagande och inspireras ger en positiv effekt på lärandet och minskar avhoppbenägenheten.¹⁴² Förmodligen kanske det inte blir svårare att hoppa av, men det skulle säkert upplevas mer socialt besvärande.

Utvecklingsmiljö och arbetsituation

Det kollegiala motståndet tycks ha minskat över tid, dock upplevs arbetsbelastningen fortfarande vara hög och ekonomin anses vara bekymmersam. En anledning till ett minskat kollegialt motstånd kan vara att fler personer är engagerade i IT-stödda distansutbildningar idag och att fler har samlat på sig egen erfarenhet. Ett visst motstånd tycks ändå finnas kvar, vilket exempelvis visat sig i attityder till kvalitet och lärande. Tekniska problem och kunskapsbrister kan vara en annan förklaring till en viss skepticism bland kolleger.¹⁴³ En annan anledning kan vara att den akademiska kulturen influeras av normer som till stora delar baseras på traditionella studieformer och, om man så vill, en viss konservatism. Våra resultat visar att lärare och prefekter upplever den egna institutionsledning som mer positiv än för tre år sedan. Det tyder på att det har skett en större förankring på institutionerna och att studieformen är mer uppmärksam. Men då vet vi att även om prefekterna är positiva till IT-stödd distansutbildning har de också attityder som pekar på att campusbaserad utbildning framhålls som det bästa alternativet. En attityd som tycks finnas bland en del lärare också.

Ekonomin anses dock vara bekymmersam särskilt efter att det extra ekonomiska stödet upphörde. Framst tycks detta bero på att studieformen är ekonomiskt mer krävande. Ekonomin kan särskilt bli problematiskt för mindre miljöer och miljöer där utvecklingen av IT-stödd distansutbildning utgör en liten del av den totala verksamheten. Eller där det inte finns några ”eldsjälar” som står för utvecklingsarbetet, eller på lärosäten där ledningen

¹⁴¹ Westerberg P. & Mårald G. (2006): *Avbrott på nätutbildningar – en studie av när och varför studenter hoppar av alternativt fullföljer IT-stödda distansutbildningar*. UCER, Umeå universitet, Umeå

¹⁴² Svensson L. (2002): Communities of distance education. Department of Informatics, Göteborg University, Rovai A.P. (2002): Building a Sense of Community at a Distance. *International Review of Research in Open and Distance learning*, (April 2002) ISSN: 1492-3831.

¹⁴³ SOU 1998:57 Utvärdering av distansutbildningsprojekt med IT-stöd, Stockholm s. 114.

tydligt förespråkar campusutbildning framför IT-stödd distansutbildning. Ekonomiska incitament kan ändå ligga bakom den generellt positiva inställningen. De prefekter som har svarat på vår enkät kanske tillhör institutioner där det varit nödvändigt att ge IT-stödda distanskurser för att på så sätt öka rekryteringsunderlaget och att det dessutom har fungerat.

Att arbetsbelastningen för lärare fortfarande anses vara hög hänger sannolikt ihop med att lärarrollen blir en annan på IT-stödda distansutbildningar. Kravet på lärarens kompetens är stor. Läraren behöver bland annat ha ett tekniskt kunnande och en förståelse för den IT-stödda miljön och allt vad det innebär med kommunikation, interaktion och stöd till studenter.¹⁴⁴ Även om fler lärare är engagerade i IT-stödda distansutbildningar idag är dessa förhållandevis få jämfört med samtliga lärare inom grundutbildningen. UCERs studie från 2005 visar att få personer vid lärosätena står för utvecklingsarbetet när det gäller IT-stödd distansutbildning.¹⁴⁵

Det är också viktigt att här lyfta fram att prefekternas åsikter om lärarnas arbetsbelastning skiljer sig från hur lärarna upplever den. De vet hur det ser ut på campusutbildningar och kanske utgår från att arbetsbelastningen är ungefär lika. En annan anledning kan vara att "situationen" för lärarna inte riktigt kommer fram i ljuset. Att lärarna är positiva trots oförändrat hög arbetsbelastning kan förklaras med att man upplever en stark motivation. Egna motiv som intresse för teknik eller att studentgruppen är en annan (högre arbetsinsatser) kan vara andra anledningar. Men frågan är hur länge dessa lärare orkar engagera sig om inte situationen uppmärksammas bättre?

Erfarenheternas betydelse för attityderna

Det tycks finnas en tydlig koppling mellan intressenternas attityder och deras erfarenheter. Detta behöver visserligen inte betyda att man utan egna erfarenheter inte har en god inblick i en företeelse. Dessutom behöver inte negativa erfarenheter resultera i att attityden till en företeelse förändras.

Studenternas positiva attityder till IT-stödd distansutbildning kan bland annat förklaras med att många studenter har med sig positiva erfarenheter av studieformen, att de är studievana och har en ökad IT-kompetens. Våra resultat visar också att fler studenter har läst mer än en IT-stödd distansutbildning. Troligtvis har lärosätena blivit bättre på att ge "bra" IT-stödda distansutbildningar och att det även slår igenom här. Med positiva

¹⁴⁴ Bennet S. & Lockyer L. (2004): Becoming an Online Teacher: Adapting to a Changed Environment for Teaching and Learning in Higher Education". *Educational Media International*, 41, No. 3 pp. 231-248

¹⁴⁵ Söderström T. & Westerberg P. (2005): *Lärarefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå. Westerberg P. & Mårald G. (2004): *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. UCER, Umeå universitet, Umeå.

attityder är det mer sannolikt att studenter ser IT-stödda distansutbildningar som en tillfredsställande studieform. Det finns studier som visar att med mer erfarenhet av IT-stöd påverkas attityderna till användningen av IT-stöd i en positiv riktning.¹⁴⁶ Annan forskning visar att studenters inställning till IT påverkar hur nöjd eller positiv man är till den IT-stödda utbildning.¹⁴⁷ Könsskillnader i attityder, som att kvinnor skulle vara mindre positiva till IT-stöd, gör sig inte gällande numera då IT används alltmer i vardagen visar forskningsresultat.¹⁴⁸ Utifrån våra resultat kan vi heller inte se att några könsskillnader i attityder skulle finnas.

För många studenter är IT-stödda distansutbildningar den enda möjligheten att kunna studera inom högre utbildning, vilket kan vara en viktig förklaring till en positiv inställning. En sak som vi inte får glömma är att studieformen tycks ha blivit mer synlig för fler, dvs. fler har upptäckt Nätuniversitetets webbplats vilket torde underlätta sökandet efter "rätt" utbildning.

Vi kan se att studenterna med liten eller ingen tidigare erfarenhet av studieformen har en del negativa attityder som att pedagogiken inte är lika bra på campusutbildningar eller att distansutbildningar utan fysiska träffar inte är bra. Attityderna skulle kunna förstås utifrån vilka preferenser man har och en rädsla för att tappa "kontrollen". Varför välja en IT-stödd distansutbildning när man tror att det inte är bra?

Erfarenheternas betydelse för attityderna till IT-stödd distansutbildning är särskilt tydliga då vi jämför lärarna och prefekterna. Lärarna är mer positiva och har mer erfarenhet jämfört med prefekterna. Här kan egna erfarenheter bland eldsjälarna bidra till att förklara positiva attityder och bristen på egna erfarenheter negativa attityder, så som att det bland prefekter finns attityder om att IT-stödda distansutbildningar har sämre kvalitet. Det minskade kollegiala motståndet kan även kopplas till att fler har byggt upp en egen erfarenhet. IT-stödda distansutbildningar har fått mer uppmärksamhet och här har troligtvis myndighetens arbete och lärosätens initiativ varit betydelsefulla för att sprida en positiv bild av studieformen.

Prefekter och andra i ledande ställning kanske hellre ser IT-stödd distansutbildning som en nödvändig strategi än att det är den "bästa" formen av utbildning. På längre sikt, om satsningarna går bra, kan dock negativa attityder bli mer sällsynta. Men attityder kan ta lång tid att förändra särskilt om det förekommer lite information och erfarenhetsspridning.

¹⁴⁶ McIlroy D. & Bunting B. (2001): The Relation of Gender and Background Experience to Self-reported Computing Anxieties and Cognitions. *Computers in Human Behaviour* 17:21-33.

¹⁴⁷ Drennan J. et al. (2005): Factors Affecting Student Attitudes Toward Flexible Online Learning in Management Education. *Journal of Education Research* vol. 98 Issue 6:331-338.

¹⁴⁸ King J. & Bond T. (2002): An Investigation of Computer Anxiety by Gender and Grade. *Computers in Human Behaviour* 18:69-84.

Transformerings av högre utbildning

Vad är det som håller på att hända inom högre utbildning? Den IT-stödda distansformen kan sägas vara en reaktion på samhällsomvandlingen där IKT får en allt större roll så även inom högre utbildning. I ett större perspektiv går det att identifiera ett stort tryck på att ge IT-stödd distansutbildning, från EU till nationell och lokal nivå ner till individnivå. De nya möjligheterna som IKT medger skapar troligtvis nya krav. Exempelvis att studenter snart förväntar sig att all högre utbildningen ska bedrivas med IKT. Idag vet vi att Nätuniversitetet och dess IT-stödda distansutbildningar har blivit mer känt bland gemene man.¹⁴⁹ Det erbjuds fler IT-stödda distansutbildningar än tidigare och ett ökat antal kurser går utan obligatoriska sammankomster.¹⁵⁰ HSV konstaterar att IT-stödd distansutbildning nu är en etablerad utbildningsform inom högre utbildning. Utvecklingen mot att IKT blir ett naturligt inslag i all utbildning kan till en del förklara de alltmer positiva attityderna till IT-stödd distansutbildning.

Vad som egentligen skiljer IT-stödd distansutbildning från traditionell distansutbildning och campusutbildning är ibland svårt att säga. IKT förekommer naturligtvis även inom de två sistnämnda studieformerna. Skillnaderna mellan studieformerna minskar helt enkelt, dvs. att den IT-stödda distansutbildningen och campusutbildningen har närmat sig varandra. Lärarna och prefekterna anser att IT-stödda distansutbildningar har bidragit med ett större inslag av IT-stöd och utvecklat pedagogiken på campusutbildningar. Detta kan tolkas som mycket positiv utveckling för högre utbildning och att studieformerna lär av varandra samt att erfarenhetsspridningen bland lärare blivit bättre.

En hel del utbildningar går också parallellt på campus och på distans. Det finns exempel på campusstudenter som hellre väljer att arbeta via Internet om denna möjlighet finns. Vid Blekinge Tekniska Högskola där man på kursen i elkretsteori numera kan göra labbar över nätet, är det många campusstudenter som utnyttjar denna möjlighet.¹⁵¹ Tekniken för IT-stödda distansutbildningar blir alltså användbar även för campusutbildningar. Emellertid finns den skillnaden att campusstudenten kan välja mellan att sitta på campus och arbeta via Internet, en valmöjlighet som många distansstudenter inte har. Det är dock vanligare att användning av IT-stöd på distansutbildningar har anpassats och använts med utgångspunkt i distanspedagogiken. Inom EU diskuteras också

¹⁴⁹ Jensen J. (2005): Marknadsundersökning Nätuniversitetet. *Södra tornet kommunikation AB*

¹⁵⁰ Forsberg H-O. (2006): *Kartläggning av registrerade kurser och program inom Nätuniversitetet 2005*. Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning, rapport februari 2006, Härnösand.

¹⁵¹ Computer Sweden. *Nätutbildningar betare än någonsin*. 2005-10-13, Thomas Johnsson.

<http://csjobb.idg.se/karriar.nsf/All/AF7EBE5A85AEBCB9C1257099004B1A36?OpenDocument&id=5>

att IT-stödd utbildning kräver att man inte utgår ifrån ”traditionella” pedagogiska läromodeller.¹⁵² Det blir viktigt att utgå ifrån distanspedagogiska metoder och att inte ”nätifiera” campusutbildningar.¹⁵³

Som transformeringsprocesserna visar ger IT-stödd distansutbildning också bidrag till campusutbildningar, vilket också kan bidra till att exempelvis ”kollegialt motstånd” minskar. Fler lärare är engagerade i IT-stödd distansutbildning, men vi vet inte om utvecklingen är på väg mot fler ”rena” IT-distanslärare eller om erfarenheterna sprids på ett sådant sätt att fler i lärarkåren på ett naturligt sätt kombinerar att vara campus- och distanslärare.

¹⁵² <http://www.elearningconference.org/conclusions/index.htm>

¹⁵³ Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2003): *Kvalitet i IT-stödd distansutbildning – en rapport från arbetsgruppen för kvalitetskriterier*. Härnösand.

SLUTSATSER

Attityderna bland studenter, lärare och prefekter till IT-stödda distansutbildningar är positiva och något mer positiva 2006 än vad de var 2003. Det kan bland annat förklaras med ökade erfarenheter av studieformen, ökad IT-kompetens samt ökade förutsättningar för att kunna ge kurser med IT-stöd. Lärosätenas eget arbete, stödet från myndigheten och de politiska påtryckningarna är förmodligen också förklaringar till attitydförändringen. Attityderna är också något mer positiva bland studenter och lärare med erfarenhet. Att de positiva attityderna är än mer förankrade i egna erfarenheter kan ses som en framgång för alla som vill se denna ”utveckling”. Ökade erfarenheter, kunskap och information tillsammans med en ”naturlig” användning av IKT och distanspedagogiska metoder inom högre utbildning kommer förmodligen att leda till att de få som har negativa attityder till ”utvecklingen” blir än färre.

Hinder för utvecklingen finns fortfarande. Utbildningarnas ekonomi, låg genomströmning och lärarnas arbetsbelastning är några frågetecken. Det är positivt att fler lärare är engagerade i IT-stödd distansutbildning, men vi vet inte om utvecklingen är på väg mot fler ”rena” IT-distanslärare eller om erfarenheterna sprids i ett bredare perspektiv. Även om det är fler som arbetar med dessa utbildningar tyder mycket på att det fortfarande är en begränsad mängd lärare som de facto sysslar med detta. Något som begränsar ett lärande och utbytet av erfarenheter samt eventuellt minskar utbytet mellan IT-stödd distansutbildning och campusutbildning. På lärosäten och institutioner, bör man arbeta för att få till stånd en gemensam, ”uppdaterad” bild, av IT-stödd distansutbildning. Vi kan förvänta oss att intresset för IT-stödd distansutbildning kommer att öka parallellt med att studieformerna närmar sig mer och mer. Våra sammanfattade slutsatser är;

- Studenter och lärare på IT stödda distansutbildningar har alltmer positiva attityder till IT-stödd distansundervisning, medan prefekter är något mindre positiva.
- Det finns en klar koppling mellan positiva attityder och egna erfarenheter av IT- stödd distansutbildning.
- ”Traditionell syn” på utbildning med utgångspunkt i campusutbildning kan förklara en del negativa attityder till IT-stödd distansutbildning.
- Transformeringsen av högre utbildning där IT-stöd och ”distanspedagogiska” metoder har börjat användas alltmer i campusutbildningar kan bidra till att förklara att det ”kollegiala motståndet” minskat.

REFERENSER

- Almqvist L. & Westerberg P. (2005) *Studenters upplevelser av distansutbildning inom Nätuniversitetet – en fördjupad studie med fokusgrupper på Internet*. Arbetsrapport Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet, Umeå
- Almqvist L. (2006) *Nyborjarstudenter inom Nätuniversitetet*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Bennet S. & Lockyer L. (2004) "Becoming an Online Teacher: Adapting to a Changed Environment for Teaching and Learning in Higher Education". *Educational Media International*, 41, No. 3 pp. 231-248
- Brandell L. (2001) *Studenterna i Sverige. Om livet och tillvaron som student vid sekelskiftet 2000*. Högskoleverkets rapportserie 2001:26 R. Stockholm
- Bohner G. & Wänke M. (2002): *Attitudes and Attitude Change*. TJ International Ltd, Padstow, Cornwall
- Bonora E. (2003) *Palliative Care – evaluation of an Internet-based course development project.*, Arbetsrapport Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet, Umeå.
- Dahlgren, E., Hult, A. & Olofsson, A. (2001) *Folkbildning på distans? - en utvärdering*. Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, Umeå
- Drennman J., Kennedy J. & Pisarski A. (2005) "Factors Affecting Student Attitudes Toward Flexible Online Learning in Management Education". *Journal of Education Research* Vol. 98 Issue 6: 331-338
- Ericsson AJ. (2006): *Mini-lärcentra fjällkommun – att studera i den yttersta glesbygden*. Södra Lapplands Forskningsenhet, Vilhelmina
- Festinger L. (1957): *A theory of Cognitive Dissonance*. Stanford, Kalifornien, Stanford University Press
- Fitzpatrick J. L., Sanders J. R. & Worthen B. R. (2004) *Program evaluation: alternative approaches and practical guidelines*. (3rd ed.) New York: Longman
- Forsberg H-O. (2006) *Kartläggning av registrerade kurser och program inom Nätuniversitetet 2005*. Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning, rapport februari 2006. Härnösand
- Gisselberg M., Forsberg H-O. & Riabacke K. (2004) *Från ord till handling. En studie av mål och visioner, strategiska beslut och organisatoriska förändringar av betydelse för den IT-stödda distansutbildningen vid lärosätena inom Nätuniversitetet*. Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, rapport februari 2004. Härnösand
- Hedestig U. (2002) "Lärcentrets och institutionens roller i det virtuella universitetet". I Gisselberg M. (red) *Distanslärare och distanslärande – en antologi*. Distum, Rapport 6:2002. Härnösand
- Horm P. & Olofsson S. (2002) *Att bryta isoleringen. Sociala faktorer i nätbaserad distansutbildning*. Magisteruppsats, Blekinge Tekniska Högskola. IT-kommissionen. Rapport 53/2002

- Högskoleverket (2004) *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2004:30 R. Stockholm
- Högskoleverket (2005) *Universitet och högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2005*. 2005:26 R. Stockholm
- Högskoleverket (2005) *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 1: Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. 2005:48 R. Stockholm
- Högskoleverket (2005) *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport 2: Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2005:49 R. Stockholm
- Högskoleverket (2005): *Att utveckla den högre utbildningen – testamentet efter Rådet för högre utbildning*. Stockholm.
- Högskoleverket (2006) *Högre utbildning och forskning 1945-2005 – en översikt*. 2006:3 R. Stockholm
- Högskoleverket (2006) *Utvärdering av ämnenalitteraturvetenskap och retorik vid svenska universitet och högskolor*. 2006:13 R. Stockholm
- Jensen J. (2005) ”Marknadsundersökning Nätuniversitetet”. *Södra tornet kommunikation AB*
- Jokela P. & Karlsudd P. (2005) *IT-säkerhet i Nätuniversitetets distansutbildningar*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Jung I. & Choi S. (2002): Effects of Different Types of Interaction on Learning Achievement, Satisfaction and Participation in Web-Based Instruction. *Innovations in Education and Teaching International*, Vol, 39, No 2/may 01, 2002. Routledge, Taylor & Francis Group. ISSN 1470-3300 online.
- King J. & Bond T.(2001) ”An Investigation of Computer Anxiety by Gender and Grade”. *Computers in Human Behaviour* 18: 69-84
- KOM (2005): 229. Meddelande från kommissionen. *i2010 – Det europeiska informationssambället för tillväxt och sysselsättning*. Europeiska gemenskapernas kommission, Bryssel. http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/sv/com/2005/com2005_0229sv01.pdf
- Lindh J. & Soames C-A. (2004) “A Dual Perspective on an Online University Course”. *Electronic Journal on e-learning* Vol. 2 Issue 1: 129-134
- McIlroy D. & Bunting B. (2002) “The Relation of Gender and Background Experience to Self-reported Computing Anxieties and Cognitions”. *Computers in Human Behaviour* 17: 21-33
- Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Skrivelse till Utbildnings- och kulturdepartementet 2002-10-28.
- Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2004) *Årsredovisning 2004*. Härnösand.
- Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2003): *Kvalitet i IT-stödd distansutbildning – en rapport från arbetsgruppen för kvalitetskriterier*. Härnösand.

- Mårald G. & Westerberg P. (2004) *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård, höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Mårald G. & Westerberg P. (2005) *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter ht 2003*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Mårald G. & Westerberg P. (2006) *IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik, ht 2004 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Rekkedal T. (1999): *Courses on the WWW- Student Experiences and Attitudes Towards WWW Courses – II*. Evaluation Report Written for the MMWWW Leonardo Online Training Project.
- Regeringens proposition 2001/02:05. *Den öppna högskolan*
- Regeringens proposition 2005/06:1. *Budgetpropositionen för år 2006*
- Regeringens proposition 2004/05:162. *Ny värld – ny högskola*
- Rovai A.P. (2002): Building a Sense of Community at a Distance. *International Review of Research in Open and Distance Learning* (April 2002) ISSN: 1492-3831.
- SFS 2002:25 Högskoleförordningen *Förordningen om samverkan genom Sveriges nätuniversitet*. Regeringen
- SFS 2005:1236 Förordning med instruktion för Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning. Regeringen
- SOU 1998:57 *Utvärdering av distansutbildningsprojekt med IT-stöd*. Stockholm
- Statistiska Centralbyrån, SCB, Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden. UF 20 SM 0601. Stockholm http://www.scb.se/statistik/UF/UF0205/2006A02/UF0205_2006A02_SM_UF20SM0601.pdf
- Svensson L. (2002) *"Communities of distance education"*. Department of Informatics, Göteborg University
- Söderström T. & Westerberg P. (2005) *Lärarefarenheter av IT-stödd distansutbildning*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Säljö R. (2000) *"Lärandet i praktiken. I ett sociokulturellt perspektiv"*. Stockholm, Prisma
- Westerberg P. & Mårald G. (2004) *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Westerberg P. & Mårald G. (2004) *Utvecklingsmiljöer för IT-stödd distansutbildning – en fördjupad studie om kollegialt motstånd mot IT-stödd distansutbildning*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Westerberg P. & Mårald G. (2006) *Avbrott på nätutbildningar – en studie av när och varför studenter hoppar av alternativt fullföljer IT-stödda distansutbildningar*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå

Wännman Toresson, G. & Östlund B. (2002): Ny roll, ny kompetens för distansläraren. I Gisselberg M. (red): *Distanslärare och distanslärande: En antologi*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 6:2002. Härnösand

Östlund B. (2005) ”Stress, disruption and community – Adult learners’ experiences of obstacles and opportunities in distance education”. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 14-06-2005

Webbsidor

<http://www.elearningconference.org/>

http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_1720.aspx

Bilaga 1: Genomförande av attityd- och erfarenhetsstudien 2006

2006 års enkätstudie genomfördes på samma sätt som enkätundersökningen 2003. Två elektroniska enkäter skickades ut till studenter respektive lärare och prefekter under senhösten 2005 med möjlighet att besvara enkäterna fram till januari 2006. Se bilaga 2 för antal svar per lärosäte.

Hösten 2005 skickades studentenkäten till studenter på, i stor utsträckning, samma utbildningar inom Nätuniversitetet som år 2003. Det innebär dock att det inte är ”samma” studenter som år 2003. För att nå studenterna hämtades information från den juridiska databasen hos Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. I den mån det gick valdes samma kurser ut som 2003. 85 kursansvariga vid lika många kurser kontaktades för att hjälpa oss med enkätdistributionen. Av dessa valde 47 kursansvariga att hjälpa oss. De kursansvariga fick välja mellan två distributionssätt; via e-post eller att lägga ut en länk till enkäten. 28 kursansvariga valde att skicka oss sina studenters e-postadresser så vi kunde hantera utskicken. 19 kursansvariga valde att själva distribuera enkäten genom att lägga ut en länk till enkäten på kurshemsida eller på en plattform.

Enkäten skickades till sammanlagt 1910 studenter under december månad 2005. Via e-post skickades enkäten till 920 studenter, inklusive två påminnelser inklusive förlängd svarstid. Enkäten låg ute i ca. två månader. 66 av e-postadresserna var felaktiga och ett tiotal studenter uppgav att de ej påbörjat eller hoppat av sin kurs i ett tidigt skede. Av det återstående 854 studenter svarade 408 studenter (48 %) (tabell 1).

Via länk blev enkäten tillgänglig för 990 studenter. De kursansvariga ombeddes påminna sina studenter vid ett tillfälle och samtidigt informera om förlängd svarstid. Enkäten var tillgänglig i två månader. Sammanlagt svarade 312 studenter. På samma sätt som i den föregående studien 2003, har kurser där inga eller få studenter svarat (svarsfrekvens under 25 %) tagits bort. Totalt utgör detta 77 studentsvar. I studien redovisas 235 svar av 580 (41 %). Den studentgrupp som tagits bort (77 studenter) skiljer sig inte från de andra studenterna avseende bakgrund, erfarenheter eller attityder. I slutrapporten redovisas sammanlagt 643 studentsvar av 1 434 (45 %).

Tabell 1. Antal svarande år 2006

	Utskick	Svar	Svarsfrekvens
Studenter som nåtts via e-post	854	408	48 %
		643	
Studenter som nåtts via länk på kurshemsida eller dylikt	580	235	41 %
Prefekt/studierektor med grundutbildningsansvar	74	33	45 %
		93	
Kursansvariga lärare/andra lärare	89	60	67 %

Den elektroniska enkäten till kursansvariga lärare, andra lärare, prefekter eller studierektorer med grundutbildningsansvar, skickades i den mån det gick till samma personer som nåddes av enkäten i slutet av 2003. Det handlar om lärare och prefekter institutioner/enheter där studenterna som deltog i vår studie var registrerade. Det var institutioner/enheter inom olika ämnesområden vid 34 lärosäten som ingår i Nätuniversitetet. Sammanlagt sändes enkäten till 163 lärare och prefekter, inklusive två påminnelser som skickades ut med några veckors mellanrum i december månad 2005. Svarsfrekvensen blev bland lärarna 67 % (tabell 1). Sex av de kontaktade prefekterna/studierektorerna meddelade att de vidarebefordrat enkäten till distanssamordnare eller liknande, varför dessa har sammanförts till gruppen lärare. Svarsfrekvensen bland prefekterna/studierektorerna var 45 %.

Bortfall

Angående studentenkäten har bortfallet skett i tre led. För det första var det 45 % kursansvariga som valde att inte hjälpa oss med enkätdistributionen. Det är kurser vi inte vet något närmare om, t.ex. om det funnits ett utbrett missnöje bland studenterna eller bland lärarna själva.

I ett andra led då enkäten distribuerades till studenterna, har ett bortfall skett i form av felaktiga e-postadresser, dessa omfattade totalt 66 personer (7 %). Gällande distributionen via länk kan det vara så att en del studenter inte uppmärksammat informationen om enkäten på exempelvis den kurshemsida eller på den plattform som använts. De kursansvarigas tillvägagångssätt och vald tidpunkt för att synliggöra informationen har varit utanför vår kontroll.

För det tredje har ett stort bortfall skett bland dem vars e-postadress varit korrekt. Dessa uppmanades att ange skäl för utebliven medverkan. Endast 34 (7 %) av de 483 studenter som ej besvarade enkäten uppgav skäl, som främst handlade om att de hoppat kursen eller på grund av tidsbrist inte ville besvara enkäten. Ett tiotal studenter bad att få slippa medverka utan angiven anledning. Vi vet inte hur många som nåtts av enkäten men som ändå inte valt att svara på den. Det är också en fråga om vilka dessa studenter är, avhopparna torde vara fler än de vi har kännedom om. I en utvärdering av en

IT-stödd distanskurs i affärsengelska inom Nätuniversitetet konstaterades att de studenter som genomförde kursen med godkända resultat var mycket nöjda. De andra studenterna som hoppat av kursen var mindre nöjda och angav orsaker som att studieformen eller kursupplägget inte passade eller att antalet grupparbeten minskade flexibiliteten i kursen, ”Either the students thoroughly enjoy the course and benefits, or they disappear”.¹⁵⁴ Man kan fråga sig om studenterna som inte har svarat på vår enkät är mindre positiva till IT-stödda distansutbildningar än de som har valt att svara.

Bortfallet bland lärare och prefekter har bland annat berott på tidsbrist, att de varit bortresta eller haft annan tjänst. Några har uttryckt en ovilja att svara utan angivna skäl. Vi kan också tänka oss att tidsperioden också spelar en viss roll, det kan vara så att många känt sig extra belastade under december månad.

De svarande

Studenterna

70 % av de svarande 2006 var kvinnor, vilket är en könsfördelning som överensstämmer med fördelningen i den tidigare enkätundersökningen. Det är sex procentenheter högre andel kvinnor i jämförelse med hela studentpopulationen inom Nätuniversitetet 2004 (64 %).¹⁵⁵

Åldersfördelningen hos studenterna som besvarat enkäten 2006 skiljer sig något åt från 2003 års fördelning. 63 % av studenterna i enkäten 2006 var 30 år eller äldre, vilket är drygt 10 procentenheter färre än 2003, men kan sägas överensstämma bättre med hela studentpopulationen inom Nätuniversitetet.¹⁵⁶

Uppdelat på ämnesområden tillhörde 20 % av de svarande medicin/vård, 40 % samhällsvetenskap/humaniora, 28 % teknik/naturvetenskap och 11 % annat.¹⁵⁷ I studien som gjordes 2003 var det något fler studenter som tillhörde teknik/naturvetenskap och något färre som studerade inom samhällsvetenskap/humaniora.

Merparten av studenterna var studievana, 50 % hade 120 poäng eller mer och endast 6 % hade mindre än 20 poäng och 5 % hade inga tidigare högskolepoäng. De studenter som svarade på enkäten 2003 var i nästan lika stor utsträckning studievana, den enda skillnaden var att fler studenter (+ 10

¹⁵⁴ Lindh J. & Soames C-A. (2004): A Dual Perspective on an Online University Course. *Electronic Journal on e-learning* Vol. 2 Issue 1:129-134.

¹⁵⁵ Höskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport. Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2005:49 R, Stockholm.

¹⁵⁶ Höskoleverket (2004): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning* 2004:30 R, Stockholm. Mårald G. & Westerberg P. (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter ht 2003*. UCER, Umeå universitet. Umeå

¹⁵⁷ I grunden utgår vi från Höskoleverkets åtta ämnesområdesindelningar, humaniora och teologi, juridik och samhällsvetenskap, naturvetenskap, teknik, vård och omsorg, medicin och odontologi, konstnärligt område, övrigt område. I studien har vi parat ihop ämnesområdena och redovisar dessa på följande sätt; medicin/vård, samhällsvetenskap/humaniora, teknik/naturvetenskap. Konstnärligt och övrigt område finns ej representerade i studien.

procentenheter) hade mindre än 20 poäng. Av hela studentpopulationen inom Nätuniversitetet var det 13 % som inte hade några tidigare högskolepoäng 2004.¹⁵⁸ Detta betyder att det är något fler i vår enkätundersökning som har läst inom högre utbildning tidigare.

Lärarna och prefekterna

Sex av lärarna har fyllt i att de idag har andra arbetsuppgifter än för tre år sedan, de flesta arbetar som distanssamordnare, vilka inkluderas i gruppen lärare. 45 av de totalt 60 lärarna (75 %) arbetade som kursansvariga lärare. 24 prefekter och nio studierektorer svarade på enkäten. För enkelhetens skull redovisar vi båda grupperna under benämningen *prefekter*.

Svaren kommer från anställda på 34 lärosäten inom Nätuniversitetet. Merparten av lärarna och prefekterna (70 %) arbetar på institutioner med fler än 50 anställda (jmf. 55 % 2003). 20 % arbetar på institutioner med mellan 25-50 anställda och 10 % på institutioner med färre än 25 anställda (jmf. med 27 % och 13 %) 2003.

Av de svarande var männen i viss majoritet (58 %). 63 % av lärarna tillsammans med prefekter var över 50 år, de övriga var i åldrarna 30-50 år. I synnerhet de kursansvariga lärarna och prefekterna var äldre än 50 år (71 %). I studien 2003 var 54 % av lärarna och prefekterna 50 år eller äldre. Uppdelat på ämnesområden tillhörde 23 % av de svarande medicin/vård, 33 % samhällsvetenskap/humaniora, 34 % teknik/naturvetenskap och 10 % annat. Fördelningen såg i stort sett likadan ut år 2003.

Undervisningserfarenheterna bland lärarna kan sägas vara stora. Den senaste gruppen deltagare hade något större erfarenhet än lärarna och prefekterna 2003. Över tid kan fler ha skaffat sig ytterligare undervisningserfarenheter. Det kan också vara så att några av dem som 2003 deltog och som inte är med här har mindre erfarenhet samtidigt som de ”nya” som medverkat 2006 har mer erfarenhet.

¹⁵⁸ Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet. Slutrapport. Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. 2005:49 R, Stockholm.

Bilaga 2: Enkät svar (totalt antal)

Lärosäten	Prefekt/ Studierektor/ lärare	Studenter
Blekinge Tekniska Högskola	4	10
Danshögskolan	2	
Ersta Sköndal högskola	1	
Göteborgs universitet	3	40
Högskolan i Borås	3	
Högskolan Dalarna	3	28
Högskolan i Gävle	2	28
Högskolan i Halmstad	3	1
Högskolan i Jönköping	4	39
Högskolan i Kalmar	2	12
Högskolan i Kristianstad	4	8
Högskolan i Skövde	4	8
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	3	10
Högskolan på Gotland	1	28
Idrottshögskolan i Stockholm	2	
Karlstads universitet	2	17
Karolinska Institutet	1	5
Kungliga Tekniska Högskolan	2	8
Linköpings universitet	2	69
Luleå tekniska universitet	5	7
Lunds universitet	5	64
Lärarhögskolan i Stockholm	3	9
Malmö högskola	2	15
Mittuniversitetet	4	75
Mälardalens högskola	5	11
Stockholms universitet	3	2
Södertörns högskola	1	
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU	2	14
Teologiska Högskolan, Stockholm	1	
Umeå universitet	2	37
Uppsala universitet	2	58
Växjö universitet	4	1
Örebro Teologiska Högskola	1	33
Örebro universitet	5	3
Inget svar		3
Totalt	93	643

Bilaga 3: Myndighetens regeringsuppdrag (2005:1236)

1§ Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning skall stödja och främja arbetet vid universitet och högskolor i fråga om

1. breddad rekrytering av studenter till universitet och högskolor,
2. pedagogisk utveckling, och
3. utbildning som bedrivs på distans och som grundas på informations- och kommunikationsteknik (IT-stödd distansutbildning).

Myndigheten skall också ansvara för vissa uppgifter i anslutning till Sveriges nätuniversitet.

Myndigheten skall i arbetet med dessa uppgifter bidra till kunskapsuppbyggnad, samordning och erfarenhetsutbyte mellan lärosätena. Arbetet skall ske i samarbete med lärosätena.

2§ Myndigheten skall särskilt

1. sprida information och verka för en ökad tillämpning av nationella och internationella kunskaper och erfarenheter inom området för de uppgifter som myndigheten ansvarar för,
2. fördela medel för att främja breddad rekrytering, pedagogisk utveckling och nätuniversitetets utveckling och för att stimulera IT-stödd distansutbildning,
3. följa upp och dokumentera resultaten av de insatser som myndigheten stödjer och främjar,
4. registrera sådan IT-stödd distansutbildning som anmälts enligt förordningen ([2002:25](#)) om samverkan genom Sveriges nätuniversitet,
5. presentera nätuniversitetets utbud av IT-stödd distansutbildning elektroniskt, och
6. svara för administration och samordning av nätuniversitetets verksamhet.

Bilaga 4: Studentsvar

I tabellerna nedan anges svarsfrekvenser (%) för år 2006 och inom parentes för år 2003
Medelvärden för år 2003 och år 2006 samt förändring över tid i procentenheter anges längst till höger i tabellerna. 2003 n = 128, 2006 n = 643

Attityder

Tabell 1. Studenters inställning till IT-stödd distansutbildning och andra studieformer.

Vilken inställning har Du till:	Mycket negativ		Varken positiv eller negativ		Mycket positiv	Vet ej	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
	1	2	3	4	5					
IT-stödda distanskurser	-	1 (1)	7 (8)	45 (42)	46 (49)	-	1	4,4	4,4	-
Nätuniversitetet	-	1 (1)	10 (14)	36 (40)	51 (45)	2	-	4,3	4,4	+0,1
Campuskurser	1 (1)	2	35 (39)	38 (36)	22 (23)	-	2 (1)	3,8	3,8	-
Distanskurser med fysiska sammankomster på campus	2 (3)	6 (3)	37 (34)	38 (44)	15 (15)	-	2 (1)	3,65	3,6	-0,05
Distanskurser med fysiska sammankomster utanför campus	2 (5)	6 (6)	56 (45)	23 (34)	8 (9)	-	5 (1)	3,4	3,3	-0,1
Distanskurser utan fysiska sammankomster	2 (6)	10 (7)	29 (25)	31 (31)	24 (31)	-	4	3,7	3,7	-

Tabell 2. I vilken utsträckning instämmer Du i följande påståenden?

	Instämmer inte alls		Varken eller		Instämmer helt	Vet ej	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
	1	2	3	4	5					
IT-stödda distanskurser är endast för studievana personer (kurserna är alldeles för komplicerade för nybörjare)	15 (28)	37 (24)	22 (27)	18 (19)	3 (2)	4	1	2,4	2,6	+0,2
Det bör erbjudas introduktionskurser i den teknik som används i den IT-stödda distansutbildningen	2 (11)	14 (19)	21 (20)	41 (22)	17 (28)	4	1	3,4	3,6	+0,2
IT-säkerheten är undermålig vid examination på IT-stödda distanskurser	6 (28)	27 (16)	22 (43)	3 (6)	1 (2)	41	0 (5)	2,4	2,6	+0,2
IT-stödda distanskurser är mindre krävande än campuskurser	25 (48)	35 (24)	19 (20)	6 (6)	3 (2)	11	1	1,9	2,2	+0,3
Pedagogiken i IT-stödda distanskurser är inte lika bra som på campuskurser	12 (21)	24 (17)	26 (36)	20 (17)	4 (8)	13 (1)	1	2,7	2,9	+0,2
Det är lättare att hoppa av en IT-stödd distanskurs jämfört med att hoppa av en campuskurs	4	19	23	20	7	26	1	-	3,2	-
Kontakten med lärare är viktigare på IT-stödda distanskurser än på campuskurser	5	15	31	28	9	11	1	-	3,3	-
Kontakten med andra studenter är viktigare på IT-stödda distanskurser än på campuskurser	11	24	33	15	6	10	1	-	2,8	-

Not. De tre sista frågorna ställdes ej i enkäten år 2003.

Tabell 3. Vad tycker Du om ambitionerna/målsättningarna som Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har med IT-stödda distanskurser?

	Inte alls angeläget 1	2	Varken eller 3	4	Mycket angeläget 5	Ingen upp- fattning	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Presentera kursutbudet på en gemensam webbplats (www.netuniversity.se)	0 (2)	1 (2)	8 (25)	37 (38)	47 (31)	6	1 (2)	3,9	4,4	+0,5
Göra högre utbildning mer tillgänglig	1 (1)	2 (1)	5 (2)	30 (34)	59 (61)	3	0 (1)	4,5	4,5	-
Breda rekryteringen	0 (1)	1 (2)	6 (7)	27 (30)	61 (59)	4	1 (1)	4,5	4,5	-
Göra det lättare för studenter att tillgodoräkna sig kurser	0 (1)	1 (3)	6 (6)	33 (37)	55 (52)	5	0 (1)	4,4	4,5	+0,1
Utveckla pedagogiken för distanskurser i allmänhet	-	1 (1)	8 (7)	34 (38)	50 (53)	6	1 (1)	4,4	4,4	-
Utveckla IT-stödda distanskurser inom områden som saknar sådana	-	0 (2)	10 (9)	36 (44)	46 (44)	7	1 (1)	4,3	4,4	+0,1
Utveckla IT-stödda distanskurser inom prioriterade områden, t.ex. vård- och språkutbildningar	1 (1)	4 (3)	16 (13)	31 (41)	37 (41)	10	1 (1)	4,2	4,1	-0,1
Främja samarbetet mellan universitet, högskolor och lärcentra	0 (1)	1 (1)	11 (10)	30 (34)	49 (52)	8	1 (2)	4,4	4,4	-
Inte ställa upp centrala kriterier för vad som kan ingå i Nätuniversitetets kursutbud	2 (5)	5 (7)	29 (52)	17 (19)	16 (15)	30	1 (2)	3,3	3,6	+0,3

Framtiden

Tabell 4. Vad anser Du om framtiden?

	Instämmer inte alls 1	2	Varken eller 3	4	Instämmer helt 5	Vet ej	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
Det borde finnas ett bredare utbud av IT-stödda distanskurser än de som erbjuds via Nätuniversitetet idag	0 (1)	1 (1)	9 (30)	39 (18)	36 (50)	15	-	4,2	4,2	-
Det borde finnas mer information om varje IT-stödd distanskurs	-	3 (5)	20 (23)	40 (31)	24 (40)	12	1 (1)	4,1	3,9	-0,2
Nätuniversitetet behövs inte	70 (77)	20 (9)	4 (10)	0 (1)	0 (1)	5	1 (2)	1,6	1,4	-0,2

Erfarenheter

Tabell 5. Studenters studieerfarenheter.

Vilken erfarenhet har Du av:	Ingen erfarenhet		Varken stor eller liten		Mycket stor erfarenhet	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
	1	2	3	4					
Distanskurser med IT-stöd	8 (12)	19 (27)	30 (26)	27 (20)	15 (15)	1	3,1	3,2	+0,1
campuskurser	25 (25)	10 (7)	14 (12)	23 (24)	27 (30)	1 (2)	3,3	3,2	-0,1
distanskurser med fysiska sammankomster på campus	33 (42)	19 (16)	21 (21)	17 (17)	8 (4)	2	2,2	2,5	+0,3
distanskurser med fysiska sammankomster utanför campus	66 (65)	12 (14)	11 (12)	7 (6)	2 (2)	2 (1)	1,7	1,6	-0,1
distanskurser utan fysiska sammankomster	37 (34)	16 (23)	21 (18)	16 (19)	8 (5)	2 (1)	2,4	2,4	-

Tabell 6. Har Du tidigare läst en kurs inom Nätuniversitetet? (2006)

Ja, 1 kurs	Ja, 2 kurser	Ja, 3 eller fler kurser	Nej	Vet ej	Ej svarat
17	10	14	54	4	1

Not. Denna fråga fanns ej med i enkäten år 2003.

Tabell 7. Studenters erfarenheter av IT.

	Ingen erfarenhet		Varken stor eller liten		Mycket stor erfarenhet	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
	1	2	3	4					
Kommunikation via e-post	0 (1)	3 (6)	13 (9)	30 (35)	54 (49)	-	4,2	4,4	+0,2
Hämta instruktioner på kurshemsidor (t.ex. hämta schema, uppgifter etc.)	1 (4)	8 (10)	16 (17)	37 (31)	38 (38)	-	3,9	4,0	+0,1
Producera hemsidor	55 (51)	20 (21)	14 (13)	7 (12)	4 (3)	-	2,0	1,8	-0,2
Använda plattformar (T.ex. FirstClass, PingPong)	30 (26)	18 (26)	21 (23)	20 (16)	10 (9)	1	2,5	2,6	+0,1
Söka i databaser	6 (6)	18 (19)	32 (28)	30 (28)	14 (19)	-	3,3	3,3	-
Använda bibliotekstjänster	12 (13)	21 (27)	27 (26)	26 (20)	13 (15)	1	3,0	3,1	+0,1
Kommunicera via ljud och bild (t.ex. videokonferenser)	24 (29)	27 (23)	24 (19)	18 (23)	6 (6)	1	2,5	2,6	+0,1

Tabell 8. Hur anser Du att IT-kompetensen för IT-stödda distanskurser ser ut idag?

	Mycket dålig		Varken bra eller dålig		Mycket bra	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
	1	2	3	4	5				
Bland studenter	- (2)	6 (12)	38 (35)	49 (38)	5 (10)	2 (3)	3,4	3,6	+0,2
Bland lärare	1 (2)	6 (13)	35 (43)	48 (28)	8 (9)	2 (5)	3,3	3,6	+0,3

Tabell 9. Hur kom Du i kontakt med Nätuniversitetet?

Informationskälla	2003	2006
Har ej kommit i kontakt med Nätuniversitetet	16	11
Information från universitet/högskola	36	37
Nätuniversitetets hemsida www.netuniversity.se	13	19
Via hemsidan www.studera.nu	-	14
Kolleger, bekanta, kamrater	9	14
Information från Nätuniversitetet	1	5
Studievägledare/syokonsulent	2	3
Annat	22	7
Vet ej	-	6

Not. I enkäten 2006 har 16 % av studenterna svarat mer än ett alternativ. I enkäten 2003 har studenterna svarat med ett alternativ.

Tabell 10. Vilka är Dina främsta motiv för att delta i en IT-stödd distanskurs?

Motiv	2003	2006
Höja min personliga kompetens	88	58
För att på sikt kunna byta arbete	39	28
För att klara mina arbetsuppgifter bättre	29	26
Berika min fritid	29	18
Klara av mina nya arbetsuppgifter	14	8
Få kontakt och utbyta tankar	14	9
Ha något att göra	3	4
Beordrad att gå kursen	2	0
Annat	-	5

Not. Studenterna kunde ange högst tre svarsalternativ.

Tabell 11. Har det haft någon betydelse för Dig att kursen är en IT-stödd distanskurs?

Betydelse	2003	2006
Vill kunna utnyttja möjligheten att studera i min egen takt	50	43
Kan inte studera på annat sätt pga. mitt arbete	45	40
Bor långt från närmaste studieort	32	27
Kan inte studera på annat sätt pga. min familjesituation	22	29
Är intresserad av den teknik som används	13	6
Nej, det är främst innehållet jag är intresserad av	35	27
Inget svar	-	4

Not. Studenterna kunde ange högst tre svarsalternativ.

Bilaga 5: Svar från Lärare och prefekter

I tabellerna står L = lärare och P = prefekt

I tabellerna nedan anges svarsfrekvenser (%) för år 2006 och inom parentes för år 2003

Medelvärden för åren 2003 och 2006 samt förändring i procentenheter anges längst till höger i tabellerna.

2006 lärare n = 60, prefekter n = 33 (2003 lärare n = 67, prefekter n = 47)

Attityder

Tabell 1. Inställning till Nätuniversitetet och IT-stödda distanskurser

Vilken inställning har:		Mycket negativ		Varken positiv eller negativ		Mycket positiv	Vet ej	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1	2	3	4						
Du till Nätuniversitetet	L	-	-	26 (25)	42 (43)	32 (30)	-	0 (2)	4,1	4,0	-0,1
	P	-	-	18 (18)	67 (54)	15 (25)	-	0 (3)	4,0	4,0	-
Du till IT-stödda distanskurser	L	-	0 (2)	3 (3)	42 (49)	52 (45)	1	2 (1)	4,4	4,5	+0,1
	P	-	-	12 (11)	36 (55)	52 (28)	-	0 (6)	4,2	4,4	+0,2
Majoriteten på Din institution/enhet till IT-stödda distanskurser	L	-	7 (16)	37 (49)	35 (19)	5 (11)	15	1 (5)	3,3	3,6	+0,3
	P	-	0 (2)	49 (26)	27 (57)	15 (6)	9	0 (9)	3,7	3,6	-0,1
Institutionsledningen till IT-stödda distanskurser	L	2 (0)	0 (3)	17 (21)	53 (51)	17 (21)	10	1 (4)	4,0	4,0	-
	P	-	0 (2)	12 (15)	49 (57)	33 (19)	6	0 (7)	4,0	4,2	+0,2

Tabell 2. Har inställningen till IT-stödda distanskurser förändrats över de tre senaste åren? (2006)

		Mer negativ	Oförändrad	Mer positiv	Vet ej
Din inställning	L	3	57	40	-
	P	9	61	30	-
Hos majoriteten på Din institution	L	1	27	50	22
	P	-	39	52	9
Hos institutionsledningen	L	5	27	48	20
	P	6	55	33	6

Not. Denna fråga fanns ej i enkäten år 2003.

Tabell 3. Svarandes inställning till undervisningsformer

Din inställning till:		Mycket negativ		Varken positiv eller negativ		Mycket positiv	Vet ej	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1	2	3	4						
Campuskurser	L	-	-	7 (3)	53 (49)	38 (43)	-	2 (5)	4,4	4,3	-0,1
	P	-	-	0 (6)	48 (30)	49 (60)	-	3 (4)	4,6	4,5	-0,1
Distanskurser med fysiska sammankomster på campus	L	-	5 (1)	18 (12)	50 (39)	23 (39)	0 (5)	3 (4)	4,3	3,9	-0,4
	P	-	-	12 (6)	49 (55)	33 (34)	-	6 (0)	4,3	4,2	-0,1
Distanskurser med fysiska sammankomster utanför campus	L	-	8 (5)	47 (24)	35 (27)	5 (21)	0 (19)	5 (4)	3,9	3,4	-0,5
	P	3 (0)	15 (2)	33 (28)	34 (47)	12 (19)	-	3 (4)	3,9	3,4	-0,5
Distanskurser utan fysiska sammankomster	L	5 (3)	17 (10)	22 (18)	40 (28)	13 (24)	0 (12)	3 (5)	3,7	3,4	-0,3
	P	6 (4)	15 (21)	33 (23)	36 (21)	6 (13)	0 (11)	3 (7)	3,2	3,2	-

Tabell 4. I vilken utsträckning instämmer Du i följande påståenden?

		Instämmer inte alls		Varken eller		Instämmer helt	Vet ej	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1	2	3	4	5					
IT-stödda distanskurser är endast för studievana personer (kurserna är alldeles för komplicerade för nybörjare)	L	28 (36)	38 (23)	15 (21)	12 (18)	3 (0)	2	2 (2)	2,2	2,2	-
	P	18 (28)	46 (23)	24 (28)	6 (17)	3 (2)	-	3 (2)	2,4	2,3	-0,1
IT-stödda distanskurser är mindre krävande än campuskurser	L	57 (61)	25 (20)	12 (15)	3 (2)	0 (2)	3	0 (1)	1,6	1,6	-
	P	40 (52)	27 (23)	12 (17)	9 (6)	3 (0)	6	3 (2)	1,8	2,0	+0,2
Pedagogiken i IT-stödda distanskurser är inte lika bra som på campuskurser	L	30 (33)	29 (21)	20 (23)	18 (18)	3 (3)	-	0 (2)	2,3	2,4	+0,1
	P	24 (26)	9 (23)	37 (23)	15 (13)	6 (11)	6	3 (4)	2,6	2,7	+0,1
Det bör erbjudas introduktionskurser i den teknik som används i den IT-stödda distanskurser	L	2 (2)	8 (5)	15 (21)	50 (32)	23 (39)	2	0 (1)	4,0	3,9	-0,1
	P	6 (11)	21 (6)	15 (19)	37 (32)	18 (30)	-	3 (2)	3,7	3,4	-0,3
IT-säkerheten är undermålig vid examination på IT-stödda distanskurser	L	8 (14)	29 (24)	18 (35)	17 (15)	3 (4)	25	0 (8)	2,7	2,7	-
	P	3 (13)	18 (21)	21 (49)	15 (7)	15 (6)	25	3 (4)	2,7	3,3	+0,5
Kännedomen om lagstiftningen/regelverk, t.ex. publicering, är undermålig bland de som arbetar med IT-stödda distanskurser	L	3 (4)	20 (11)	24 (29)	23 (35)	10 (15)	20	0 (6)	3,5	3,2	-0,3
	P	0 (4)	12 (13)	37 (43)	27 (28)	15 (6)	6	3 (6)	3,2	3,5	+0,3
Att ta hänsyn till lagstiftning/regelverk är ett hinder i arbetet med IT-stödda distanskurser	L	13 (18)	28 (12)	18 (38)	19 (17)	5 (8)	17	0 (7)	2,8	2,7	-0,1
	P	6 (19)	21 (23)	31 (43)	21 (11)	-	18	3 (4)	2,5	2,9	+0,4
Studenternas arbetsinsatser är mindre på IT-stödda distanskurser än på motsvarande campuskurser	L	52	27	13	3	-	5	-		1,7	-
	P	31	27	15	18	3	3	3		2,3	-
Kvaliteten på IT-stödda distanskurser är inte lika bra som på campuskurser	L	35	33	18	12		2	-		2,1	-
	P	25	21	18	24	3	6	3		2,6	-

Ekonomiskt stöd och bidrag till att främja IT-stödd distansutbildning

Tabell 5. Attityder till ekonomiskt stöd och bidrag till att främja IT-stödd distansutbildning

		Ja	Nej	Vet ej	Ingen uppfattning	Inget svar
Borde det ekonomiska stödet som delades ut mellan åren 2002-2004 ha fortsatt även efter år 2004?	L	70	3	-	25	2
	P	82	6	-	12	-
Känner Du till hur de extra resurserna användes vid Ditt lärosäte?	L	47	40	12	-	1
	P	70	24	6	-	-
Användes resurserna på rätt sätt enligt Din mening?	L	37	10	-	53	-
	P	55	12	-	33	-
Tycker Du att Din institution/enhet, inom givna ramar, bör satsa extra resurser på IT-stödda distanskurser?	L	65 (81)	13 (6)	-	22 (10)	- (3)
	P	42 (45)	43 (36)	-	15 (17)	- (2)

Tabell 6. Angående extra resurser för IT-stödd distansutbildning

	2003 Vad anser Du att det extra ekonomiska stödet ska användas till?	2006 Känner Du till hur det extra ekonomiska stödet användes?
Pedagogisk utveckling av IT-stödda distanskurser	85	46
Anpassning av kurser till Nätuniversitetet	31	38
Investering i nytt tekniskt stöd	36	22
Kompetenshöjning av personal	65	26
Centrala stödfunktioner (T.ex. biblioteksstöd)	21	10
Inget svar	-	44

Not. I båda enkäterna kunde maximalt tre svarsalternativ anges.

Tabell 7. Vad tycker Du om ambitionerna/målsättningarna som Myndigheten för Sveriges nättuniversitet har med IT-stödda distanskurser?

		Inte alls angeläget	2	Varken eller	4	Mycket angeläget	Ingen upp- fattning	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1		3		5					
Presentera kursutbudet på en gemensam webbplats (www.netuniversity.se)	L	2 (0)	3 (1)	5 (8)	38 (48)	49 (42)	3	0 (1)	4,4	4,3	-0,1
	P	-	6 (2)	12 (15)	36 (53)	46 (28)	0	0 (2)	4,1	4,2	+0,1
Göra högre utbildning mer tillgänglig	L	-	0 (0)	0 (5)	35 (48)	62 (46)	3	0 (1)	4,4	4,6	+0,2
	P	-	0 (7)	12 (2)	33 (55)	55 (34)	0	0 (2)	4,2	4,4	+0,2
Bredda rekryteringen	L	-	2 (2)	8 (5)	32 (43)	50 (49)	5	3 (1)	4,4	4,4	-
	P	0 (2)	3 (2)	9 (4)	36 (43)	46 (43)	3	3 (6)	4,3	4,3	-
Göra det lättare för studenter att tillgodoräkna sig kurser	L	-	3 (0)	12 (14)	37 (52)	45 (31)	3	0 (3)	4,2	4,3	+0,1
	P	3 (4)	6 (0)	21 (19)	33 (54)	37 (21)	-	0 (2)	3,9	3,9	-
Utveckla pedagogiken för distanskurser i allmänhet	L	-	2 (1)	3 (1)	33 (39)	57 (57)	5	0 (2)	4,5	4,5	-
	P	-	3 (0)	9 (15)	39 (43)	46 (40)	3	0 (2)	4,3	4,3	-
Utveckla IT-stödda distanskurser inom områden som saknar sådana	L	1 (0)	5 (0)	12 (10)	32 (57)	43 (31)	7	0 (2)	4,2	4,2	-
	P	3 (2)	6 (4)	24 (21)	43 (43)	24 (28)	-	0 (2)	3,9	3,8	-0,1
Utveckla IT-stödda distanskurser inom prioriterade områden, t.ex. vård- och språkutbildningar	L	2 (0)	3 (3)	23 (18)	15 (45)	40 (33)	17	0 (1)	4,1	4,1	-
	P	3 (2)	6 (2)	30 (21)	34 (47)	21 (26)	6	0 (2)	3,9	3,7	-0,2
Främja samarbetet mellan universitet, högskolor och lärcentra	L	-	3 (0)	13 (9)	34 (51)	48 (39)	2	0 (1)	4,3	4,3	-
	P	-	3 (4)	24 (17)	37 (53)	36 (24)	-	0 (2)	4,0	4,1	+0,1
Inte ställa upp centrala kriterier för vad som kan ingå i Nätuniversitetets kursutbud	L	2 (3)	7 (3)	22 (40)	18 (22)	28 (24)	23	0 (8)	3,6	3,8	+0,2
	P	0 (2)	9 (6)	31 (32)	33 (45)	15 (13)	12	0 (2)	3,6	3,6	-

Tabell 8. Vad anser Du om framtiden?

		Instämmer inte alls	2	Varken eller	4	Instämmer helt	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1		3		5				
Den nuvarande formen för Nätuniversitetet bör finnas kvar	L	0 (1)	3 (2)	30 (27)	50 (27)	15 (38)	2 (5)	4,0	3,8	-0,2
	P	6 (0)	6 (8)	40 (40)	33 (32)	12 (11)	3 (9)	3,5	3,4	-0,1
Nätuniversitetet behövs inte	L	38 (62)	35 (15)	22 (6)	2 (8)	0 (1)	3 (8)	1,6	1,9	+0,3
	P	21 (40)	37 (21)	33 (23)	3 (7)	3 (0)	3 (9)	2,0	2,3	+0,3

Erfarenheter

Tabell 9. I vilken utsträckning har Du medverkat i:

		Ingen	Liten	Varken stor eller liten	Stor	Mycket stor	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1	2	3	4	5				
Undervisning på IT- stödda distanskurser?	L	0 (6)	8 (6)	17 (11)	30 (15)	42 (57)	3 (5)	4,2	4,1	-0,1
	P	6 (23)	24 (11)	18 (7)	15 (15)	15 (4)	21 (40)	2,4	3,1	+0,7
Utveckling av nya IT- stödda distanskurser?	L	3 (14)	7 (6)	18 (14)	30 (6)	37 (54)	5 (6)	3,8	4,0	+0,2
	P	3 (17)	34 (4)	9 (17)	18 (13)	15 (9)	21 (40)	2,9	3,1	+0,2
Utveckling/anpassning av befintliga kurser till Nätuniversitetet?	L	5 (11)	8 (8)	25 (13)	25 (17)	30 (43)	7 (8)	3,8	3,7	-0,1
	P	12 (21)	24 (6)	12 (13)	24 (11)	6 (6)	21 (43)	2,6	2,8	+0,2

Tabell 10. Lärare och prefekters undervisningserfarenheter.

Har Du erfarenhet av att arbeta med:		Ingen erfarenhet		Varken stor eller liten		Mycket stor erfarenhet		Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1	2	3	4	5					
campuskurser	L	2 (3)	2 (3)	5 (12)	35 (44)	55 (35)	1 (3)	4,1	4,4	+0,1	
	P	0 (6)	6 (4)	9 (11)	30 (30)	55 (47)	0 (2)	4,1	4,3	+0,2	
distanskurser med fysiska sammankomster på campus	L	12 (12)	13 (21)	25 (23)	30 (24)	18 (18)	2 (2)	3,2	3,3	+0,1	
	P	6 (32)	30 (17)	34 (19)	12 (17)	15 (13)	3 (2)	2,6	3	+0,4	
distanskurser med fysiska sammankomster utanför campus	L	47 (42)	2 (18)	11 (17)	15 (15)	22 (5)	3 (3)	2,2	2	-0,2	
	P	52 (53)	18 (19)	18 (15)	9 (7)	0 (4)	3 (2)	1,9	1,8	-0,1	
distanskurser utan fysiska sammankomster	L	28 (32)	13 (14)	22 (12)	17 (20)	17 (18)	3 (4)	2,8	2,8	-	
	P	40 (66)	21 (9)	15 (11)	9 (6)	12 (4)	3 (4)	1,7	2,3	+0,6	

Tabell 11. IT-kompetensen bland lärare och studenter på IT-stödda distanskurser

		Mycket dålig		Varken bra eller dålig		Mycket bra	Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1	2	3	4	5				
Bland studenter	L	- (5)	3 (22)	32 (27)	52 (37)	8 (6)	5 (3)	3,2	3,7	+0,5
	P	3 (2)	6 (0)	30 (32)	40 (26)	- (4)	21 (36)	3,4	3,4	-
Bland lärare	L	5 (13)	20 (43)	38 (32)	30 (9)	2 (0)	5 (3)	2,4	3,0	+0,6
	P	3 (2)	12 (17)	24 (30)	37 (11)	3 (4)	21 (36)	3,0	3,3	+0,3

Tabell 12. Lärare och prefekters erfarenheter av IT-stöd i undervisning

		Ingen erfarenhet		Varken stor eller liten		Mycket stor erfarenhet		Ej svarat	M 2003	M 2006	+/-
		1	2	3	4	5	5				
Kommunicera via ljud och bild (t.ex. videokonferenser)	L	14 (12)	3 (34)	22 (24)	28 (21)	13 (8)	0 (1)	2,7	3,1	+0,4	
	P	12 (15)	30 (43)	28 (17)	24 (21)	3 (4)	3 (0)	2,6	2,8	+0,2	
Lägga ut instruktioner på kurshemsidor (t.ex. lägga ut schema, uppgifter etc.)	L	3 (9)	7 (9)	6 (15)	47 (37)	37 (28)	(2)	3,7	4,1	+0,4	
	P	6 (19)	15 (24)	18 (21)	43 (28)	18 (9)	-	2,8	3,5	+0,7	
Producera hemsidor	L	28 (31)	17 (18)	17 (14)	15 (16)	23 (18)	0 (3)	2,7	2,9	+0,2	
	P	24 (45)	34 (26)	15 (17)	12 (8)	12 (4)	3 (0)	2,0	2,5	+0,5	
Använda plattformar (T.ex. FirstClass, PingPong)	L	6 (8)	12 (21)	17 (25)	33 (27)	32 (18)	0 (1)	3,3	3,7	+0,4	
	P	9 (30)	30 (28)	28 (19)	21 (15)	12 (8)	-	2,5	3,0	+0,5	
Söka i databaser	L	5 (3)	7 (9)	25 (28)	38 (39)	25 (18)	0 (3)	3,6	3,7	+0,1	
	P	3 (2)	3 (4)	18 (21)	46 (47)	27 (26)	3 (0)	3,9	3,9	-	
Använda bibliotekstjänster	L	6 (6)	12 (9)	25 (27)	35 (37)	22 (15)	0 (6)	3,5	3,5	-	
	P	-	9 (11)	18 (30)	46 (38)	27 (21)	-	3,7	3,9	+0,2	
Läsa och svara på skriftliga inlägg och diskutera med andra (asynkrona diskussionsforum)	L	3	8	18	34	37	-	-	3,9	-	
	P	6	15	28	30	21	-	-	3,5	-	
Läsa och svara på skriftliga inlägg och diskutera med andra i realtid (synkront t.ex. via chatt)	L	15	22	18	28	17	-	-	3,1	-	
	P	18	30	28	15	6	3	-	2,6	-	

Tabell 13. Varför har Du valt att arbeta med IT-stödda distanskurser?

Motiv:	2003	2006
Institutionen/enheten vill nå fler studenter	58	55
Framtiden inom kursutveckling	43	45
Bra marknadsföring för institutionen/enheten	24	25
Institutionen/enheten vill nå en internationell marknad	19	24
Gillar teknik	17	19
Blev beordrad att medverka	10	9
Studenterna är mer självständiga och motiverade	-	24
Undervisningsformen passar mig bra	-	25
Inget svar	-	10

Not. I enkäten 2003 respektive 2006 kunde de svarande ange högst tre svarsalternativ.

Tabell 14. Hur många på Din institution/enhet är på olika sätt engagerade i IT-stödda distanskurser idag jämfört med år 2002?

	Färre	Oförändrad	Fler	Vet ej	Ej svarat
L	2	20	72	3	3
P	6	12	58	3	21

Tabell 15. Hur upplever Du arbetsbelastningen när det gäller att:

	Låg				Hög	Vet ej	Ej svarat	M	M	+/-	
	1	2	3	4	5			2003	2006		
Utveckla nya IT-stödda distanskurser?	L	- (3)	2 (1)	17 (5)	30 (32)	40 (54)	6	5 (5)	4,4	4,2	-0,2
	P	-	3 (0)	6 (2)	37 (30)	24 (28)	9	21 (40)	4,4	4,2	-0,2
Utveckla/anpassa befintliga kurser till Nätuniversitetet?	L	- (3)	3 (0)	15 (19)	47 (36)	20 (32)	12	3 (10)	4,0	4,0	-
	P	-	3 (0)	15 (9)	33 (30)	18 (21)	9	21 (40)	4,2	4,0	-0,2
Undervisa på IT-stödda distanskurser 1:a gången?	L	- (3)	2 (0)	8 (14)	32 (30)	55 (48)	0	3 (5)	4,3	4,5	+0,2
	P	-	3 (0)	18 (4)	21 (25)	33 (26)	3	21 (45)	4,4	4,1	-0,3
Undervisa på IT-stödda distanskurser 3:e gången och därefter?	L	5 (5)	12 (11)	47 (29)	23 (41)	5 (3)	5	3 (11)	3,3	3,1	-0,2
	P	-	21 (13)	24 (21)	18 (15)	6 (4)	9	21 (47)	3,2	3,1	-0,1

Tabell 16. Vilka förväntningar upplever Du att studenterna har på lärare vad gäller tillgänglighet, i samband med IT-stödda distanskurser?

	Mycket låga	Låga	Varken höga eller låga	Höga	Mycket höga	Ej svarat	M	M	+/-	
							2003	2006		
Tillgänglighet	L	-	0 (2)	25 (25)	58 (24)	12 (46)	5 (3)	4,2	3,9	-0,3
	P	-	-	18 (11)	37 (23)	24 (28)	21 (38)	4,3	4,1	-0,2

Tabell 17. Hur upplever Du studenternas krav på tillgänglighet på IT-stödda distanskurser i jämförelse med på motsvarande campuskurs/utbildning?

	Mycket lägre	Lägre	Lika höga eller låga	Högre	Mycket högre	Ingen uppfattning	Ej svarat
Lärare	-	2	40	38	10	5	5
Prefekter	-	9	24	28	18		21

Not. Denna fråga ställdes inte i enkäten år 2003.

Tabell 18. Hur upplever Du relationen mellan IT-stödda distanskurser och campuskurser?

		Instämmer inte alls		Varken eller		Instämmer helt	Ingen uppfattning	Ej svarat
		1	2	3	4	5		
IT-stödda distanskurser har bidragit till att ett större inslag av IT-stöd används på campuskurser	L	3	4	12	50	25	3	3
	P	6	9	12	40	9	-	24
IT-stödda distanskurser har bidragit till att utveckla pedagogiken på campuskurser	L	-	12	22	40	22	1	3
	P	9	6	15	40	6	3	21
Undervisningsformerna har närmast sig varandra	L	2	23	23	35	7	7	3
	P	6	-	18	43	3	9	21
IT-stödda distanskurser har bidragit till att sänka kvaliteten inom högre utbildning	L	52	25	9	3	-	8	3
	P	21	43	9	3	3	-	21

Not. Denna fråga ställdes inte i enkäten år 2003.

Evaluation Reports at Umeå Centre for Evaluation Research

1. Hanberger, Anders (1999) *www.infomedica.nu. Slutrapport från utvärderingen av det medicinska informationssystemet InfoMedica.* (www.infomedica.nu. Final report from the evaluation of the medical information system InfoMedica.) Evaluation Reports No 1. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
2. Björklund, Jan (1999) *Förstudie inför utvärderingen av Svenska institutets Östeuropa verksamhet.* (Prestudy for the evaluation of the Eastern Europe activities carried out by the Swedish Institute.) Evaluation Reports No 2. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
3. Segerholm, Christina (1999) *Utvärdering – att styra och styras. En granskning av Högskoleverkets utvärdering 1996 av de medellånga vårdutbildningarna.* (Evaluation – to govern and to be governed. An examination of the evaluation in 1996 of the care and nursing programs in higher education carried out by The National Agency for Higher Education.) Evaluation Reports No 3. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
4. Hanberger, Anders et al. (2000) *Korttidsvårdens framtid - Slutrapport från utvärdering av försök med korttidsvård i Luleå.* (The future for short-term care - Final report from the evaluation of experimental work with short-term care in Luleå.) Evaluation Reports No 4. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
5. Hanberger, Anders et al. (2000) *Rehabilitering i hemmet – Slutrapport från utvärderingen av primärvårdens försök med "hemrehab" i Luleå.* (Rehabilitation at home – Final report from the evaluation of experimental work with rehabilitation at home in Luleå.) Evaluation Reports No 5. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
6. Schild, Ingrid & Hanberger, Anders (2000) *Industrial research schools – a real-time evaluation of the Swedish Knowledge Foundation's research school programme.* Evaluation Reports No 6. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
7. Hanberger, Anders, Schild, Ingrid & Hamilton, David (2001) *Academy – Industry collaboration. A mid-term evaluation of the KK-Foundation's knowledge exchange programme.* Evaluation Reports No 7. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
8. Lindqvist, Rafael & Nylén, Ulrica (2002) *Bassjukvårdsförsöket – Slutrapport från utvärdering av försöksverksamhet med lokal vård, omsorg och social service i fem Västerbottenskommuner.* (Final report from the evaluation concerning the

- development of locally based health care and social services.) Evaluation Reports No 8. Umeå. Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
9. Segerholm, Christina (2002) *Kunskapslyft och vuxenutbildning. Slutrapport av en treårig utvärdering i Umeå kommun.* (The national adult education initiative. Final report from an evaluation in the Municipality of Umeå.) Evaluation Reports No 9. Umeå: Umeå University, Umeå Center for Evaluation Research.
10. Hanberger, Anders et al. (2002) *Lokala investeringsprogram – in förstudie inför utvärderingen.* (Pre-study for the evaluation of Local investmentprogram.) Evaluation Reports No 10. Umeå: Umeå University, Umeå Center for Evaluation Research.
11. Wågman, Leif & Strangert, Bo (2002) *Utvärdering av försök med arbetstidsförkortning och ökad sysselsättningsgrad.* (Evaluation of an Effort with Reduced Working Hours and with Increased Level of Employment) Evaluation Report No 11. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
12. Berglund, Elisabet & Hanberger, Anders (2003) *LIP och lokalt miljöarbete. En jämförande studie mellan kommuner som fått och inte fått statligt investeringsstöd.* (Evaluation of a national investment-program for local sustainable development with focus on environmental work.) Evaluation Report No 12. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
13. Dahlgren, Lena & Hanberger, Anders (2003) *Kommunala avtryck – En utvärdering av Svenska Kommunförbundets FoU-råds forsknings- och utvecklingsverksamhet* (Evaluation of the Swedish Association of Local Authorities R & D activities). Evaluation Report No 13. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
14. Gisselberg, Kjell, Ottander, Christina & Hanberger, Anders (2003) *NOT-projektet 1999-2003 – en utvärdering.* (Evaluation of a project fostering science and technology in Swedish schools). Evaluation Report No 14. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
15. Sköllerhorn, Erland & Hanberger, Anders (2004) *LIP och lokalt miljöarbete – en fördjupad studie av sju kommuner.* (Local investment program for local environmental work – a thorough evaluation in seven municipalities). Evaluation Report No 15. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
16. Forsberg, Björn (2005) *I skuggan av lokala investeringsprogrammet – kommunerna som inte beviljades stöd samt synen på staten i LIP:s efterföljd.* (In the Shade of the Investment Programme – The municipalities that have not been granted support). Evaluation Report No 16. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.

17. Hanberger, Anders och Kjell Gisselberg (2006) *Sida's Management Response System*. Evaluation Report No 17. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
18. Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2006) *Nätuniversitetets studentnytta – slutrapport I från en 3-årig utvärdering*. Evaluation Report No 18. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.
19. Westerberg, Pernilla och Gunilla Mårald (2006) *Attityder till och erfarenheter av Nätuniversitetets IT-stödda distansutbildningar hos studenter, lärare och prefekter 2003-2006 – slutrapport II från en 3-årig utvärdering*. Evaluation Report No 19. Umeå: Umeå University, Umeå Centre for Evaluation Research.

UCER – Umeå centre for

Evaluation Research

Umeå University

SE-901 87 Umeå

Sweden

www.ucer.umu.se

Attityder till och erfarenheter av Nätuniversitetets IT-stödda distansutbildningar hos studenter, lärare och prefekter 2003-2006 - slutrapport II från en 3-årig utvärdering

I denna rapport sammanfattas och diskuteras ett 3-årigt utvärderingsuppdrag där syftet varit att utvärdera studentnyttan med den IT-stödda distansutbildning som genomförs inom ramen för Sveriges nätuniversitet. Utvärderingen har genomförts vid Centrum för utvärderingsforskning vid Umeå universitet (UCER) på uppdrag av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Projektet består av tre delar; att utvärdera hur studenter upplevt värdet/nyttan av IT-stödda distansutbildningar (kurser och program) och olika former av utbildningsstöd, att undersöka avbrott och orsaker till avbrott, samt att utvärdera om och i så fall hur olika intressenters attityder till Nätuniversitetet och IT-stödda distansutbildningar förändrats mellan åren 2003 och 2006. Fokus i föreliggande rapport är på den andra delen.

Umeå University

SE-901 87 Umeå. Phone +46 90 786 50 00

Fax +46 90 786 99 95. www.umu.se